

Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Katedra žurnalistiky

VÝVOJ LIDOVÝCH NOVIN MEZI LETY 1990 A 2013

Bakalářská diplomová práce

Václav VEŽRANOVSKÝ

Vedoucí práce: PhDr. Petr Orság, Ph.D.

Olomouc 2015

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci o 112 144 znacích vypracoval samostatně na základě uvedených pramenů a literatury.

V Olomouc dne 17. dubna 2015

podpis

Poděkování

Mé poděkování patří všem, díky kterým mohla tato práce vzniknout. Především však PhDr. Petru Orságovi, Ph.D. za jeho odborné vedení a cenné rady.

Název

Vývoj Lidových novin mezi lety 1990 a 2013

Anotace

Práce pojednává o vývoji celostátního deníku Lidové noviny mezi lety 1990 a 2013, včetně všech jeho specifíků. Její důležitou součástí je i shrnutí použité metodologie a kontext. Ten tvoří stručné seznámení s historií Lidových novin do roku 1990, vymezení jejich cílové čtenářské skupiny a náhled do situace, která ve sledovaném období panovala na poli celostátních deníků. Praktická část práce se kromě jiného zabývá tím, jak se měnila podoba Lidových novin, kdo je vlastnil a vydával, jaká byla výše jejich prodaného nákladu nebo jaké změny se v jejich redakci udály.

Klíčová slova

Lidové noviny, noviny, celostátní deník, periodikum, média, historie

Title

The development of Lidove noviny in 1990–2013

Abstract

This thesis deals with the development of the national daily Lidove noviny between years 1990 and 2013, including all of its specifics. The relevant part is also a summary of used methodology and context, which consists of a brief introduction to the history of Lidove noviny up to 1990, determination of the target group of its readers and insight into the situation that prevailed in the field of national dailies in the followed period. The empirical part of thesis deals, among other things, with a transformation of the image of Lidove noviny, owners and publishers, the amount of sold copies and changes in newsroom.

Keywords

Lidove noviny, newspaper, national daily, journal, media, history

Obsah

1. Úvod	1
2. Metodologická část	4
2.1. Použitá metodologie	4
2.1.1. Kvalitativní výzkum	4
2.1.1.1. Historický výzkum	6
2.2. Použité metody	8
2.2.1. Práce s dokumenty a fyzickými daty	9
2.2.2. Strukturované rozhovory	10
2.2.3. Kompilační metoda	12
2.2.4. Propojení výzkumných metod	13
2.3. Výzkumné období	14
2.4. Výzkumné otázky	14
2.4.1. Primární výzkumná otázka	15
2.4.2. Sekundární výzkumné otázky	15
2.5. Cíl výzkumu	16
3. Teoretická část	18
3.1. Cílová čtenářská skupina Lidových novin	18
3.2. Kontext	20
3.2.1. Vývoj Lidových novin do 2. dubna 1990	20
3.2.1.1. Do roku 1918	20
3.2.1.2. První republika	22
3.2.1.3. Druhá republika a Protektorát Čechy a Morava	25
3.2.1.4. Od konce druhé světové války po samizdat	26
3.2.1.5. Od samizdatu do 2. dubna 1990	28
3.2.2. Vývoj celostátního denního tisku na našem území v letech 1990–2013	30
4. Praktická část	35
4.1. Vývoj Lidových novin od 2. dubna 1990 do 26. června 2013	35
4.1.1. Osm šéfredaktorů Lidových novin (1990–1997)	35
4.1.2. Lidové noviny za Pavla Šafra (1997–2000)	44
4.1.3. Lidové noviny za Veselina Vačkova (2000–2009)	48
4.1.4. Lidové noviny za Dalibora Balšínska (2009–2013)	55

5. Závěr	61
Seznam použitých pramenů	63
Seznam použité literatury	66
Seznam grafů použitých v textu	67
Seznam tabulek použitých v textu	68
Seznam příloh	69
Obrazové přílohy	69
Přílohy	74
Příloha 1 – KLÍMA, Michal. Obnovení Lidových novin. 2012.	74
Příloha 4 – Rozhovor s Pavlem ŠAFREM, bývalým šéfredaktorem Lidových novin v letech 1997-2000. 2015.	85
Příloha 5 – Rozhovor s Veselinem VAČKOVEM, bývalým šéfredaktorem Lidových novin v letech 2000-2009. 2015. ..	90
Příloha 7 – Databáze ČTK. Tisk v ČR – celostátní deníky – Lidové noviny (LN). 2015.	96

1. ÚVOD

Ve své bakalářské práci jsem se rozhodl zaměřit na vývoj Lidových novin, v současné době nejdéle vycházejícího deníku u nás, kterým za více než pětasedmdesát let jeho existence prošla spousta významných českých literátů, politiků i žurnalistů. Nechtěl jsem se ale zabývat vzdálenější historií jejich vývoje, které se věnovala spousta jiných prací, a proto jsem se rozhodl pro jejich nedávnou historii, jež není zdaleka tak dobře a komplexně zpracovaná jako starší období Lidových novin z první a začátku druhé poloviny dvacátého století.

Za cíl své práce s názvem „*Vývoj Lidových novin mezi lety 1990 a 2013*“ jsem si vytyčil popsat vývoj Lidových novin od 2. dubna 1990, kdy opět začaly vycházet jako pravidelný deník, až do 26. června 2013, kdy společnost AGROFERT, a.s. vlastněná Andrejem Babišem koupila mediální společnost MAFRA, a.s., jež vydává i Lidové noviny a ty se po dlouhé době opět dostaly do rukou českého vlastníka, jež je navíc politicky aktivní a v současné vládě zastává post ministra financí, kvůli čemuž může deník zcela ztratit svou nezávislost, která pro něj byla od jeho obnovení v roce 1987 charakteristická.

Tohoto cíle bych chtěl dosáhnout nejenom popsáním historického kontextu vývoje Lidových novin a situace na poli celostátních deníků ve sledovaném období, ale především důkladným zkoumáním Lidových novin a jejich vývoje mezi lety 1990 a 2013, čemuž se budu věnovat v praktické části mé práce. Budu pracovat s primárními i sekundárními prameny, jako jsou odborné publikace o vývoji médií a speciálně Lidových novin, knihy o metodologii, tiskové zprávy, statistiky nákladu, výpovědi zúčastněných aj.

Pomocí takto získaných údajů se pokusím odpovědět na několik specifikačních výzkumných otázek, které tvoří dílčí cíle mé práce. Mezi nejpodstatnější výzkumné otázky patří především to, jak se Lidové noviny v daném období vyvíjely, jak se měnila jejich podoba, výše prodaného nákladu, kdo je vlastnil a vydával nebo jaké změny proběhly v redakci.

Vzhledem k tématu mé práce a přečtení několika knih zaměřených na metodologii, jsem se rozhodl pro kvalitativní výzkum, který je sice subjektivnější, těžce se specifikuje a zobecňuje, ale je pružnější a jde oproti kvantitativnímu výzkumu více do hloubky, což je pro zpracovávání vývoje Lidových novin ve sledovaném období vhodnější. Ale protože existuje mnoho druhů kvalitativního výzkumu, zaměřil jsem se na specifický historický

výzkum, který se na rozdíl od ostatních nezabývá současností, ale minulostí. Při výběru metodologie budu pracovat především s knihou Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace od Jana Hendla, kde jsou kvalitativní výzkum i jeho poddruhy přehledně a zároveň odborně zpracovány, což mi poskytne solidní teoretický základ pro mou další práci.

Kromě výzkumu samotného jsou důležité i jednotlivé výzkumné metody, které ve své práci využiji. Zaměřím se především na práci s dokumenty a fyzickými daty a strukturované rozhovory. Ty doplním ještě kompilační metodou, kterou budu používat především v metodologické a teoretické části své práce. Při výběru metod jsem se nesoustředil pouze na Hendlův Kvalitativní výzkum, ale u strukturovaných rozhovorů využiji i Orální historii: metodické a „technické“ postupy od Miroslava Vaňka a u kompilační metody budu vycházet především z publikace Jak číst a psát odborný text ve společenských vědách od Jadwigy Šanderové.

Ze všeho nejdřív začnu sběrem informací z co největšího množství relevantních primárních a sekundárních pramenů, abych co nejvíce omezil jednostrannost výsledků mé práce. K tomu využiji výše zmíněné rozhovory s vybranými osobnostmi, které měly ve sledovaném období co dočinění s Lidovými novinami, a taky budu pracovat s dokumenty a fyzickými daty a odbornou literaturou, při čemž využiji kompilační metodu. Spojení těchto tří výzkumných metod by mi mělo poskytnout dostatečné možnosti ke komplexnímu popsání sledovaného tématu.

U historické vědecké metody ale nejde jen o sběr dat, hlavní je jejich následná interpretace. Proto je nutné zařadit všechny informace do souvislostí a odhalit vazby, které mezi sebou mají. Z toho důvodu nesmím opomenout ani kontext nebo cílovou skupinu čtenářů. Jen tak bude totiž možné interpretovat vývoj Lidových novin co nej přesněji.

Práce bude rozdělena do několika samostatných částí, z nichž každá se bude zabývat jiným okruhem informací. Dohromady se však budou doplňovat a vznikne tak ucelený text o vývoji Lidových novin na přelomu tisíciletí. Práci budou tvořit celkem tři části – metodologická, teoretická a praktická.

V první části se zaměřím na metodologii výzkumu, výzkumné období a jeho specifikum a detailněji zde rozepíšu i výzkumné otázky a cíl výzkumu. Druhá, teoretická část, bude rozdělena do několika podkapitol, v nichž čtenáře seznámím s kontextem mého tématu. Třetí – praktická – část bude zaměřena na výzkum samotný. Za pomoci všech výše

zmíněných metod chronologicky popíši vývoj Lidových novin v tomto období a interpretuji získaná data.

Ve své práci se nechci zabývat obsahem Lidových novin ani jejich pohledem na nejrůznější témata. Není to pro mou práci relevantní a místo toho se detailně zaměřím na jejich celkový vývoj v posledních pětadvaceti letech.

Odbornou literaturu budou tvořit především publikace o historickém a mediálním kontextu Lidových novin, jejich vývoji a zvolené metodologii. Důležitá pro mě byla hlavně adekvátnost zvolených zdrojů a jejich aktuálnost, protože píše o tématu, jež bylo aktuální ještě před pár lety a většina zvolených publikací tak nemapuje celé zkoumané období, ale pouze jeho část. Málokterý autor totiž zpracovával události staré jen necelé dva roky.

Kromě metodologických publikací, o nichž jsem se zmiňoval výše, budu vycházet především z knih Svět Lidových novin 1893–1993: stoletá kapitola z dějin české žurnalistiky, kultury a politiky od Jiřího Pernese, Dějiny českých médií: od počátku do současnosti od Petra Bednaříka, Jana Jiráka a Barbary Köpplové, Dějiny českých médií 20. století od Jakuba Končelíka, Pavla Večeři a Petra Orsága, Vlastnictví periodického tisku v České republice v letech 1989–2016 od Josefa Bendy nebo Historie mediální komunikace od Pavla Verneru.

Navíc budu hodně pracovat i s primárními prameny, z nichž budu moci zjistit ty nejaktuálnější informace, jež k úspěšnému vypracování mé bakalářské diplomové práce potřebuji. Ty budou tvořit především tiskové zprávy, internetové články obsahující důležité informace, statistiky nákladu či návštěvnosti od organizací jako jsou Kancelář ověřování nákladu tisku ABC ČR nebo NetMonitor a výpovědi lidí spojených s Lidovými novinami, které mi pomohou pořádně pochopit, jak se Lidové noviny vyvíjely, proč k jednotlivým změnám docházelo a jaké byly jejich důsledky.

Nedílnou součástí mé práce jsou i přílohy, na něž budu v průběhu praktické části odkazovat, a ve kterých budou k dispozici záznamy jednotlivých rozhovorů a fotografie ilustrující vývoj Lidových novin od roku 1990 do roku 2013, a to včetně jejich příloh.

2. METODOLOGICKÁ ČÁST

V této části se budu zabývat metodologií použitou v mé bakalářské práci. Postupně zde vysvětlím, proč jsem si zvolil kvalitativní historický výzkum, co od něj očekávám, jaké jsou jeho výhody i nevýhody a jaké při jeho vypracovávání použiju metody. Při popisu mnou zvolené metodologie budu postupovat od nejobecnějšího k nejurčitějšímu. Budu se zde věnovat i výzkumnému období, primárním a sekundárním výzkumným otázkám a cíli výzkumu, jakého bych chtěl dosáhnout.

Začnu kvalitativním výzkumem samotným, následně se přesunu k jednomu z jeho poddruhů, historickému výzkumu, který se pro zkoumání vývoje Lidových novin mezi lety 1990 a 2013 jeví jako nejvhodnější. Ve druhé části se zaměřím na jednotlivé metody – práci s dokumenty a fyzickými daty, strukturované rozhovory, kompilační metodu – a následně vysvětlím, proč jsem zkombinoval právě tyto metody a co od tohoto spojení očekávám. V posledních částech kapitoly se zaměřím na již zmíněné výzkumné období, proč jsem si ho vybral, jak jsem ho vymezil. Na to navazují výzkumné otázky, za pomoci kterých jsem specifikoval téma mé práce a cíl výzkumu.

Největší oporou při psaní této části mi byla publikace Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace od Jana Hendla, ze které jsem primárně vycházel. Autor v ní odborně a především komplexně shrnul kvalitativní výzkum, jeho druhy i metody, které se při něm nejčastěji využívají. Navíc se věnoval i okrajovějším částem kvalitativního výzkumu, jako je například právě historická metoda, která tvoří základ praktické části této práce. Kromě toho jsem při psaní využil i dalších publikací jako jsou Metody výzkumu médií od Tomáše Trampoty a Martiny Vojtěchovské, Orální historie od Miroslava Vaňka a kolektivu nebo Jak číst a psát odborný text ve společenských vědách od Jadwigy Šanderové.

2.1. Použitá metodologie

2.1.1. Kvalitativní výzkum

Kvalitativní empirický výzkum je těžké definovat, protože neexistuje žádný obecně uznávaný způsob, jak ho vymezit anebo provádět¹. Ale i přesto má své zavedené postupy. Podle Hendla je nutné si nejprve vymyslet téma a definovat základní výzkumné otázky, bez kterých se nedá pokračovat. Tyto otázky ale nejsou pevně dané a postupně se během

¹ HENDL, 2005. Str. 49.

sběru dat či i u práce na výzkumu samotném mohou měnit². Proto se někdy kvalitativní výzkum označuje jako pružný³. Avšak nemění se jen výzkumné otázky. Během výzkumu se mohou formovat i nové hypotézy nebo teorie, jak upravit směřování výzkumu samotného, co se týče sbíraných dat i zkoumaných oblastí⁴.

Z tohoto teoretického zakotvení jsem vycházel ve své práci i já. Vybral jsem si téma a poté jsem si definoval základní výzkumné otázky. Na jejich základě a nastudování základních informací k tématu, jeho kontextu a zjištění potencionálních zdrojů jsem se rozhodl pro kvalitativní výzkum, který pasuje k mému tématu.

Kvalitativní výzkum je těžké vymezit i z toho důvodu, že neexistuje jeden univerzální výzkum, který by se dal použít ve všech případech, ale objevuje se několik druhů, které se dají nadále přetvářet, spojovat a měnit, aby přesně zapadaly do zvoleného tématu. S tím souvisí i vybrané metody, které nejsou na rozdíl od těch kvantitativních standardizované⁵ a u stejného typu kvalitativního výzkumu se mohou podle okolností zcela lišit. Důležité je totiž to, že výzkumník získá ucelený vhled do sledované problematiky, včetně jejího kontextu⁶.

„Data se induktivně analyzují a interpretují. Kvalitativní výzkumník nesestavuje ze získaných dat skládanku, jejíž konečný tvar zná, spíše konstruuje obraz, který získává kontury v průběhu sběru a poznávání jeho částí. Výzkumník ve svém hledání významů a snaze pochopit aktuální dění vytváří podrobný popis, toho co pozoroval a zaznamenal. Snaží se nevynechat nic, co by mohlo pomoci vyjasnit situaci,“ popisuje formování kvalitativního výzkumu Hendl⁷.

Nutno podotknout, že kvalitativní výzkum má své klady i zápory. Nejčastěji je kvalitativnímu výzkumu vytýkáno, že je příliš subjektivní, je skoro nemožné ho replikovat a obtížně se zobecňuje, protože bývá hodně specifický. Navíc se ním obtížně ověřují hypotézy a teorie a je časově hodně náročný⁸. Ale to, co někteří berou jako zápory, mohou být pro jiné naopak klady⁹.

² HENDL, 2005. Str. 50.

³ Tamtéž. Str. 50.

⁴ Tamtéž. Str. 50.

⁵ TRAMPOTA, VOJTĚCHOVSKÁ, 2010. Str. 18.

⁶ HENDL, 2005. Str. 52.

⁷ Tamtéž. Str. 52.

⁸ Tamtéž. Str. 52–53.

⁹ Tamtéž. Str. 53.

Jak uvádí Hendl, výzkumný proces je vždy kompromisem¹⁰ a u kvalitativního výzkumu se za hloubkový náhled do problému platí především menší transparentností¹¹. Výhodou je i možnost zkoumání jednotlivých procesů, kontextu a navíc i individuálních podmínek každého tématu zvlášť. V neposlední řadě kvalitativní výzkum umožňuje navrhnout nejrůznější teorie¹² a sběr dat není příliš závislý na výzkumníkově znalosti tématu, které hodlá zpracovávat¹³.

2.1.1.1. Historický výzkum

Ve své práci jsem se rozhodl pro historický výzkum, který je jedním z nejspeciﬁčtějších poddruhů kvalitativního výzkumu a přesně pasuje na téma mé práce a můj záměr. Na rozdíl od většiny ostatních se totiž nezabývá přítomností, ale minulostí¹⁴. Proto ho někteří autoři nezařazují mezi kvalitativní výzkumy, ale staví ho mimo. A to i přesto, že se i klasický kvalitativní výzkum zabývá částečně minulostí, převážně při tvorbě historického kontextu. Jak Hendl správně upozorňuje: „*Přítomnost má své kořeny v minulosti.*“¹⁵ Proto je nutné, ještě před stanovením výzkumné otázky, získat určitý historický přehled a nastudovat potřebnou literaturu¹⁶.

Výrazným rozdílem oproti ostatním kvalitativním výzkumům je i volba metod. Při historickém výzkumu nemůže výzkumník použít velké množství metod, které se obvykle používají, protože pro mnohé z nich neexistují potřebné podmínky nebo nezbytná data. Naopak je výhodou, že z minulosti existuje větší množství zaznamenaných dat a sepsané literatury, než je tomu u současných procesů. Výzkumník tak může získat potřebné informace, i když sledovaná událost už dávno proběhla.

I když u historického výzkumu nezáleží, jak moc je minulost vzdálená, protože neexistuje přesná definice historie¹⁷, zkoumané období hraje určitou roli. Pokud je časový rozdíl mezi ním a současností příliš velký, může se výzkumník setkat s nedostatkem primárních pramenů a naopak, když je historie ještě „čerstvá“, je velká pravděpodobnost, že ještě neexistuje dostatek vhodné literatury zabývající se zkoumaným tématem. Vzhledem k pětadvacetiletému rozestupu mezi současností a počátkem sledovaného období, jímž se

¹⁰ HENDL, 2005. Str. 53.

¹¹ Tamtéž. Str. 53.

¹² Tamtéž. Str. 53.

¹³ TRAMPOTA, VOJTĚCHOVSKÁ, 2010. Str. 18.

¹⁴ HENDL, 2005. Str. 134.

¹⁵ Tamtéž. Str. 134.

¹⁶ Tamtéž. Str. 134.

¹⁷ Tamtéž. Str. 136.

ve své práci zabývám a jeho délkou, předpokládám, že se setkám s oběma situacemi. V prvních letech bude méně primárních pramenů a více těch sekundárních, zatímco později se to otočí a sekundární prameny ustoupí těm primárním.

Je důležité si uvědomit, že historický výzkum není jen o systematickém shromažďování, popisu a zkoumání minulých událostí za účelem jejich vysvětlení, ale především o interpretaci dat, která výzkumník tímto způsobem získá¹⁸. Stejně jako u ostatních kvalitativních výzkumů jsou důležité individuální pohledy jednotlivých účastníků na sledované téma¹⁹. Nejdůležitější pro historický výzkum je snaha odhalit a přiblížit komplexní nuance, osobnosti, kulturu a názory, které ovlivňovaly minulost a mají přesah do přítomnosti²⁰. K rekonstrukci těchto událostí se využívají především ověřená data, která výzkumník sesbírá jak z primárních, tak i sekundárních pramenů²¹.

Navíc existují čtyři různé typy historických studií, které se rozlišují na základě délky zkoumaného období, a taky podle toho, jestli se jedná o komparaci či nikoliv²². Nekomparativní výzkum historické události se zaměřuje jen na jednu určitou událost v určité chvíli, oproti tomu výzkum historického procesu, jenž je také nekompaktivní, sleduje delší časové období. Další dva typy jsou už komparativní. Jeden řeší stejnou událost v určité chvíli na mnoha různých místech a druhý zase porovnává vývoj sledované události v delším období a na více místech²³. Protože se budu zabývat vývojem jednoho subjektu, Lidových novin, v delším časovém období, jedinou použitelnou možností byl právě nekompaktivní výzkum historického procesu.

Cíle historického výzkumu jsou různé, ale ve většině případů se příliš neliší. Nejčastěji se snaží odpovědět na určité otázky, odhalit neznámé souvislosti, interpretovat události, zaznamenávat a hodnotit činy jedinců a skupin, porozumět určitým kulturám nebo nalézt vztahy mezi minulostí a současností²⁴.

Zdroje se u historického výzkumu dělí do čtyř hlavních kategorií. Na dokumenty, což jsou psané nebo tištěné materiály vytvořené v minulosti, numerické záznamy obsahující číselná data, orální výpovědi a předměty, které mohou být nositeli informací o dobách dávno

¹⁸ HENDL, 2005. Str. 135.

¹⁹ Tamtéž. Str. 135.

²⁰ Tamtéž. Str. 135.

²¹ Tamtéž. Str. 135.

²² Tamtéž. Str. 136.

²³ Tamtéž. Str. 136.

²⁴ Tamtéž. Str. 135.

minulých²⁵. Dokumenty se navíc ještě dají rozlišit na primární, které mají k určité situaci blízký vztah a na sekundární, jež byly vytvořeny až za použití těch primárních²⁶. Ve své práci použiji všechny typy zdrojů, kromě předmětů, které pro mnou zvolené téma nejsou relevantní.

Kromě těchto čtyř druhů zdrojů je pro historický výzkum důležitá i kontextualizace a syntéza. Díky kontextualizaci může výzkumník určit posloupnost událostí, závislost na jiných událostech v daném období a území nebo pomáhá zpracovat sesbírané materiály do vyprávění²⁷. Oproti tomu syntéza pomáhá při zpracovávání jednotlivých dokumentů. Řeší jejich výběr, organizaci i analýzu tak, aby se vytvořila určitá kontinuita²⁸.

Při práci na historickém výzkumu by si měl výzkumník dát pozor na několik věcí. Neměl by zaměnit korelaci za příčinu, navíc by se měl soustředit i na správnou interpretaci pojmů²⁹ a odhalování rozdílů mezi úmysly a důsledky, a taky mezi očekávaným a skutečným chováním lidí v určitých situacích. To všechno totiž ovlivňuje spousta faktorů, od těch ekonomických, přes ideologické a kulturní, až po sociální³⁰.

Jak dodává Hendl, „*úkolem historického výzkumu je odhalit důvody pro jednání lidí v minulosti pomocí dostupných dat. Jako v každém výzkumu musí být výzkumník provádějící historickou studii velice opatrný při zobecňování svých výsledků.*“³¹

2.2. Použité metody

Jak jsem uvedl už na začátku této kapitoly, zaměřím se na tři různé výzkumné metody – práci s dokumenty a fyzickými daty, strukturované rozhovory, kompilační metodu – které by mi v praktické části mé bakalářské práce měly pokrýt všechny aspekty mnou zvoleného tématu, o čemž se více rozepíšu v poslední podkapitole a poskytnout mi tak dostatek dat k jejímu zdárnému vypracování.

V jednotlivých podkapitolách popíšu postupně všechny metody a možnosti jejich využití v mé práci. Vycházet budu především z publikace Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace od Jana Hendla. Tu pak doplním o informace získané z knih Orální

²⁵ HENDL, 2005. Str. 137.

²⁶ Tamtéž. Str. 137.

²⁷ Tamtéž. Str. 137.

²⁸ Tamtéž. Str. 137–138.

²⁹ Tamtéž. Str. 138.

³⁰ Tamtéž. Str. 138.

³¹ Tamtéž. Str. 138.

historie od Miroslava Vaňka a kolektivu nebo příručky Jak číst a psát odborný text ve společenských vědách od Jadwigy Šanderové.

2.2.1. Práce s dokumenty a fyzickými daty

Tato metoda by mohla sama o sobě tvořit jediný zdroj dat potřebný pro vypracování vědecké práce nebo může doplnit jiné metody, jako jsou pozorování nebo rozhovor³², což je právě případ mé práce. Hendl popisuje předmět zkoumání této metody následovně: *„Za dokumenty se považují taková data, která vznikla v minulosti, byla pořízena někým jiným než výzkumníkem a pro jiný účel, než jaký má aktuální výzkum. Výzkumník se tedy nezabývá tím, co je již k dispozici, ale musí to vyhledat.“*³³

Proto budu pracovat s nejrozličnějšími statistikami prodaného nákladu Lidových novin, tiskovými zprávami, jednotlivými vydáními novin, záznamy rozhovorů či konferencí a dalšími dokumenty vztahujícími se k tématu.

Mezi hlavní výhody práce s dokumenty a fyzickými daty patří rozmanitost dokumentů³⁴, možnost zjistit informace, které by jinak šly těžko dohledat³⁵ a menší pravděpodobnost, že u těchto dat dojde ke zkreslení ze strany výzkumníka, tak jak se tomu může stát u jiných vědeckých metod, kde má přímý vliv na zdroj, například rozhovorů³⁶. U této metody se se subjektivitou můžeme setkat pouze u výběru jednotlivých zdrojů, ale ne u informací z nich získaných³⁷.

Podle Hendla je tato metoda zvláště užitečná především v historickém výzkumu, ze kterého i vychází³⁸. Během zpracovávání dokumentů je důležité nejprve definovat výzkumné otázky a to, co budeme považovat za dokument. Podle toho se bude následně postupovat při jejich sběru. Potom se provede pramenná kritika a na závěr se dokumenty interpretují s ohledem na cíle výzkumu³⁹.

Relevantnost dokumentů se obvykle posuzuje podle šesti kritérií – jejich typu, vnějších a vnitřních znaků, intencionality, blízkosti a původu⁴⁰. To slouží k selekci

³² HENDL, 2005. Str. 204.

³³ Tamtéž. Str. 204.

³⁴ Tamtéž. Str. 132.

³⁵ Tamtéž. Str. 132.

³⁶ Tamtéž. Str. 132.

³⁷ Tamtéž. Str. 132.

³⁸ Tamtéž. Str. 132.

³⁹ Tamtéž. Str. 132.

⁴⁰ Tamtéž. Str. 132–133.

jednotlivých dokumentů, aby mohl výzkumník vyloučit ty nepodstatné a zaměřit se pouze na to důležité, co mu pomůže při zpracovávání popisované problematiky.

Dokumenty se mohou dělit podle dvou kritérií. Buď podle jejich formy, nebo vztahu k události. Podle vztahu k události, ke které se dokumenty vztahují, můžeme rozlišovat mezi dokumenty současnými, jež vznikly v době zkoumané události, retrospektivními dokumenty vytvořenými později, primárními dokumenty, které stvořili přímí svědci události anebo sekundárními dokumenty vzniklými z primárních zdrojů⁴¹.

Oproti tomu podle formy dokumentů můžeme rozlišovat mezi šesti kategoriemi. Osobní dokumenty zahrnují vše, co bylo pořízeno k soukromým účelům, ať se jedná o audiovizuální materiál, fotografie, dopisy nebo deníky. Naopak mezi úřední dokumenty patří všechny materiály pořízené ve firmách nebo na úřadech. Může jít například o výroční zprávy, zápisy ze schůzí a vyhlášky. Archivní data jsou kvantitativní dokumenty, jež mají statistickou podobu, takže se mezi ně řadí třeba statistiky návštěvnosti, statistické údaje o firmě apod. Výstupy masových médií zahrnují obsah novin, časopisů, televizních a rádiových stanic a informacemi sesbíranými na internetu se zabývají virtuální data. Od ostatních pěti kategorií se nejvíce odlišují předmětná data, která tvoří fyzické stopy lidské činnosti. Ty mohou být použity ke zjišťování lidských zvyků, jejich chování anebo sociálních trendů. Výzkumník se v tomto případě lidí neptá, ale potřebné informace zjišťuje z fyzických stop a předmětů⁴².

2.2.2. Strukturované rozhovory

Další výzkumnou metodou použitou v mé bakalářské práci jsou strukturované rozhovory. Ty se řadí, jak uvádí Hendl, mezi metody kvalitativního dotazování, kde jde především o naslouchání, kladení otázek a získávání jejich odpovědí⁴³. Tyto metody jsou natolik nosné, že se dají použít samostatně a praktická část mé práce by mohla stát pouze na nich, ale většinou se doplňují i jinými metodami⁴⁴, například prací s dokumenty a fyzickými daty, o které jsem psal výše, což je i případ mé práce.

U každého kvalitativního dotazování je nutné si všechno připravit předem. Před samotným interview by měl být tazatel zorientován v předmětu rozhovoru a jeho

⁴¹ HENDL, 2005. Str. 204.

⁴² Tamtéž. Str. 204–205.

⁴³ Tamtéž. Str. 164.

⁴⁴ Tamtéž. Str. 164.

kontextu a měl by mít nastudovanou i literaturu potřebnou k úspěšnému zvládnutí rozhovoru⁴⁵. Kromě toho je důležitý i výběr jednotlivých narátorů, s nimiž hodlá výzkumník rozhovory vést⁴⁶. U jejich výběru může tazatel postupovat i metodou sněhové koule neboli nabalováním, kdy se výzkumník dozvídá od dotazovaných jména osob, se kterými by bylo také užitečné vést rozhovor⁴⁷.

Při přípravě otázek si musí výzkumník dát pozor především na jejich obsah, formu, pořadí i počet⁴⁸. Kromě toho je důležitý i začátek a konec rozhovoru. Na začátku by se měl tazatel pokusit prolomit psychické bariéry a zajistit souhlas se záznamem rozhovoru. Naopak na konci může tazatel dodatečně získat ještě další užitečné informace a měl by dotazovanému nabídnout i možnost dodatečného kontaktu⁴⁹.

Patton rozdělil otázky používané v kvalitativním dotazování do šesti typů podle druhů odpovědí, které chceme získat⁵⁰. Jedná se o otázky vztahující se ke zkušenostem nebo chování, názorům, pocitům, znalostem, vnímání či o otázky demografické a kontextové⁵¹.

U kvalitativního dotazování však nejde jen o samotné rozhovory. Důležitá je i jejich následná analýza a interpretace, protože bez nich by se jednalo jen o jakýsi polotovár – archivní materiál – určený k dalšímu zpracování⁵². Ještě před samotným zahájením rozhovorů by měl mít výzkumník ujasněno, čeho chce dosáhnout nebo v čem mu budou takto získané informace přínosné⁵³.

Ale teď už ke strukturovaným rozhovorům s otevřenými otázkami. Ty tvoří řada pečlivě naformulovaných a seřazených otázek, na něž má respondent odpovědět⁵⁴. V tomto typu kvalitativního dotazování jsou možnosti tazatele značně omezené⁵⁵, což se hodí, pokud výzkumník potřebuje minimalizovat variaci otázek a ohlídat si, že se data získaná z jednotlivých rozhovorů nebudou výrazně strukturně lišit a dají se mezi sebou vzájemně srovnávat⁵⁶.

⁴⁵ VANĚK, 2003. Str. 21.

⁴⁶ Tamtéž. Str. 21.

⁴⁷ Tamtéž. Str. 21.

⁴⁸ HENDL, 2005. Str. 166.

⁴⁹ Tamtéž. Str. 167.

⁵⁰ Tamtéž. Str. 167.

⁵¹ Tamtéž. Str. 167.

⁵² VANĚK, 2003. Str. 37.

⁵³ Tamtéž. Str. 37.

⁵⁴ HENDL, 2005. Str. 173.

⁵⁵ Tamtéž. Str. 173.

⁵⁶ Tamtéž. Str. 173.

Pro strukturované rozhovory jsem se rozhodl právě kvůli již zmíněné omezenosti možností. V mém případě se nebude primárně jednat o rozhovory tváří v tvář, ale budou probíhat zprostředkovaně přes telefon nebo e-mail. A to především z důvodu časové vytíženosti respondentů a jejich vzdálenosti. Navíc vzhledem k vybranému vzorku dotazovaných, kdy část z nich tvoří lidé, kteří pracovali na stejné pozici jen v jiném časovém období, mi strukturované rozhovory dovolí jejich vzájemné srovnání.

Mezi další výhody strukturovaných rozhovorů patří především to, že při jejich průběhu má tazatel minimální vliv na kvalitu rozhovoru. Navíc jsou takto získaná data lépe analyzovatelná a strukturu informací určují především sekvence otázek⁵⁷. Strukturované rozhovory jsou vhodné i pro případy, kdy výzkumník nemá možnost interview opakovat nebo ho trápí nedostatek času, ve kterém by se mohl respondentovi věnovat⁵⁸.

Mezi nevýhody naopak patří úzké zaměření⁵⁹, kdy výzkumník nemá šanci se v průběhu rozhovoru doptat na jednotlivé výroky respondenta. Kromě toho je problematické i to, že různým respondentům se kladou stejně formulované otázky a přehlíží se situační kontext interview⁶⁰. Strukturovaný rozhovor tak nebere v potaz individuální rozdíly a okolnosti a tím omezuje i škálu získaných informací⁶¹.

2.2.3. Kompilační metoda

Kompilační metoda, jak uvádí Šanderová, má několik různých vymezení a také názory na ni se diametrálně liší⁶². Někteří kompilaci odsuzují, jiní se k ní staví neutrálně a poslední část ji bere stejně vážně jako všechny ostatní metody.

Správně a důkladně zpracovaná kompilace by se měla držet několika kritérií. Proto ve své práci vycházím z vymezení Jadwigy Šanderové, která tvrdí, že „*kvalitní kompilace je promyšlenou syntézou různých názorů na určitý problém (či jeho pojetí)*.“⁶³ Musí být navíc systematicky uspořádaná, určitým způsobem se v ní musí projevit i tvůrčí činnost⁶⁴ a nesmí jít jen o bezmyšlenkovité kombinování různých textů. Kromě stručného přehledu o výzkumu v určité oblasti může sloužit i jako výchozí bod pro další bádání⁶⁵. Příkladem správně

⁵⁷ HENDL, 2005. Str. 173.

⁵⁸ Tamtéž. Str. 173.

⁵⁹ Tamtéž. Str. 173.

⁶⁰ Tamtéž. Str. 173.

⁶¹ Tamtéž. Str. 174.

⁶² ŠANDEROVÁ, 2005. Str. 67.

⁶³ Tamtéž. Str. 67–68.

⁶⁴ Tamtéž. Str. 68.

⁶⁵ Tamtéž. Str. 68.

provedené kompilace mohou být například učebnice⁶⁶. Ale je důležité si dát pozor na správné zdrojování. Pokud tak výzkumník neučiní, může být jeho práce považována za plagiát⁶⁷.

Stejně jako u práce s dokumenty a fyzickými daty je i u kompilační metody podstatný postup, jakým se bude při její tvorbě postupovat. Na začátku je nutné vytyčit výzkumnou otázku, na kterou se bude hledat odpověď a také zdůvodnit výběr zdrojů, které byly při kompilaci použity⁶⁸. Později v samotné práci je důležité odkazování, aby si čtenář mohl případně dohledat původce jednotlivých myšlenek⁶⁹. Na závěr je nezbytné, aby autor shrnul a interpretoval sesbírané informace a pokusil se odpovědět na výzkumnou otázku, kterou si na začátku položil⁷⁰.

2.2.4. Propojení výzkumných metod

Každá z výše uvedených metod má svá specifika a proto v různých částech mé práce použiji rozdílné metody, které zkombinuji tak, aby se vzájemně doplňovaly a já tak mohl důkladně prozkoumat sledované téma z více úhlů pohledu, než jak by mi to umožnila jen jedna vědecká metoda.

V prvních částech mé práce pracuji převážně s kompilační metodou. V metodologické, stejně jako v teoretické části vycházím právě z této metody, protože tyto části nejsou primárním cílem mé bakalářské práce, ale pouze dotváří její kontext a není u nich potřeba cokoliv zkoumat. Většina informací z těchto částí byla zpracována jinými výzkumníky přede mnou, a tak stačilo získané informace seřadit a poskládat do smysluplného celku, ze kterého následně můžu vycházet v praktické části práce, jež z velké části závisí právě na výzkumu.

Proto v ní využiji všechny tři výše zmíněné metody. Nejdůležitější bude práce s dokumenty a fyzickými daty, protože těch mám k dispozici nejvíce a zároveň se z nich dá vyčíst i velké množství informací, které bych jinak sháněl jen obtížně. Stejně tak v této části využiji i strukturovaných rozhovorů. Ty mi poskytnou náhled na sledovanou problematiku z jiného úhlu, a i když takto získaná data budou o něco subjektivnější, zainteresovanost zpovídaných mi pomůže lépe pochopit sledovou problematiku vývoje Lidových novin

⁶⁶ ŠANDEROVÁ, 2005. Str. 68.

⁶⁷ Tamtéž. Str. 68.

⁶⁸ Tamtéž. Str. 68.

⁶⁹ Tamtéž. Str. 69.

⁷⁰ Tamtéž. Str. 69.

v nedávné minulosti. Ale ani tady se neobejdu v menší míře bez kompilační metody, a to z toho důvodu, že k tomuto období vývoje Lidových novin neexistuje mnoho relevantní odborné literatury, a tak nebude možné využít tuto vědeckou metodu stejně jako v předchozích částech, které se opíraly hlavně o odbornou literaturu.

2.3. Výzkumné období

Období mezi lety 1990 a 2013 jsem si vybral hned z několika důvodů. Nejdůležitějším z nich však bylo, že se vývoj Lidových novin v tomto období dá jasně a zřetelně vyznačit 2. dubna 1990 začaly Lidové noviny po dlouhé době vycházet opět jako pravidelný deník a 26. června 2013 je i s celou mediální společností MAFRA, a.s. prostřednictvím své společnosti AGROFERT, a.s. koupil podnikatel a politik Andrej Babiš a majitelem Lidových novin se tak po necelých dvaceti letech stal opět Čech, i když slovenského původu. Tato dvě data by se dala v historii Lidových novin považovat za zlomová, a tak dobře poslouží i jako milníky mé práce.

Dalším důvodem, proč jsem si vybral toto období je to, že ještě nikdy nebylo pořádně zmapováno a popsáno. Většina doposud vydaných publikací se věnuje starším obdobím vývoje Lidových novin a k těm „čerstvějším“ se ještě nedostaly. To bych chtěl svou bakalářskou diplomovou prací alespoň částečně napravit.

Podstatný byl i celkový vývoj na našem území, který se částečně promítal i do vývoje Lidových novin a médií obecně. V první polovině devadesátých let minulého století, kdy změn probíhalo nejvíce, si i Lidovky prošly mnohými změnami. Neustále se střídali jejich šéfredaktoři, změnily majitele a povedlo je jim etablovat se na porevolučním mediálním trhu.

Za necelého čtvrtstoletí, které je předmětem mého zájmu, se ale neměnila jen redakce a její vedení, ale i její sídlo a vlastníci, kterých za tu dobu stihly Lidové noviny vystřídat hned několik. Vyvíjely se i technologie, vznikly internetové stránky Lidovky.cz i on-line verze Lidových novin. To ale nebylo vše, změny se dotkly i grafické úpravy novin, počtu stran, příloh, velikosti nákladu nebo slučování s jinými novinami.

2.4. Výzkumné otázky

Kromě cíle výzkumu (viz další podkapitola), je důležité si stanovit i výzkumné otázky, za pomoci kterých se ho pokusím dosáhnout. Výzkumné otázky jsem rozdělil do dvou kategorií – na primární a sekundární. Primární je jen jedna a je na rozdíl od těch sekundárních obecnější a víceméně shrnuje celou podstatu této práce. Zatímco sekundární

jsou konkrétnější, zaměřují se na dílčí problémy a ve finále se dají začlenit do odpovědi na primární otázku.

2.4.1. Primární výzkumná otázka

Na nejdůležitější a zároveň primární otázku, jež jsem si ve své bakalářské práci zvolil, odkazuje už její název. Primární výzkumná otázka, *Jak probíhal vývoj celostátního deníku Lidové noviny mezi lety 1990 a 2013?*, přesně vystihuje všechno to, na co se ve své práci hodlám zaměřit a předpokládám, že ji na konci své práce, díky získaným informacím, budu schopen zodpovědět. Odpověď na tuto otázku se pokusím najít především za pomoci sekundárních otázek a dalších údajů, které při historickém výzkumu získám prací s různými prameny.

2.4.2. Sekundární výzkumné otázky

Na rozdíl od primární výzkumné otázky je těch sekundárních podstatně více, ale zato jsou mnohem specifitější. Zaobírají se jednotlivými částmi tématu a navzájem se doplňují. U první otázky *Jak se mezi lety 1990 a 2013 měnila podoba Lidových novin a čím to bylo způsobeno?* bych se chtěl odpovědi dobrat prací s primárními i sekundárními dokumenty a odpověďmi ze strukturovaných rozhovorů s lidmi, kteří mají k Lidovým novinám v dané době vztah a dokáží relevantně popsat vývoj deníku, jak po jeho obsahové, tak i grafické stránce.

Odpověď na otázku *Jak fungovala redakce Lidových novin mezi lety 1990 a 2013?* budu hledat jak v odpovědích získaných z rozhovorů, tak i v informacích obsažených v odborné literatuře i primárních pramenech. V téhle otázce se zaměřím především na fungování redakce obecně, ale i na změny na postu šéfredaktora a na místa, kde redakce sídlila.

V odpovědi na otázku *Kdo všechno mezi lety 1990 a 2013 vlastnil a vydával Lidové noviny?* se budu zabývat jak českými, tak i zahraničními majiteli Lidových novin ve sledovaném období a taky společnostmi, jež je vydávaly. Kromě toho bych se chtěl zaměřit i na důvody, proč ke změnám vlastníků a vydavatelů deníku docházelo.

Důležitou otázkou je i ta *Jak se vyvíjela výše prodaného nákladu Lidových novin mezi lety 1990 a 2013?* Úspěšnost novin se v dnešní době řídí převážně jejich prodejem, a proto se deníky stávají co nejpřístupnějšími pro co největší počet lidí – potencionálních čtenářů. A to zejména v době, kdy popularita klasických, převážně tištěných periodik klesá.

V této části budu pracovat především s primárními daty, ze kterých následně vytvořím statistiky, grafy a tabulky.

Na otázku *Jaké se vyvíjela čtenost webu Lidovky.cz a výše prodeje elektronické verze Lidových novin do roku 2013?* lze odpovědět relativně snadno. Návštěvnost internetových stránek Lidovky.cz i prodeje on-line vydání Lidových novin pro chytré telefony a tablety jsou dobře zdokumentovány a existuje k nim spousta primárních pramenů, které doplním sekundárními prameny a informacemi z proběhlých rozhovorů.

2.5. Cíl výzkumu

Cílem mé práce je odpovědět na všechny výzkumné otázky, zasadit je do souvislostí a tím popsat vývoj Lidových novin mezi lety 1990 a 2013. Zaměřím se na to, aby na sebe jednotlivé části mé práce plynule navazovaly a práce samotná zapadla do kontextu ostatních prací zabývajících se podobnou tematikou. Aby navazovala na ostatní, které už byly napsány a potencionálně se i na ni samotnou dalo v budoucnu navázat, protože Lidové noviny tady s námi pravděpodobně ještě chvíli zůstanou⁷¹.

Za využití kvalitativního historického výzkumu a výzkumných metod, které jsem popsal výše, bych chtěl případným čtenářům objasnit situační kontext Lidových novin a jejich nedávné historie, která doposud nebyla odborně a komplexně zpracována v jedné ucelené práci. Myslím, že tento cíl je reálný a na prostoru, který poskytuje bakalářská práce, splnitelný.

Ale stejně jako jiné práce, má i tato své výhody a nevýhody. Vzhledem k vybranému druhu výzkumu a zvoleným metodám se nevyhnu určitému množství subjektivity. Statistiky mi sice poskytnou objektivní informace, které se dají objektivně zpracovat, ale například odpovědi získané ze strukturovaných rozhovorů jsou subjektivní už ze své podstaty. Proto není mým cílem co nejobjektivnější zpracování, ale co nejkomplexnější.

Další možnou nevýhodou mé práce je podrobnost jejího zpracování. I když bych se některými jejími částmi chtěl zabývat podrobněji a prozkoumat je do detailů, nebylo by to žádoucí. Práci by to neúměrně výsledku natáhlo a možná i znepráhlednilo. Proto jsem se rozhodl pro kompromis. Nejpodrobněji jsem se zaměřil hlavně na kapitoly, které jsou

⁷¹ Lidové noviny existují 120 let, vycházet mají „stoprocentně“ dál [online], ©2013 [cit. 5.4.2015].

pro splnění cíle mé práce nejdůležitější, a v těch ostatních jsem se zaměřil pouze na to nejpodstatnější.

Počítám i s určitými překážkami, které se při přípravě práce i jejím následném zpracovávání mohou objevit. Z první poloviny devadesátých let, ještě před rozpadem Československa, je výrazně složitější najít potřebná data, například co se velikosti nákladu týče. To samé platí i u rozhovorů. Je pravděpodobné, že ne všichni lidé, které bych chtěl v souvislosti se zpracovávaným tématem vyzpovídat, budou ochotní odpovídat. Proto budu muset v některých ohledech ze svých cílů částečně slevit a pokusit se tyto výpadky nahradit informacemi z jiných pramenů.

3. TEORETICKÁ ČÁST

V teoretické části své práce se zaměřím především na historický kontext mého tématu. Stručně popíšu vývoj Lidových novin do dubna 1990 a následně i vývoj celostátního denního tisku na našem území ve sledovaném období. Pro pochopení některých změn v Lidových novinách mezi lety 1990 a 2013 je důležité znát i jejich historii⁷², být seznámen se stavem, ve kterém se na přelomu tisíciletí nacházel celostátní denní tisk a znát jejich cílovou skupinu čtenářů.

V této části budu používat převážně sekundární prameny a kompilační metodu, protože tato problematika byla už dříve zpracována jinými autory a zabývalo se jí několik publikací. Ve své práci budu vycházet především z knih Svět Lidových novin 1893–1993 od Jiřího Pernese, Dějin českých médií od Petra Bednaříka, Jana Jiráka a Barbary Köpplové, Dějiny českých médií 20. století od Jakuba Končelíka, Pavla Večeři a Petra Orsága, Vlastnictví periodického tisku v České republice v letech 1989–2006 od Josefa Bendy a Historie mediální komunikace od Pavla Vernerá. Kromě těchto odborných zdrojů jsem využil i materiály zveřejněné přímo na internetových stránkách Lidových novin Lidovky.cz, jejich současného vydavatele Mafra.cz a stránek iDnes.cz, kde MAFRA, a.s. také zveřejňuje některé ze svých dokumentů.

3.1. Cílová čtenářská skupina Lidových novin

Čtenáři Lidových novin i internetových stránek Lidovky.cz se vyvíjeli stejně jako noviny samotné, a právě proto je důležité si říct něco i o cílové skupině čtenářů, na kterou Lidové noviny svůj obsah zaměřují. Už od dob svého vzniku se prezentovaly jako neutrální seriózní deník zaměřený na vzdělané čtenáře⁷³ a až na několik období se jim to i dařilo (viz podkapitola Vývoj Lidových novin do 2. dubna 1990).

V následujících odstavcích se zaměřím především na poslední část zkoumaného období a budu vycházet z materiálů ze stránek Lidových novin. Jak uvádí prezentace dostupná na webu Mafra.cz: „*Lidové noviny, nejstarší český deník, založený v roce 1893*

⁷² O tom, že se i v dnešní době Lidové noviny zaštitují minulostí, svědčí i jejich podtitulek *Nezávislý deník založený 1893*, který mají vytištěný v záhlaví titulní strany.

⁷³ KONČELÍK, VEČERA, ORSÁG, 2010. Str. 41.

*se dlouhodobě profilují jako kvalitní celostátní zpravodajský list se speciálním zájmem o politiku, byznys a kulturu.*⁷⁴

Kvůli omezené dostupnosti potřebných dat k vypracování této části jsem se zaměřil na první pololetí roku 2012. Bylo to jedno z mála období, k němuž se daly dohledat všechny potřebné údaje a zároveň se vešlo i do let, jimiž se má práce zabývá. Sledoval jsem jak věk čtenářů, jejich vzdělání, finanční situaci a zaměstnání, tak i rozdíl mezi muži a ženami nebo odlišnosti mezi lidmi z města a vesnice.

Podle dlouhodobého výzkumu Media projekt, na němž se každoročně podílí pětadvacet tisíc respondentů mezi dvanácti a devěťasedmdesáti lety by se dala cílová čtenářská skupina Lidových novin charakterizovat jako starší⁷⁵, intelektuálně založení a finančně zajištění muži⁷⁶, ale to by nebylo úplně přesné, protože některé z ukazatelů byly hodně vyrovnané.

Poměr žen a mužů mezi čtenáři Lidových novin je relativně vyvážený, ale o něco málo převládá pánská část čtenářské obce⁷⁷. Co se týče věku, u Lidovek platí, že nejsilnější základnu mají mezi šedesátníky. Za nimi následují s nevelkým odstupem sedmdesátiletí a padesátiletí čtenáři, kterých se už s menším rozdílem drží lidé od dvaceti do devětačtyřiceti let. Úplně na konci věkového spektra stojí nepočtená skupina čtenářů pod dvacet let⁷⁸.

Čtenáři Lidových novin se navíc řadí ke vzdělanější části populace. Více než polovina z nich má středoškolské vzdělání ukončené maturitou a jen méně než patnáct procent jich vychodilo jen základní školu⁷⁹. Třetina čtenářů Lidovek žije ve městech, což je víc než u ostatních deníků⁸⁰ a platí o nich, že se řadí k bohatší části populace. Domácnosti dvou třetin z nich mají měsíční příjem vyšší než dvacet tisíc korun a z toho polovina dokonce nad třicet tisíc⁸¹. S tím vším souvisí i to, že tři čtvrtiny čtenářů se neživí fyzickou, ale duševní prací⁸².

Podobné složení mají i návštěvníci webu Lidovky.cz. Podle výzkumného projektu NetMonitor ze stejného časového období (březen 2012) i mezi nimi převládají vzdělaní muži

⁷⁴ Lidové noviny – Lidovky.cz [online], ©2013. Str. 2.

⁷⁵ Čtenáři deníků MF Dnes, Lidové noviny a Metro [online], ©2012. Str. 9.

⁷⁶ Lidové noviny – Lidovky.cz [online], ©2013. Str. 2–3.

⁷⁷ Čtenáři deníků MF Dnes, Lidové noviny a Metro [online], ©2012. Str. 4.

⁷⁸ Tamtéž. Str. 9.

⁷⁹ Lidové noviny – Lidovky.cz [online], ©2013. Str. 3.

⁸⁰ Tamtéž. Str. 3.

⁸¹ Tamtéž. Str. 2.

⁸² Tamtéž. Str. 2.

živící se duševní prací s příjmem domácnosti nad dvacet tisíc korun měsíčně⁸³. Jediný výrazný rozdíl představuje věk čtenářů, na který má velký vliv typ média. Výrazně zde ubylo starších čtenářů a přibýlo těch mladších. Ale i tady platí, že nejvíce návštěvníků je starších padesáti let a nejméně jich je náctiletých⁸⁴.

3.2. Kontext

Pro každý vědecký výzkum je důležitý i kontext zkoumaného tématu. Abychom pochopili vývoj Lidových novin mezi lety 1990 a 2013, musíme vědět, jak se vyvíjely předtím a co se ve sledovaném období dělo s ostatními českými celostátními deníky. Proto se v této kapitole budu zabývat právě kontextem vývoje Lidových novin. Jednotlivé podkapitoly jsou rozděleny podle časového období, ve kterém se jejich obsah odehrává. První z nich se zabývá vývojem Lidových novin do dubna 1990, zatímco ta druhá řeší vývoj českého denního tisku na našem území mezi lety 1990 a 2013, stejně jako je tomu u tématu mé práce.

3.2.1. Vývoj Lidových novin do 2. dubna 1990

Pro pochopení významu Lidových novin a jejich novodobého vývoje je důležité znát celou jejich historii, která je ze všech českých novin nejdelší a navíc plná změn. Měnil se název, periodicita, vlastníci, vydavatelé, politická orientace i členové, vedení a sídlo redakce. Několikrát bylo vydávání Lidových novin pozastaveno, dvakrát byly dokonce zrušeny a následně obnoveny. I když to podruhé trvalo více než pětatřicet let⁸⁵.

3.2.1.1. Do roku 1918

Lidové noviny vznikly 16. prosince 1893 v Brně sloučením Moravských listů, které vycházely od roku 1889 a olomouckého časopisu Pozor vydávaného od roku 1872⁸⁶. Jejich vznik inicioval Adolf Stránský, jenž předtím vydával Moravské listy a založil i Moravskou stranu lidovo-pokrokovou, což byla odnož mladočechů⁸⁷. Lidové noviny se měly stát moravskou obdobou Národních listů a jejich šéfredaktorem byl jmenován Emil Čermák⁸⁸.

⁸³ Čtenáři serveru Lidovky.cz [online], ©2012. Str. 6, 8–10, 13.

⁸⁴ Tamtéž. Str. 7.

⁸⁵ PERNES, 1993. Str. 136.

⁸⁶ BEDNAŘÍK, JIRÁK, KÖPPLOVÁ, 2011. Str. 141.

⁸⁷ VERNER, 2013. Str. 99.

⁸⁸ PERNES, 1993. Str. 135.

Listu se dařilo a první pobočky otevřely Lidové noviny o rok později v Olomouci a Přerově⁸⁹. V této době byl náklad šest tisíc výtisků⁹⁰, ale v dubnu roku 1985 odešel z jejich vedení do Bulharska dosavadní šéfredaktor Emil Čermák a na jeho místo byl dosazen Bohuslav Štěchovský⁹¹.

I když Adolf Stránský inicioval založení Lidovek, nebyl jejich výhradním majitelem, tím se stal až o pět let později 1. června 1898⁹². Tou dobou měly Lidové noviny náklad už okolo osmi tisíc výtisků⁹³. Roku 1903 Stránský získal tiskařskou koncesi a založil Lidovou tiskárnu, kde se od té doby začaly Lidové noviny tisknout⁹⁴. O rok později přišel do redakce Arnošt Heinrich⁹⁵, který se zasloužil o ranní vydání novin⁹⁶. *„Do této doby Lidové noviny vycházely až odpoledne a aktualita zpravodajství předešlého dne byla pro čtenáře vlastně už stará. Ranní vydání však sledovalo i jiné cíle. Mělo být oproštěno od politického zatížení hlavního odpoledního vydání, mělo být pestřejší, místo úvodníku mělo fotografii se zkratkovitým informativním komentářem, nechyběla „senzace“, soudní síň, zajímavosti,“* vyjmenovává změny web Lidovky.cz⁹⁷. První ranní číslo vyšlo 15. prosince 1905⁹⁸ a hlavním vydáním se stalo o necelé čtyři roky později 1. ledna 1909⁹⁹.

Mezitím v roce 1907 koupil Adolf Stránský v Brně na Rudolfské ulici číslo šest dům, který se na několik desetiletí stal sídlem redakce Lidových novin i nedávno založené tiskárny¹⁰⁰. V témže roce měly Lidové noviny jako jedny z mála¹⁰¹ zahraničního zpravodaje, Karla Z. Klímu. Ten dodával informace z Vídně, centra rakousko-uherské říše¹⁰².

Čím déle Lidové noviny vycházely, tím více se stávaly neutrálnějšími. Ale až roku 1908 zrušily svůj politický podtitul *Orgán lidové strany na Moravě*, který se nacházel v záhlaví novin¹⁰³, stejně jako úvodníky, jež přinášely denní stanovisko strany¹⁰⁴. V této době expandovaly Lidové noviny do dalších odvětví a začaly se zabývat i vydáváním knih.

⁸⁹ Lidové noviny 1893–2013 [online], ©2013. Str. 2.

⁹⁰ Tamtéž. Str. 2.

⁹¹ PERNES, 1993. Str. 135.

⁹² Tamtéž. Str. 135.

⁹³ BEDNAŘÍK, JIRÁK, KÖPPLOVÁ, 2011. Str. 141.

⁹⁴ PERNES, 1993. Str. 135.

⁹⁵ Tamtéž. Str. 135.

⁹⁶ Lidové noviny 1893–2013 [online], ©2013. Str. 2.

⁹⁷ Historie Lidových novin [online], ©2013 [cit. 5.4.2015].

⁹⁸ PERNES, 1993. Str. 135.

⁹⁹ Tamtéž. Str. 135.

¹⁰⁰ Tamtéž. Str. 135.

¹⁰¹ KONČELÍK, VEČEŘA, ORSÁG, 2010. Str. 31.

¹⁰² PERNES, 1993. Str. 135.

¹⁰³ Tamtéž. Str. 135.

¹⁰⁴ Lidové noviny 1893–2013 [online], ©2013. Str. 2.

„Vedle novin začalo organicky vyrůstat knižní nakladatelství: romány, které vycházely v Lidových novinách na pokračování, vyšly později v knižní podobě,“ uvádí publikace Lidové noviny 1893–2013 vydaná k příležitosti jejich 120. výročí¹⁰⁵.

V roce 1909 nastoupil do Lidových novin syn Adolfa Stránského Jaroslav¹⁰⁶ a v září 1910 se Arnošt Heinrich, zodpovědný za ranní vydání, stal vedoucím redaktorem listu¹⁰⁷. V nové funkci 4. února 1911 přidal k novinám beletristickou přílohu Večery¹⁰⁸. V Lidových novinách totiž pracovalo mnoho známých literátů, mezi jinými i Viktor Dyk, Karel Toman, Stanislav K. Neumann, Antonín Sova, Rudolf Těsnohlídek, Jiří Mahen, Eduard Milén a František Gellner¹⁰⁹ a Heinrich jejich schopností využil i v nové příloze.

Další vývoj deníku přerušila první světová válka. Po jejím vypuknutí 28. června 1914 muselo opustit redakci a narukovat hned šest redaktorů¹¹⁰. Mezi nimi i Stanislav K. Neumann a František Gellner¹¹¹. O tři roky později je následoval i Arnošt Heinrich¹¹². „Lidové noviny na začátku války musejí omezit zpravodajství. Vycházejí jen o čtyřech stranách, některé dny dokonce jen jeden list. Je vyhlášena cenzura, ti, kdo ji nerespektovali, jsou tvrdě pronásledováni. Štěchovský proto nařizuje, aby některé články byly otiskovány anonymně,“ popisují krušné časy Lidovky.cz¹¹³.

3.2.1.2. První republika

V období první republiky zažily Lidové noviny zlatý věk¹¹⁴. Důležitou úlohu v tom sehrálo i přesunutí centra státní moci z Vídně do Prahy¹¹⁵ a hlavně politická orientace Adolfa Stránského a Arnošta Heinricha, kteří 28. října 1918 pomohli provést státní převrat v Brně a následně se stali poslanci revolučního Národního shromáždění¹¹⁶. Adolf Stránský byl dokonce zvolen ministrem obchodu v první československé vládě a roku 1920 se po prvních parlamentních volbách stal senátorem¹¹⁷.

¹⁰⁵ Lidové noviny 1893–2013 [online], ©2013. Str. 2.

¹⁰⁶ PERNES, 1993. Str. 135.

¹⁰⁷ Tamtéž. Str. 135.

¹⁰⁸ Tamtéž. Str. 135.

¹⁰⁹ Tamtéž. Str. 135.

¹¹⁰ Lidové noviny 1893–2013 [online], ©2013. Str. 2.

¹¹¹ PERNES, 1993. Str. 135.

¹¹² Tamtéž. Str. 135.

¹¹³ Historie Lidových novin [online], ©2013 [cit. 5.4.2015].

¹¹⁴ Tamtéž.

¹¹⁵ BEDNAŘÍK, JIRÁK, KÖPPLOVÁ, 2011. Str. 171.

¹¹⁶ PERNES, 1993. Str. 135–136.

¹¹⁷ Historie Lidových novin [online], ©2013 [cit. 5.4.2015].

Mezitím se v září 1919 stal v pořadí třetím šéfredaktorem Lidových novin dosavadní vedoucí redaktor Arnošt Heinrich¹¹⁸ a hned začal realizovat své představy toho, jak by deník měl fungovat. Adolf i Jaroslav Stránský mu důvěřovali a proto mu i nechali zcela volnou ruku při rozhodování¹¹⁹.

„Lidové noviny byl jediný ústřední deník, který nevycházel v Praze, ale v Brně, kde se i tisk a denně se do Prahy vozil speciální drezínou po železnici, aby mohly Lidové noviny konkurovat centrálnímu tisku v hlavním městě,“ informuje Pavel Verner ve své Historie mediální komunikace¹²⁰.

Roku 1920 byla ve Štěpánské ulici v Praze otevřena filiální redakce Lidových novin¹²¹ a jejím šéfem se stal již dříve zmiňovaný Karel Z. Klíma¹²². Po Praze následovalo otevření nových redakcí v dalších městech: Plzni, Českých Budějovicích, Liberci, Znojmě, Českém Těšíně, Ostravě, Olomouci, Jihlavě, Bratislavě, Košicích a Užhorodě¹²³ a nemalé prostředky se investovaly do dalších zahraničních zpravodajů¹²⁴. 1. září téhož roku do redakce nastoupil Eduard Bass¹²⁵.

Po odchodu Arnošta Heinricha v lednu 1927 se novým šéfredaktorem stal Karel Z. Klíma, ale tento stav nevydržel dlouho. *„Redakci ovládá nejistota a nervózní ovzduší, které se promítají i do úrovně listu. Stránský musí Heinricha získat zpět, což se mu po dlouhém jednání podaří,“* uvádí Lidovky.cz¹²⁶. 15. září 1929 se Heinrich vrátil do funkce šéfredaktora a Klíma redakci novin opustil¹²⁷.

20. dubna 1930 vyšla poprvé Nedělní příloha Lidových novin¹²⁸, do které byly soustředěny všechny rubriky věnované zálibám, jež do té doby vycházely různě po novinách¹²⁹. 21. prosince 1931 zemřel Adolf Stránský a necelé dva roky po něm, 3. května 1933 i Arnošt Heinrich. Pátým šéfredaktorem Lidových novin se stal Eduard Bass¹³⁰,

¹¹⁸ PERNES, 1993. Str. 136.

¹¹⁹ Historie Lidových novin [online], ©2013 [cit. 5.4.2015].

¹²⁰ VERNER, 2013. Str. 110.

¹²¹ Historie Lidových novin [online], ©2013 [cit. 5.4.2015].

¹²² PERNES, 1993. Str. 136.

¹²³ Historie Lidových novin [online], ©2013 [cit. 5.4.2015].

¹²⁴ Lidové noviny 1893–2013 [online], ©2013. Str. 3.

¹²⁵ PERNES, 1993. Str. 136.

¹²⁶ Historie Lidových novin [online], ©2013 [cit. 5.4.2015].

¹²⁷ PERNES, 1993. Str. 136.

¹²⁸ Tamtéž. Str. 136.

¹²⁹ Historie Lidových novin [online], ©2013 [cit. 5.4.2015].

¹³⁰ PERNES, 1993. Str. 136.

se kterým přišla generační obměna redakce. Noviny pošly modernizací a staly se jedním ze symbolů československé demokracie¹³¹.

Se změnami v redakci souvisela i koupě pražského nakladatelství Topič se sídlem v budově na Národní třídě číslo devět, kterou roku 1936 uskutečnil Jaroslav Stránský¹³². Zde následně přesunul celý svůj tiskový podnik i s brněnskou redakcí a hlavním sídlem Lidových novin se stala Praha¹³³. To se podepsalo i na nákladu novin. O rok později mělo ranní vydání Lidových novin náklad přes čtyřiačtyřicet tisíc výtisků a jejich odpolední mutace ještě o dvacet tisíc více¹³⁴.

Za první republiky byly Lidové noviny brány jako jeden z mála neutrálních seriózních nadstranických deníků a byly určeny hlavně inteligenci¹³⁵. „*Lidové noviny sice nesloužily žádné straně, ale podporovaly Hrad, ten je zase oplátkou podporoval finančně. Postoj zdánlivé nezáujatosti významného listu zvyšoval prestiž Hradu,*“ popsal zdánlivou neutrálnost deníku Pavel Verner ve své Historii mediální komunikace¹³⁶. Kromě toho v sobě spojovaly aktuální zpravodajství a objektivní komentáře sympatizující s politikou lidí okolo prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka a kladly důraz na kulturu¹³⁷. Jak uvádí Dějiny českých médií 20. století: „*List lze považovat za kulturně politické noviny evropského formátu.*“¹³⁸

Ale i přes zhoršenou situaci v Československu a jeho ohrožení ze strany Německa hájily Lidové noviny politiku Hradu až dokonce. Ještě v září 1938, chvíli před zánikem první československé republiky, vystoupily na její obranu a postavily se za politiku prezidenta Edvarda Beneše¹³⁹.

Ani za první republiky nebyla v Lidových novinách nouze o zkušené literáty. „*V deníku pracovala řadu novinářů, kteří se prosazovali současně jako spisovatelé či dramatici. Mezi čtenáři byly oblíbené sloupky a fejetony Karla Čapka, rozhlázky Eduarda Basse, úvodníky Ferdinanda Peroutky, dále texty Josefa Čapka, Arnošta Heinricha*

¹³¹ Historie Lidových novin [online], ©2013 [cit. 5.4.2015].

¹³² PERNES, Jiří. 1993. Str. 136.

¹³³ Historie Lidových novin [online], ©2013 [cit. 5.4.2015].

¹³⁴ Lidové noviny 1893–2013 [online], ©2013. Str. 3.

¹³⁵ KONČELÍK, VEČEŘA, ORSÁG, 2010. Str. 41.

¹³⁶ VERNER, 2013. Str. 110.

¹³⁷ KONČELÍK, VEČEŘA, ORSÁG, 2010. Str. 41–42.

¹³⁸ Tamtéž. Str. 42.

¹³⁹ PERNES, 1993. Str. 136.

či Rudolfa Těsnohlídka, soudničky Karla Poláčka či literární kritiky Arne Nováka,“ vyjmenovávají osobnosti deníku Dějiny českých médií¹⁴⁰.

Ale nezáleželo jen na obsahu listu. Důležitá byla i jeho grafická úprava včetně práce s obrazem, fotografiemi, kresbou a karikaturami¹⁴¹ a vlastníci Lidových novin si toho byli dobře vědomi. Proto zaměstnávali spoustu schopných kreslířů a ilustrátorů, mezi kterými nechyběli ani Hugo Boettinger, Eduard Milén, Zdeněk Kratochvíl, Stanislav Lolka, Ondřej Sekora nebo bratr Karla Čapka, Josef¹⁴².

3.2.1.3. Druhá republika a Protektorát Čechy a Morava

Během období druhé republiky se Lidové noviny, jakožto jeden z hlavních reprezentantů nezávislého nadstranického tisku¹⁴³, snažily dostát svému závazku a i přes veškeré změny, kterými republika prošla, pokračovat v obraně demokracie¹⁴⁴. „*Lidové noviny chápaly realitu druhé republiky, postupovaly vůči moci loajálně, nevzdávaly se však věcného, umírněného kritického postoje,*“ komentují situaci před druhou světovou válkou Dějiny českých médií 20. století¹⁴⁵. Proto ještě 2. dubna 1939 vyšly jako list Národního souručenství¹⁴⁶ a snažily se podpořit tuto ideu, která jako jedna z posledních dávala Čechům alespoň nějakou naději¹⁴⁷.

Na konci roku 1938, v očekávání nadcházejících událostí, které měly co nevidět Československo zasáhnout, se vše začalo měnit. Z čela Lidových novin odešel Eduard Bass a na jeho místo šéfredaktora nastoupil navrátilší se Karel Z. Klíma¹⁴⁸. Byla to doba štvání a nátlaku, kterému jako první 25. prosince podlehl Karel Čapek¹⁴⁹ a ostatní měli brzy následovat.

„Po okupaci v březnu 1939 se situace Lidových novin podstatně změnila. Do tiskových podniků Jaroslava Stránského byla dosazena říšská správa. V celé zemi byla zavedena nejtužší cenzura a každá snaha o sdělování pravdy byla krajně nebezpečná. Šéfredaktor Karel Z. Klíma musel v červnu 1941 na nátlak Němců odejít. Jeho nástupcem

¹⁴⁰ BEDNAŘÍK, JIRÁK, KÖPPLOVÁ, 2011. Str. 171.

¹⁴¹ Historie Lidových novin [online], ©2013 [cit. 5.4.2015].

¹⁴² Lidové noviny 1893–2013 [online], ©2013. Str. 3.

¹⁴³ KONČELÍK, VEČEŘA, ORSÁG, 2010. Str. 80.

¹⁴⁴ Historie Lidových novin [online], ©2013 [cit. 5.4.2015].

¹⁴⁵ KONČELÍK, VEČEŘA, ORSÁG, 2010. Str. 80.

¹⁴⁶ PERNES, 1993. Str. 136.

¹⁴⁷ VEČEŘA, 2005. Str. 1091.

¹⁴⁸ PERNES, 1993. Str. 136.

¹⁴⁹ Tamtéž. Str. 136.

se stal Leopold Zeman, který bez nejmenších zábran s Němci kolaboroval,“ vysvětlují další směřování Lidových novin za Protektorátu Lidovky.cz¹⁵⁰.

Jaroslav Stránský byl kvůli svému židovskému původu nucen odejít do exilu, kde se zapojil do protinacistického odboje a jeho majetek, který zůstal v Československu, byl zabaven¹⁵¹. Ale mnoho ostatních osobností veřejného života napojených na Lidové noviny takové štěstí nemělo. Za druhé světové války bylo nacistickým režimem popraveno celkem devět redaktorů Lidových novin¹⁵². V září 1939 byli zavražděni Josef Čapek a Ferdinand Peroutka, v srpnu 1942 Karel Z. Klíma a o rok později i Karel Poláček¹⁵³. Domů se z nich po válce vrátil jen Ferdinand Peroutka, ostatní zahynuli¹⁵⁴.

Na konci války fungovalo jen dvanáct deníků a Lidové noviny byly mezi nimi¹⁵⁵, ale jejich názorová orientace se změnila, pod vedením kolaboranta Leopolda Zemana stranily nacismu. „Od února 1945 vycházejí noviny jen na jednom listu a plné zpráv o potížích, do kterých se dostali nacisté,“ dodává publikace Lidových novin¹⁵⁶. Z toho důvodu vyšlo 17. dubna 1945 poslední číslo Lidových novin, jež byly kvůli své pronacistické orientaci zrušeny¹⁵⁷.

3.2.1.4. Od konce druhé světové války po samizdat

I když byly Lidové noviny zrušeny 17. dubna 1945, úředně je nechal zakázat komunistický ministr vnitra Václav Nosek až v květnu¹⁵⁸. Mezitím však Eduard Bass se svými kolegy založil Národní výbor Lidových novin, ujal se jeho vedení¹⁵⁹ a začal připravovat nové vydání listu¹⁶⁰. Z důvodu zákazu z května, který v červnu potvrdil i poválečný prezident Beneš¹⁶¹, však nemohly Lidové noviny vycházet v takové podobě jako doposud.

Eduard Bass proto založil Sdružení kulturních organizací, které se vydávání novin ujalo¹⁶², a aby obešel zákon a Lidové noviny mohly vycházet i nadále, musel změnit jejich

¹⁵⁰ Historie Lidových novin [online], ©2013 [cit. 5.4.2015].

¹⁵¹ KONČELÍK, VEČEŘA, ORSÁG, 2010. Str. 95.

¹⁵² VERNER, 2013. Str. 111.

¹⁵³ PERNES, 1993. Str. 136.

¹⁵⁴ Tamtéž. Str. 136.

¹⁵⁵ KONČELÍK, VEČEŘA, ORSÁG, 2010. Str. 100.

¹⁵⁶ Lidové noviny 1893–2013 [online], ©2013. Str. 5.

¹⁵⁷ PERNES, 1993. Str. 136.

¹⁵⁸ Tamtéž. Str. 136.

¹⁵⁹ Tamtéž. Str. 136.

¹⁶⁰ Historie Lidových novin [online], ©2013 [cit. 5.4.2015].

¹⁶¹ Lidové noviny 1893–2013 [online], ©2013. Str. 5.

¹⁶² Historie Lidových novin [online], ©2013 [cit. 5.4.2015].

název na Svobodné noviny¹⁶³. „První číslo vyšlo 23. května 1945 a mělo čtyři strany. Od začátku dělalo vedení redakce vše pro to, aby každému došlo, že jde o Lidové noviny,“ uvádějí Lidovky.cz¹⁶⁴. A šéfredaktorem tohoto nově vzniklého deníku se stal právě Bass¹⁶⁵.

O necelé tři měsíce později, 2. srpna 1945, ho vystřídal Ferdinand Peroutka¹⁶⁶. „Ten se vzhledem k svým názorům brzy dostává do konfliktu s komunisty, jejichž tlak postupně roste,“ uvádí Lidové noviny 1893–2013¹⁶⁷. V té době patřily Svobodné noviny mezi nejprodávanější deníky a vycházely v nákladu osmašedesát tisíc výtisků¹⁶⁸. V říjnu následujícího roku Eduard Bass zemřel¹⁶⁹.

Během komunistického převratu v Československu v roce 1948 proběhl i převrat ve Svobodných novinách, které za třetí republiky patřily do malé skupiny anonymního tisku – vydávalo je Sdružení kulturních organizací¹⁷⁰ – a postavily se proti komunistické propagandě¹⁷¹. 24. února, den před převratem, byl Ferdinand Peroutka sesazen z postu šéfredaktora a na jeho místo byl komunisty dosazen jeden z nich, novinář a spisovatel Jan Drda¹⁷², který byl poplatný nadcházejícímu režimu. Kromě vyhození ze Svobodných novin byl Peroutka vyloučen i ze Syndikátu českých spisovatelů a následně emigroval¹⁷³.

„Ti, kteří byli spojeni s Peroutkou a neemigrovali, většinou končili v bolševických koncentračních táborech. Lidové noviny musí otiskovat ódy na Stalina a Gottwalda. Drda navíc nadělal svým hospodařením jen desetimilionové dluhy,“ popisují fungování novin pod komunistickou nadvládou Lidovky.cz¹⁷⁴. Ještě v roce 1948 se změnil název Svobodných novin zpět na Lidové noviny¹⁷⁵, ale 8. února 1952 Lidové noviny kvůli dluhům opět ukončily svou činnost¹⁷⁶. Jejich místo měl zaujmout nově založený týdeník Literární noviny, který vydával Svaz československých spisovatelů¹⁷⁷.

¹⁶³ KONČELÍK, VEČEŘA, ORSÁG, 2010. Str. 116.

¹⁶⁴ Historie Lidových novin [online], ©2013 [cit. 5.4.2015].

¹⁶⁵ PERNES, 1993. Str. 136.

¹⁶⁶ Tamtéž. Str. 136.

¹⁶⁷ Lidové noviny 1893–2013 [online], ©2013. Str. 5.

¹⁶⁸ BEDNAŘÍK, JIRÁK, KÖPPLOVÁ, 2011. Str. 234.

¹⁶⁹ PERNES, 1993. Str. 136.

¹⁷⁰ VERNER, 2013. Str. 124.

¹⁷¹ KONČELÍK, VEČEŘA, ORSÁG, 2010. Str. 124.

¹⁷² PERNES, 1993. Str. 136.

¹⁷³ Historie Lidových novin [online], ©2013 [cit. 5.4.2015].

¹⁷⁴ Tamtéž.

¹⁷⁵ PERNES, 1993. Str. 136.

¹⁷⁶ Tamtéž. Str. 136.

¹⁷⁷ KONČELÍK, VEČEŘA, ORSÁG, 2010. Str. 148.

Během Pražského jara roku 1968, kdy byly poměry v zemi částečně uvolněny, se 18. dubna Ústřední výbor Svazu československých spisovatelů usnesl, že obnoví vydávání Lidových novin a Literární noviny se měly stát jejich přílohou¹⁷⁸. Nápad získal i podporu Svazu československých filmových a televizních umělců a ministra vnitra Josefa Pavla¹⁷⁹. Předsedou správní rady Lidových novin byl zvolen Karel Kosík a šéfredaktorem se stal Antonín J. Liehm¹⁸⁰.

„První číslo mělo vyjít v říjnu 1968. Noviny podporoval z emigrace také Peroutka. Dřív než ale začaly přípravy, přišel 21. srpen 1968 (vpád vojsk Varšavské smlouvy, pozn. autora) a veškeré naděje na svobodné noviny se rozplynuly,“ uzavírají tuto kapitolu Lidovky.cz¹⁸¹.

3.2.1.5. Od samizdatu do 2. dubna 1990

„Ve druhé polovině 80. let snahy o mediální působení v alternativním veřejném prostoru značně zesílily. Při příležitosti 50. narozenin Jiřího Deintsbiera navrhl signatář Charty 77 a význačný novinář období Pražského jara Jiří Ruml vydávat samizdatové Lidové noviny. V září 1987 vyšlo nulté číslo Lidových novin, které navazovaly na období první republiky, kdy Lidové noviny reprezentovaly humanisticky a demokraticky orientovanou žurnalistiku,“ popisují začátek samizdatových novin Dějiny českých médií¹⁸². Avšak tento pokus dopadl neslavně, a to jak po obsahové, tak i grafické stránce¹⁸³.

Proto v roce 1987 vyšlo ještě jedno nulté číslo samizdatových Lidových novin, zatímco první řádné číslo vyšlo až v lednu následujícího roku¹⁸⁴ a vytvořilo standard, kterým se řídila i všechna následující čísla. Na titulní straně prvního vydání se dokonce objevil i úvodník budoucího prezidenta Václava Havla¹⁸⁵.

Jak uvádí Dějiny českých médií 20. století: *„Deklarovaným záměrem Lidových novin bylo vykročení z úzkých hranic disidentského ghetta a samizdatové kultury a snaha oslovovat co nejširší čtenářské publikum.“*¹⁸⁶ A to se jim povedlo. Lidové noviny vycházely jednou

¹⁷⁸ PERNES, 1993. Str. 136.

¹⁷⁹ Tamtéž. Str. 136.

¹⁸⁰ Tamtéž. Str. 136.

¹⁸¹ Historie Lidových novin [online], ©2013 [cit. 5.4.2015].

¹⁸² BEDNAŘÍK, JIRÁK, KÖPPLOVÁ, 2011. Str. 348–349.

¹⁸³ Lidové noviny 1893–2013 [online], ©2013. Str. 6.

¹⁸⁴ Historie Lidových novin [online], ©2013 [cit. 5.4.2015].

¹⁸⁵ Tamtéž.

¹⁸⁶ KONČELÍK, VEČEŘA, ORSÁG, 2010. Str. 224.

za měsíc¹⁸⁷ v nákladu zhruba 350 kusů a lidé toto množství dokázali vlastním úsilím zvětšit až na deset tisíc¹⁸⁸. Takto se jednotlivá čísla dostávala z Prahy i do dalších měst po celém Československu a tím pádem i mezi většinovou společností¹⁸⁹.

I přesto však výroba a distribuce představovaly pro redakci Lidových novin velký problém¹⁹⁰. Po uzávěrce, která většinou byla mezi dvacátým a dvaadvacátým dnem daného měsíce, se rukopisy schválily a zkorigovaly, a aby se předešlo jejich odhalení, věděli o místě, kde se číslo „zlomí“ a vytiskne, jen tři lidé – šéfredaktor Jiří Ruml a Vladimír Mlynář s Janem Dobrovským, kteří tuto činnost měli na starost¹⁹¹. Samizdatové Lidové noviny se tiskly na obyčejných xeroxových tiskárnách ve formátu A4 a většinou měly 24 stran¹⁹². Do měsíčníků přispívala spousta spisovatelů a disidentů. Kromě Václava Havla například i Jiří Deintsbier, Petr Pithart, Ludvík Vaculík nebo Jiří Hanák¹⁹³.

Samizdatové Lidové noviny to však neměli jednoduché. Na jejich redaktory se zaměřila Státní bezpečnost, Federální úřad pro tisk a informace noviny odmítl registrovat a místo toho Jiřího Rumla opakovaně pokutoval za redigování nepovolených novin¹⁹⁴. Vše vyvrcholilo 12. října 1989, kdy ho spolu s Rudolfem Zemanem zatkla Státní bezpečnost a obvinila je z trestného činu pobuřování¹⁹⁵, ale i z toho, že v Lidových novinách tisknou protisocialisticky zaměřené články¹⁹⁶. Odsouzení se nedočkali, protože o měsíc později komunistický režim padl¹⁹⁷ a oni byli propuštěni.

V té době už byly noviny natolik samostatné, že dokázaly fungovat i v jejich nepřítomnosti, takže vyšlo říjnové i listopadové číslo, stejně jako dvě zvláštní čísla o polistopadových událostech¹⁹⁸. 5. prosince 1989 navíc Federální úřad pro tisk a informace udělil předsedovi redakční rady Lidových novin Jiřímu Dientsbierovi předběžný souhlas s jejich vydáváním a registrací¹⁹⁹ a zároveň se stal i vydavatelem prosincového čísla, které vyšlo v půlmilionovém nákladu²⁰⁰. *„Úřad, který komunisté zřídili k potlačování tiskových*

¹⁸⁷ BEDNAŘÍK, JIRÁK, KÖPPLOVÁ, 2011. Str. 349.

¹⁸⁸ Historie Lidových novin [online], ©2013 [cit. 5.4.2015].

¹⁸⁹ KONČELÍK, VEČEŘA, ORSÁG, 2010. Str. 225.

¹⁹⁰ Historie Lidových novin [online], ©2013 [cit. 5.4.2015].

¹⁹¹ Tamtéž.

¹⁹² KONČELÍK, VEČEŘA, ORSÁG, 2010. Str. 225.

¹⁹³ BEDNAŘÍK, JIRÁK, KÖPPLOVÁ, 2011. Str. 349.

¹⁹⁴ KONČELÍK, VEČEŘA, ORSÁG, 2010. Str. 225.

¹⁹⁵ PERNES, 1993. Str. 136.

¹⁹⁶ KONČELÍK, VEČEŘA, ORSÁG, 2010. Str. 225.

¹⁹⁷ Tamtéž. Str. 225.

¹⁹⁸ Historie Lidových novin [online], ©2013 [cit. 5.4.2015].

¹⁹⁹ PERNES, 1993. Str. 136.

²⁰⁰ KONČELÍK, VEČEŘA, ORSÁG, 2010. Str. 225.

svobod, se stal vydavatelem prvních svobodných a nezávislých novin od roku 1948,“ vysvětluje paradox doby publikace Lidových novin²⁰¹.

Pod vedením šéfredaktora Jiřího Rumla a jeho zástupce Rudolfa Zemana po roce 1989 vznikla redakce tvořená jak redaktory a spolupracovníky samizdatových Lidových novin, tak i novinářů z oficiálních médií, hlavně z deníku Svobodné slovo. Její členové se rychle museli naučit spolupracovat, protože už od ledna měli tyto čerstvě obnovené noviny vydávat společně²⁰².

To se podařilo a 5. ledna 1990 vyšlo první legální číslo Lidových novin od roku 1952, kdy byly zastaveny²⁰³. Od té doby vycházely Lidovky dvakrát týdně²⁰⁴ v novinovém formátu a od dubna téhož roku měly vycházet denně od pondělí do soboty²⁰⁵. Plán se podařilo dodržet a 2. dubna vyšly Lidové noviny po dlouhé době opět jako deník²⁰⁶.

3.2.2. Vývoj celostátního denního tisku na našem území v letech 1990–2013

„Česká média prošla – stejně jako celá společnost – na počátku 90. let obdobím transformace, během níž se změnil právní a ekonomický kontext působení médií, jejich postavení a funkce ve společnosti, stejně jako organizace práce v médiích, její technické podmínky a podoba a obsah samotné mediální produkce. Transformace českých médií začala hned v listopadu 1989, kdy se změnilo obsahové ladění médií a zásadním způsobem se oslabil jejich vazba na stát,“ shrnují počátek změn Dějiny českých médií²⁰⁷.

Těchto pětadvacet let po roce 1989 by se dalo rozdělit do čtyř období podle nejvýraznějších změn, kterými byla charakteristická. První období mezi lety 1989–1992 bylo významné především „spontánní privatizací“ některých hlavních deníkových titulů, zakládáním nových a vstupem prvních zahraničních vydavatelů na náš mediální trh²⁰⁸. Ve druhém období vymezeném lety 1993–2000 došlo k masovému přechodu českých tištěných médií do rukou zahraničních společností²⁰⁹. Třetí období mezi lety 2001 a 2006 se neslo ve znamení konsolidace vlastnictví, kdy se z českého trhu stáhli někteří zahraniční

²⁰¹ Lidové noviny 1893–2013 [online], ©2013. Str. 7.

²⁰² Tamtéž. Str. 7.

²⁰³ PERNES, 1993. Str. 136.

²⁰⁴ Historie Lidových novin [online], ©2013 [cit. 5.4.2015].

²⁰⁵ Lidové noviny 1893–2013 [online], ©2013. Str. 7.

²⁰⁶ PERNES, 1993. Str. 136.

²⁰⁷ BEDNAŘÍK, JIRÁK, KÖPPLOVÁ, 2011. Str. 365.

²⁰⁸ BENDA, 2007. Str. 87.

²⁰⁹ Tamtéž. Str. 87.

vydavatelé a mnoho deníků zaniklo²¹⁰. Poslední, čtvrté, období od roku 2006 do 2013 bylo charakteristické relativní stabilitou na trhu s celostátními deníkovými tituly a jejich částečným návratem do českých rukou. Avšak přechody mezi těmito obdobími nejsou jednoznačné a v určité míře docházelo k jejich překrývání²¹¹.

Na sklonku roku 1989 vycházelo na českém území šest plnoformátových celostátních deníků a dva tematické – armádní a sportovní. Těchto osm deníků se dalo podle jejich vydavatelů rozdělit do tří kategorií. Rudé právo, Lidovou demokracii a Svobodné slovo vlastnily politické strany, zatímco Mladou frontu, Práci nebo Československý sport tzv. „dobrovolné společenské organizace“. Poslední kategorií byly deníky v rukách státních orgánů, kam patřily Zemědělské noviny a Obrana lidu²¹². Z těchto osmi deníků se do současnosti dochovaly pouze tři.

Vývoj v mediální sféře po roce 1989 se odehrával mimo existující právní rámec a ne všechny postupy při zakládání nových médií byly zcela legální. Avšak kvůli příznivému společenskému klimatu a revoluční náladě ve společnosti byly tyto procesy chápány jako nutné pro vznik nezávislých médií. Lidé zaměstnaní v médiích začali přebírat média do vlastních rukou a snažili se je osamostatnit. Stávající tituly prošly přeměnou. Média, která v předcházejícím období nemohla vycházet, byla obnovena a ve velké míře se zakládaly nové tituly²¹³.

V první polovině roku 1990 už byla ve většině českých médiích ustavena samospráva, kdy si šéfredaktory demokraticky zvolili členové jednotlivých redakcí, což později vyústilo v tzv. „spontánní privatizaci“, neboli neřízený přechod většiny českého tisku do soukromých rukou²¹⁴. V řadě titulů byl tento proces úspěšný a některé z nich přežily do současnosti, např. Mladá fronta, Rudé právo²¹⁵ nebo Československý sport²¹⁶.

I když byl tento postup ve své době nelegální, našel dodatečně oporu v legislativě upravující privatizační procesy. Dalším krokem ve většině těchto „zprivatizovaných“ médií bylo založení akciové společnosti, v nichž se akcionáři stali většinou jejich zaměstnanci a snaha odstříhnout se od své minulosti, jak po grafické, tak i obsahové stránce, včetně

²¹⁰ BENDA, 2007. Str. 87.

²¹¹ Tamtéž. Str. 87.

²¹² Tamtéž. Str. 87–88.

²¹³ BEDNAŘÍK, JIRÁK, KÖPPLOVÁ, 2011. Str. 370.

²¹⁴ BENDA, 2007. Str. 88–89.

²¹⁵ BEDNAŘÍK, JIRÁK, KÖPPLOVÁ, 2011. Str. 371.

²¹⁶ Tamtéž. Str. 373.

názvu²¹⁷. To všechno proto, aby se deníky postupně zbavily všech známek a konotací souvisejících s jejich předchozí politickou orientací²¹⁸.

Zcela jinak tyto události probíhaly v novinách, kde se redakčním kolektivům nepodařilo přebrat vedení a tituly tak zůstaly v rukou původních majitelů. Zejména nekomunistické strany, odbory nebo třeba ministerstvo obrany si své listy udržely. Týkalo se to především Lidové demokracie, Svobodného slova, Práce či Obrany lidu, z nichž některé byly sice později prodány zahraničním vydavatelům, ale ani jeden z těchto listů se do současnosti nezachoval²¹⁹.

Po listopadu 1989 se začaly objevovat i nové nebo obnovené tituly založené českými nebo zahraničními vydavateli. Většina se na trhu dlouho neudržela a do několika málo let zanikla, ale některé z nich vycházejí i dnes. Mnoho z těchto listů bylo nezávislých, ale objevily se i deníky s politickým zaměřením. Ty však, až na poměrně nevýrazné Haló noviny, všechny rychle zanikly²²⁰.

Kromě komunistických Haló novin, které zůstaly v rukou českých majitelů, tak v současnosti fungují pouze Hospodářské a Lidové noviny, které byly dlouhou dobu vlastněny zahraničními koncerny²²¹. V červnu 1991 byla založena společnost Ringier ČSFR, a.s.²²², dceřiná společnost švýcarského koncernu Ringier AG vlastněná přes nizozemskou společnost Ringier (Nederland) B.V., která ještě téhož roku začala vydávat časopisy a o rok později bulvární celostátní deník Blesk, jenž se stal prvním deníkovým listem vlastněným zahraničním majitelem a je vydáván dodnes²²³.

V první i druhé polovině 90. let si majitelé „privatizovaných“ i nově založených deníků začali uvědomovat, že nemají dostatek financí na rozvoj novin, modernizaci redakcí a nákup nových technologií, a proto začali hledat kapitálově silné partnery, kteří by to všechno zafinancovali. V Československu a později v samostatné České republice neexistovali tou dobou investoři, kteří by měli o média zájem. Ale v zahraničí jich byl dostatek, především v německy mluvících zemích – Německu a Švýcarsku – a ve Francii²²⁴.

²¹⁷ Z Mladé Fronty se stala Mladá Fronta Dnes, z Rudého práva jen Právo a Československého sportu Sport.

²¹⁸ BEDNAŘÍK, JIRÁK, KÖPPLOVÁ, 2011. Str. 371–372.

²¹⁹ BENDA, 2007. Str. 103.

²²⁰ Tamtéž. Str. 105.

²²¹ Tamtéž. Str. 105.

²²² Později Ringier ČR, a.s.

²²³ BENDA, 2007. Str. 108–109.

²²⁴ Tamtéž. Str. 109–110.

Většinou zahraniční vydavatelé získali nejprve minoritní podíly, které následně zvětšovali odkupy akcií od drobných akcionářů, kteří je ochotně prodávali, protože výkupní cena byla vyšší než ta, kterou za ně původně zaplatili. Strategii těchto společností byla expanze, kdy se snažili využít možných příležitostí a obsadit volná místa na mediálním trhu. Kromě Ringieru, byly na českém území nejaktivnější tři menší německé vydavatelské domy – Neue Presse Verlags-GmbH, jehož aktivity později převzala holdingová společnost Verlagsgruppe Passau GmbH²²⁵, Rheinisch-Bergische Verlagsgesellschaft mbH a Mittelrhein-Verlag GmbH²²⁶.

Prvních pět let po roce 2000 bylo, co se týče vlastnických změn celostátních deníků, relativně klidných. Pro první roky byla sice charakteristická koncentrace vlastnictví, odchod některých velkých zahraničních vydavatelů z českého trhu a vznik několika nových deníků, z nichž většina rychle zanikla, ale poté už nedocházelo k podstatnějším majetkovým změnám. Z českého trhu například v roce 2001 zcela odešla německá společnost Mittelrhein-Verlag GmbH, která se zde zbavila všech svých závazků a ukončila všechny své vydavatelské aktivity²²⁷.

Po roce 2006 se opět začaly měnit poměry na české mediální scéně a objevili se čeští podnikatelé, kteří se rozhodli investovat do celostátních deníků. V roce 2008 odkoupil skrze svou společnost Respekt Media, a.s. od firmy Verlagsgruppe Handelsblatt majoritní podíl akcií vydavatelství Economia, a.s. podnikatel Zdeněk Bakala, který tak získal i celostátní ekonomický deník Hospodářské noviny²²⁸.

Rok 2000 byl zlomový, i co se týká fungování médií na internetu, který se stal významnou oblastí mediální produkce. Tradiční tištěná média si uvědomila jeho potenciál a začaly se objevovat první internetové verze klasických tištěných médií, ze kterých se později staly víceméně autonomní zpravodajsko-publicistické portály²²⁹. Také se v tomto období objevily první čistě internetové zpravodajské portály, jako například Aktualne.cz²³⁰.

Důležité pro celostátní deníky bylo i to, že se jejich vývoj odehrával po rozpadu bipolárního světa, a tak na něj měla velký vliv západní kultura, díky čemuž se začal rychle

²²⁵ Ta se zaměřovala především na regionální tisk.

²²⁶ BENDA, 2007. Str. 110–111.

²²⁷ Tamtéž. Str. 119.

²²⁸ BEDNAŘÍK, JIRÁK, KÖPPLOVÁ, 2011. Str. 376.

²²⁹ Např. iHned.cz – Hospodářské noviny, iDnes.cz – Mladá fronta Dnes nebo Lidovky.cz – Lidové noviny.

²³⁰ BEDNAŘÍK, JIRÁK, KÖPPLOVÁ, 2011. Str. 380–381.

a stabilně rozvíjet reklamní trh. To vedlo k tomu, že se média vzápětí ostře komercializovala a ve stále větší míře se začala podřizovat inzerentům²³¹.

²³¹ BEDNAŘÍK, JIRÁK, KÖPPLOVÁ, 2011. Str. 382.

4. PRAKTICKÁ ČÁST

V této části své práce se budu zabývat tématem samotným, což je vývoj Lidových novin od dubna 1990 až do června 2013. Detailně popíšu, jak se deník měnil, a to včetně příčin a důsledků těchto změn. Budu řešit nejen proměny novin samotných, ale i jejich zázemí. Kvůli velkému množství informací jsem praktickou část rozdělil na několik podkapitol, z nichž každá se bude zabývat jiným časovým obdobím. Jako mezníky jsem si vybral změny na šéfredaktorských pozicích.

První podkapitola se bude zabývat obdobím do nástupu Pavla Šafra, kdy se za sedm let v Lidových novinách vystříдалo celkem osm šéfredaktorů. Avšak další kapitoly se už budou zabývat vždy jen jedním z následujících šéfredaktorů. Jmenovitě se jedná o Pavla Šafra, Veselína Vačkova a Dalibora Balšínska. V poslední podkapitole praktické části pak přehledně shrnu celých čtyřicet let vývoje Lidových novin a za pomoci získaných dat se pokusím zhodnotit, co se deníku a jeho vedení povedlo a co nikoliv.

Až na několik odborných publikací, jako jsou Dějiny českých médií: od počátku do současnosti od Petra Bednaříka, Jana Jiráka a Barbary Köpplové a Vlastnictví periodického tisku v České republice v letech 1989–2016 od Josefa Bendy, budu vycházet především z primárních pramenů, ať už se jedná o rozhovory nebo dokumenty o historii Lidových novin, statistiky čtenosti a nákladu či o internetové články.

4.1. Vývoj Lidových novin od 2. dubna 1990 do 26. června 2013

4.1.1. Osm šéfredaktorů Lidových novin (1990–1997)

Jednou z nejvýraznějších událostí v moderní historii Lidových novin byl jejich přerod v deník, první nezávislý v Československu po roce 1948²³². K tomu došlo 2. dubna 1990 a od té doby vychází Lidovky denně od pondělí do soboty. Náklad prvního deníkového čísla byl úctyhodných 360 tisíc výtisků²³³.

Podle bývalého ředitele a předsedy představenstva společnosti Lidové noviny Michala Klímy neexistoval žádný plán, podle kterého by přechod na denní vydávání proběhl²³⁴. „Byla to v podstatě revoluce. Byla nějaká skupina lidí, bývalých disidentů, která

²³² KLÍMA, 2012 [Příloha 1].

²³³ PERNES, 1993. Str. 130.

²³⁴ KLÍMA, 2015 [Příloha 2].

ty noviny vydávala v samizdatu jako xeroxovaný měsíčník a ta měla za cíl ty noviny co nejdřív převést na deník,“ dodává²³⁵ s tím, že by normálně taková operace trvala mnoho měsíců, ale protože bylo krátce před prvními svobodnými volbami a byla potřeba nezávislých novin, prostě se přijali noví lidé, provedly se některé technologické změny a mohlo se přejít na denní vydávání. A to i za cenu ústupků na kvalitě. Ze začátku Lidovým novinám chybělo pořádné zpravodajství a bylo na nich poznat, že byly dělány hodně narychlo²³⁶.

I přesto, že se Lidové noviny tiskly pouze v Praze a Brně, kde měly moravskou redakci, zůstaly československým listem. Těžiště jejich prodeje bylo v Čechách a na Moravě, ale distribuovaly se i na Slovensko a texty slovenských přispěvatelů zůstávaly ve slovenštině²³⁷. Kvůli špatně fungující distribuci, která nebyla dobře optimalizována, se stávalo, že Lidové noviny byly vyprodány hned po ránu, na což nejvíce dopláceli lidé ve velkých městech, kde o ně byl největší zájem. Tomuto stavu neprospívalo ani to, že byl v Československu na počátku devadesátých let nedostatek novinového papíru, který byl na přiděl²³⁸.

Tou dobou však Lidové noviny řešily podobných problémů více, a to především s vybavením redakce i jejími členy. Redakci tvořili kromě redaktorů a spolupracovníků samizdatových Lidových novin i novináři, kteří do té doby pracovali v oficiálních médiích, což v deníku vytvářelo napětí. Navíc se v Lidových novinách často střídali šéfredaktoři. V prvních sedmi letech fungování obnoveného deníku se jich vyměnilo osm²³⁹.

V zahraničí se však Lidové noviny těšily dobré pověsti a jejich redakce se stávala součástí oficiálních návštěv politiků, novinářů, členů nejrůznějších organizací a výborů z celého světa. „*Ti všichni žádali audienci u šéfredaktora Rumla. Prohlédli si redakci, podivili se ekonomickému zázraku – založení novin bez kapitálu, zeptali se, jakou Lidové noviny potřebují pomoc a odjeli,*“ popisuje Klíma s tím, že ve většině případů od nich žádná pomoc nepřišla²⁴⁰.

Navíc celou první polovinu devadesátých let se Lidovými novinami zmítaly vnitřní spory s vedením vydavatelství o to, jakým směrem by se měly ubírat a jaká by měla být jejich podoba, což vyústilo v pokles prodaného nákladu (viz Graf 1). Ten se vedení snažilo

²³⁵ KLÍMA, 2015 [Příloha 2].

²³⁶ Tamtéž.

²³⁷ KLÍMA, 2012 [Příloha 1].

²³⁸ Tamtéž.

²³⁹ Tamtéž.

²⁴⁰ Tamtéž.

všemožně vyřešit, což se mu nedařilo, a proto rychle za sebou střídalo šéfredaktory, což mělo přesně opačný efekt (viz Graf 1) a navíc z toho důvodu odešla z redakce spousta klíčových novinářů²⁴¹.

Když byl v prvních svobodných volbách po roce 1989 Jiří Ruml zvolen poslancem, na místo šéfredaktora nastoupil 1. července 1990²⁴² jeho dlouholetý kolega a zástupce Rudolf Zeman. Toho po roce působení v červenci 1991 vystřídal Jaroslav Veis, ale Zeman zůstal v pozici editora, de facto Veisova nadřízeného²⁴³. Po Veisovi se šéfredaktorem v květnu 1992 stal Tomáš Smetánka a po něm 3. června 1993 Jaromír Štětina²⁴⁴. Ten byl šéfredaktorem v době prodeje novin zahraničnímu vydavateli – koncernu Ringier – a nastoupil s ambiciózním plánem otočit trend klesajícího nákladu, což se mu však nepodařilo²⁴⁵ (viz Graf 1).

Než Ringier 3. března 1994 přivedl do pozice šéfredaktora bývalého šéfredaktora Mladé fronty Dnes Libora Ševčíka²⁴⁶, byl řízením novin pověřen od 13. ledna 1994 Jiří Kryšpín²⁴⁷. Když se ani Ševčíkovi po počátečních úspěších nepodařilo zastavit pokles nákladu (viz Graf 1), došlo k další změně a 1. dubna 1996²⁴⁸ dostal šanci Jefim Fištejn z Rádia Svoboda²⁴⁹. Ten se však na této pozici také neudržel dlouho a 1. srpna 1997²⁵⁰, což byl poslední rok, kdy ještě Lidové noviny vlastnil švýcarský koncern Ringier, byl pověřen řízením novin Pavel Šafr, který 10. září téhož roku usedl do šéfredaktorského křesla, a jemuž se konečně podařilo pokles nákladu zastavit a dokonce i zvrátit^{251 252} (viz Graf 2).

²⁴¹ KLÍMA, 2012 [Příloha 1].

²⁴² Databáze ČTK, 2015 [Příloha 7].

²⁴³ KLÍMA, 2012 [Příloha 1].

²⁴⁴ Databáze ČTK, 2015 [Příloha 7].

²⁴⁵ KLÍMA, 2012 [Příloha 1].

²⁴⁶ Tamtéž.

²⁴⁷ Databáze ČTK, 2015 [Příloha 7].

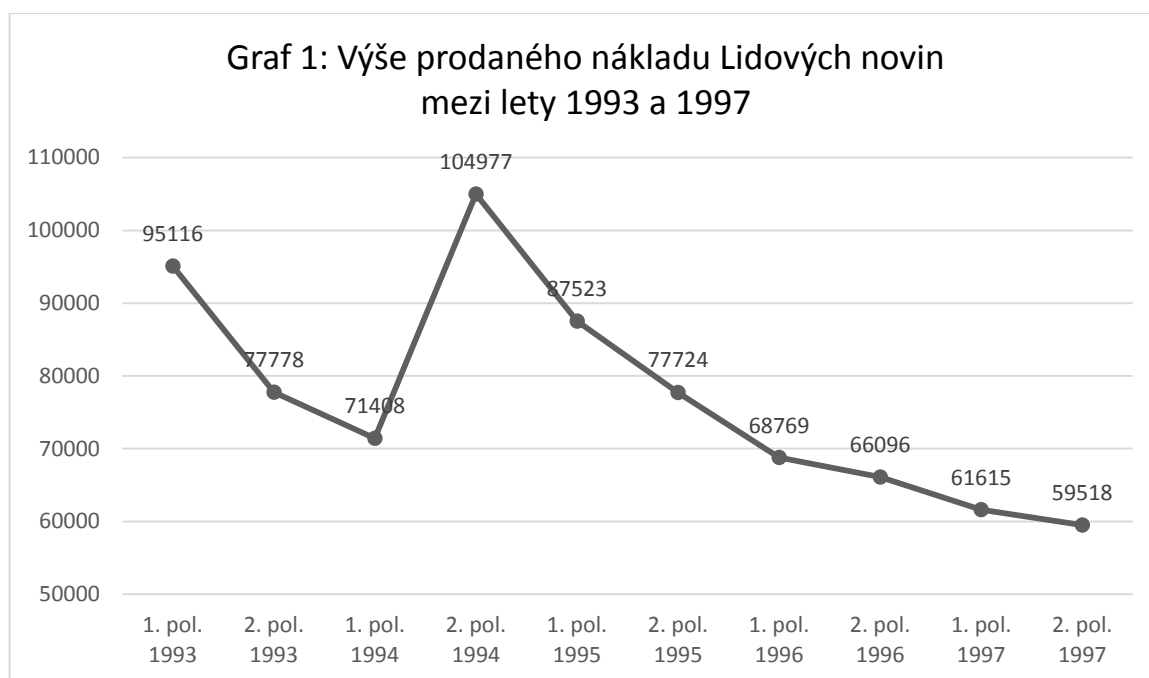
²⁴⁸ Tamtéž.

²⁴⁹ KLÍMA, 2012 [Příloha 1].

²⁵⁰ Databáze ČTK, 2015 [Příloha 7].

²⁵¹ Kromě výše zmíněných se málem stal šéfredaktorem Lidových novin i Pavel Tigrid, kterého se ale ani po dlouhém přemlouvání nakonec nepodařilo přesvědčit. Avšak krátce v novinách přece jen pracoval, a to na pozici poradce vedení redakce. Dlouho to však netrvalo a brzy odešel. Zdroj: KLÍMA, 2015 [Příloha 2].

²⁵² KLÍMA, 2012 [Příloha 1].

Zdroj dat: ABC ČR (data u jednotlivých pololetí pochází z března a září daného roku)²⁵³

Podle Klímy byl hlavním důvodem neúspěchu většiny šéfredaktorů především nedostatek zkušeností a znalostí, jak vést noviny. Navíc chybělo povědomí o tom, že všechno souvisí se vším a obsah má podstatný vliv na výši prodaného nákladu, stejně jako dobrý marketing²⁵⁴. Tak se s každým novým šéfredaktorem měnila názorová profilace deníku i redaktoři, což podle Klímy²⁵⁵ i potomka bývalých majitelů Lidových novin Martina Jana Stránského²⁵⁶ deníku hodně uškodilo.

Aby se Lidové noviny mohly prodávat na stáncích a v trafikách, musely být oficiálně úředně zaregistrovány. Proto několik desítek lidí, včetně bývalých redaktorů a spolupracovníků samizdatových Lidových novin, založilo Společnost pro Lidové noviny, která se měla stát vlastníkem Nakladatelství a vydavatelství Lidové noviny, jež do té doby vlastnilo Občanské fórum, které se měnilo v politickou stranu. Ministerstvo vnitra zaregistrovalo sdružení 10. května 1990 a následně bylo nutné převést celý podnik Lidových novin na nově vzniklou Společnost pro Lidové noviny²⁵⁷.

Převod společnosti proběhl 11. května 1990. „Dnes by taková transakce zaměstnala týmy právníků a účetních. Tehdy vznikl jediný list papíru, který měl třicet řádek včetně

²⁵³ Starší data o výši prodaného nákladu nejsou k dispozici.

²⁵⁴ KLÍMA, 2015 [Příloha 2].

²⁵⁵ Tamtéž.

²⁵⁶ STRÁNSKÝ, 2015 [Příloha 3].

²⁵⁷ KLÍMA, 2012 [Příloha 1].

hlavičky. Byl to delimitační protokol bezúplatně převádějící Nakladatelství a vydavatelství Lidové noviny 's veškerým majetkem, právy a závazky, jakož i se všemi pracovníky na Společnost pro Lidové noviny',“ vzpomíná Klíma²⁵⁸.

Po nástupu Rudolfa Zemana na post šéfredaktora se ředitelem Nakladatelství a vydavatelství Lidové noviny stal Michal Klíma²⁵⁹. Pod jeho vedením se v listopadu 1991 ze Společnosti pro Lidové noviny stala akciová společnost LN, a.s.²⁶⁰ se základním kapitálem 15 miliónů korun²⁶¹, kterou za účelem vydávání Lidovek zřídila 22. října 1991 právě Společnost pro Lidové noviny, jež byla jejím jediným zakladatelem²⁶² a akcionářem²⁶³. Do obchodního rejstříku byla nově vzniklá společnost zapsána 2. prosince a 30. prosince 1991 změnila ještě jednou název na Lidové noviny, a.s.²⁶⁴.

Po založení akciové společnosti bylo rozhodnuto o prodeji akcií a podle Klímy byla představa jejích zakladatelů taková, že akcie získají především lidé, kteří s Lidovkami spolupracovali v samizdatu. Nakonec to dopadlo tak, že třetinu z nich si ponechala Společnost pro Lidové noviny, aby si i nadále udržela vliv a zbytek z tisíce akcií byl ve vícekolové aukci prodán po 7.000 Kč za kus několika desítkám akcionářů, kteří měli od 1 do 22 akcií²⁶⁵.

V době obnovení denního vydávání Lidových novin se začaly prosazovat nové technologie hlavně ve formě osobních počítačů, pro které se rozhodly i Lidové noviny. Nechtěly totiž velké a drahé centrální počítače, které tou dobou fungovaly v západních redakcích a začínaly zastarávat, ale rozhodly se pro síť osobních počítačů. Proto zkombinovaly dva zcela rozdílné systémy – počítače od firmy Apple Macintosh, které byly dražší, ale už v té době měly grafické rozhraní, a tudíž byly vhodné pro grafickou práci a klasická PC s operačním systémem MS DOS, jež byly výrazně levnější a mohly se na nich psát texty²⁶⁶.

Protože se však Macy do té doby do Československa nedovážely, sestavilo vedení Lidových novin tým, který je měl lokalizovat a vymyslet, jak je zapojit do sítě s klasickými

²⁵⁸ KLÍMA, 2012 [Příloha 1].

²⁵⁹ Tamtéž.

²⁶⁰ BENDA, 2007. Str. 105.

²⁶¹ KLÍMA, 2012 [Příloha 1].

²⁶² BENDA, 2007. Str. 231.

²⁶³ KLÍMA, 2012 [Příloha 1].

²⁶⁴ BENDA, 2007. Str. 105.

²⁶⁵ KLÍMA, 2012 [Příloha 1].

²⁶⁶ Tamtéž.

PC. To se jim však nepodařilo, a tak redaktoři ukládali své texty na diskety, které předávali sazečům u Macintoshů. Poprvé se začalo pracovat s počítačovou sazbou v srpnu 1990, kdy Lidové noviny připravovaly zvláštní vydání k válce v Perském zálivu a staly se tak prvním českým deníkem připravovaným na počítačích²⁶⁷.

Tou dobou Lidové noviny uvažovaly o návratu na Národní, kde před válkou v domech číslo devět a jedenáct patřících podnikům Jaroslava Stránského sídlily. To se po několikaměsíčním vyjednávání povedlo a Lidové noviny se tak na konci roku 1991 vrátily do míst své největší slávy²⁶⁸. S tím souvisely i procesy restitucí, ve kterých se o svůj majetek přihlásil i Martin Jan Stránský, který požádal o domy na Národní.

„Lidové noviny se z mravních důvodů postavily na jeho stranu a pomohly mu nejen v právním zastupování, ale zejména intervenovaly u ministra kultury, aby se zasadil o vydání domu Národní 11, který před rokem 1948 nebyl v majetku Stránského jako fyzické osoby, ale byl v majetku firmy Stránským vlastněné. Na obchodní společnosti se však restituce nevztahovaly, ale Martin Stránský díky Lidovým novinám získal výjimku a dostal zpět domy oba,“ uvádí Klíma²⁶⁹.

Ten jim na oplátku pronajal prostory jen za symbolické a pro noviny výhodné nájemné, díky němuž ušetřily zhruba dva miliony dolarů²⁷⁰. V domě na Národní 9 Lidové noviny zrekonstruovaly dvoranu, kde vznikl první redakční open space v Československu²⁷¹.

I když Lidovým novinám na rozdíl od ostatních deníků na začátku jejich fungování scházelo i technické zázemí, redaktoři neměli telefony, žádný archiv ani pořádnou tiskárnu a celá redakce navíc sídlila jen ve třech místnostech domu na rohu Václavského náměstí a Opletalovy ulice²⁷², neuvažovalo vedení dlouhou dobu, i přes množství nabídek, o jejich prodeji²⁷³. To se ale po vstupu zahraničních vydavatelů do ostatních médií na českém trhu změnilo²⁷⁴ a Lidové noviny se taktéž začaly poohlížet po silném zahraničním partnerovi, jenž by jim pomohl s modernizací zastaralého vybavení a nákupem nových technologií, které by jim v konkurenčním prostředí pomohly.

²⁶⁷ KLÍMA, 2012 [Příloha 1].

²⁶⁸ Tamtéž.

²⁶⁹ Tamtéž.

²⁷⁰ STRÁNSKÝ, 2015 [Příloha 3].

²⁷¹ KLÍMA, 2012 [Příloha 1].

²⁷² Historie Lidových novin v obrazech [online], ©2005 [cit. 13.4.2015].

²⁷³ KLÍMA, 2012 [Příloha 1].

²⁷⁴ Tamtéž.

V České republice bylo obtížné tyto subjekty najít²⁷⁵, a to i přesto, že o koupi Lidových novin měl zájem i Martin Jan Stránský, který spolu s dalšími lidmi podal nabídku na jejich odkup, čímž by se navázalo na vlastnickou tradici a noviny by zůstaly v českých rukou²⁷⁶. Jeho nabídku však vedení Lidových novin nepřijalo²⁷⁷ a místo toho se po novém akcionáři poohlíželo za hranicemi, hlavně v západní Evropě, kde zavedené společnosti hledaly místa k expanzi na nově otevřených trzích, jež se objevily po pádu komunismu ve střední a východní Evropě.

Jenže v době, kdy Lidové noviny začaly o prodeji uvažovat, už dávno pominul zájem největších zahraničních vydavatelských koncernů jako Maxwell a Murdoch, a tak představenstvo najalo zahraničního zprostředkovatele – investiční banku Hambros z Londýna – aby připravila memorandum o prodeji a obeslala možné zájemce. V užším výběru skončili dva zájemci – švýcarský koncern Ringier, který v Česku vydával Blesk, Reflex, Týdeník Televize a další tituly a německý regionální vydavatel Mittelrhein Verlag vlastníci Zemské noviny, novinové tiskárny a distribuční síť²⁷⁸.

Každý ze zájemců preferoval jiný přístup – Němci nabízeli méně peněz akcionářům, ale slibovali investice do novin, zatímco Švýcaři nabídli více peněz akcionářům²⁷⁹. Nakonec zvítězila švýcarská nabídka a 13. listopadu 1993²⁸⁰ rozhodla valná hromada společnosti Lidové noviny, a.s. o odprodeji jednapadesáti procent svých akcií české pobočce²⁸¹ nizozemské společnosti Ringier Taurus²⁸², což byla dceřiná společnost švýcarského vydavatelského koncernu Ringier. Smlouva o prodeji byla podepsána 18. prosince 1993²⁸³ a Lidové noviny, jež jako jeden z mála nových nebo nově obnovených deníků v devadesátých letech přežily až do současnosti²⁸⁴, se po čtyřech letech přesunuly do rukou zahraničních vlastníků, kde zůstaly až do roku 2013. Přestože se to v době prodeje zdálo jako rozumný krok, dnes toto rozhodnutí Michal Klíma hodnotí jako jeden z největších

²⁷⁵ BENDA, 2007. Str. 109.

²⁷⁶ STRÁNSKÝ, 2015 [Příloha 3].

²⁷⁷ Tamtéž.

²⁷⁸ KLÍMA, 2012 [Příloha 1].

²⁷⁹ Tamtéž.

²⁸⁰ Databáze ČTK, 2015 [Příloha 7].

²⁸¹ Ringier ČR, a.s.

²⁸² Historie Lidových novin v obrazech [online], ©2005 [cit. 13.4.2015].

²⁸³ KLÍMA, 2012 [Příloha 1].

²⁸⁴ BEDNAŘÍK, JIRÁK, KÖPPLOVÁ, 2011. Str. 374.

neúspěchů v historii Lidových novin²⁸⁵. Pozitivní ale bylo, že ani nový vlastník, který byl do té doby zaměřený spíše na bulvární tituly, redakci do obsahu novin nezasahoval²⁸⁶.

Tou dobou na tom byly Lidové noviny dobře i po finanční stránce. Deník vydělával a pod vedením Ervína Matese vzniklo inzertní oddělení. To se inspirovalo v zahraničí a začalo provádět aktivní marketing a prodej předplatného. Využívalo systému dárků, předplatného na zkoušku dárkových poukazů nebo propagačních letáků, což do té doby v České republice nikdo nedělal. Avšak ostatní aktivity Nakladatelství a vydavatelství Lidové noviny ekonomiku vydavatelství neúnosně finančně zatěžovaly. Proto mezi vedením a jednotlivými redakcemi docházelo ke sporům ohledně počtu lidí a dalších nákladů²⁸⁷.

23. července 1994 získala společnost Lidové noviny, a.s. vydavatelská práva k dalšímu z celostátních deníků – Lidové demokracii²⁸⁸. Ten předtím patřil Československé straně lidové, ale ta ho prodala společnosti Pragoprint, spol. s.r.o.²⁸⁹. Majitelé Lidových novin se rozhodli, že ve vydávání Lidové demokracie nebudou pokračovat²⁹⁰ a oba deníky sloučili do Lidových novin. Tímto krokem chtěli posílit čtenářskou základnu listu a navýšit prodaný náklad, což se jim krátkodobě podařilo²⁹¹. Ukázalo se však, že konzervativní a věkově starší čtenáři Lidové demokracie nebyli připraveni na liberální obsah Lidových novin a deník tak o většinu nově získaných čtenářů rychle přišel²⁹².

„V lednu 1996 se stal spolumajitelem mateřské společnosti vydavatelství Ringier ČR, a.s., Ringier (Nederland) B.V. a tím i Lidových novin německý koncern Axel Springer AG,“ popisuje další vývoj Josef Benda v knize Vlastnictví periodického tisku v České republice v letech 1989–2006²⁹³. Tento ve své době největší německý vydavatelský koncern toho dosáhl tím, že odkoupil od společnosti Kirch Group její devětačtyřicetiprocentní podíl ve společnosti Ringier Taurus²⁹⁴.

3. července 1996 se redakce, vydavatelství i ředitelství společnosti Lidové noviny, a.s.²⁹⁵ přestěhovaly, po vzoru ostatních společností patřících pod Ringier, na Žižkov do nově

²⁸⁵ KLÍMA, 2015 [Příloha 2].

²⁸⁶ Tamtéž.

²⁸⁷ KLÍMA, 2012 [Příloha 1].

²⁸⁸ BENDA, 2007. Str. 233.

²⁸⁹ BEDNAŘÍK, JIRÁK, KÖPPLOVÁ, 2011. Str. 373.

²⁹⁰ BENDA, 2007. Str. 233.

²⁹¹ KLÍMA, 2012 [Příloha 1].

²⁹² Tamtéž.

²⁹³ BENDA, 2007. Str. 115.

²⁹⁴ Databáze ČTK, 2015 [Příloha 7].

²⁹⁵ Tamtéž.

koupeného a zrestaurovaného domu v Žerotínově 38²⁹⁶. A stejně jako zázemí Lidových novin se měnil i deník samotný. Počínaje jeho cenou (viz Tabulka 1), přes grafiku (obr. 1, 3, 8, 17, 20, 21)²⁹⁷ a počet stran, až po vydávané přílohy a suplementy.

V roce 1990 měly noviny osm nebo šestnáct stran a kromě čtvrtetných Literárních novin v nich nevycházela žádná pravidelná příloha. Občas sice vyšla nějaká mimořádná (obr. 2), ale jinak se první přílohy objevily až o rok později. Patřily mezi ně především pondělní sportovní příloha Finále (obr. 6), středeční ekonomické Finanční noviny²⁹⁸ (obr. 7), které byly o tři roky později přejmenována na Korunu (obr. 13) a hlavně sobotní Nedělní Lidové noviny (obr. 4) s televizním a rozhlasovým programem na celý týden (obr. 5).

V roce 1991 mělo sobotního vydání s přílohami už celkem dvaatřicet stran a ve zbytku týdne šestnáct, což zůstalo zachováno i v roce 1992. Toho roku se objevila i nová kulturní příloha Národní 9 (obr. 14), která vycházela ve čtvrtek místo Literárních novin, jež začaly vycházet samostatně. V letech 1993 a 1994 přibyla úterní příloha Moravské listy (obr. 16), zvedl se počet stran ve všední dny na čtyřiaadvacet a objevily se i nové rubriky, např. o autech nebo vědě a technice. Důležitou změnou, která proběhla v druhé polovině roku 1994, bylo i to, že se u příležitosti spojení Lidových novin s Lidovou demokracií na titulní straně deníku poprvé objevila modrá barva (obr. 20), která tam už zůstala.

V následujícím období se však počet příloh i stran opět snížil. Z mnoha příloh se staly rubriky a zůstaly zachovány jen Nedělní Lidové noviny a Národní 9, která tou dobou vycházela v sobotu a v roce 1996 se zcela začlenila do Nedělních Lidových novin (obr. 22). Ve stejném roce skončila i Koruna, kterou už Ringier odmítl nadále financovat²⁹⁹, ale objevila se pracovní příloha Perspektiva (obr. 23). 4. října 1996 vyšlo první číslo pátečního magazínu, jenž se od té doby stal nedílnou součástí Lidových novin³⁰⁰ a v roce 1997 místo Nedělních Lidových novin vycházela příloha s názvem Národní (obr. 24).

²⁹⁶ KLÍMA, 2012 [Příloha 1].

²⁹⁷ Detailní vývoj grafické úpravy Lidových novin mezi lety 1990 a 1997 mapují obr. 1–24 (viz Přílohy).

²⁹⁸ Tato příloha byla první ryze ekonomickou přílohou v Československu a měla částečně konkurovat nově vzniklým Hospodářským novinám. Ty totiž měly podobnou cílovou skupinu čtenářů, jako Lidové noviny, akorát ta jejich byla ekonomicky aktivnější a bohatší a tudíž i vhodnější pro inzerty, což chtělo vedení Lidových novin změnit. Zdroj: KLÍMA, 2015 [Příloha 2].

²⁹⁹ KLÍMA, 2015 [Příloha 2].

³⁰⁰ Historie Lidových novin v obrazech [online], ©2005 [cit. 13.4.2015].

Tabulka 1: Cena Lidových novin mezi lety 1990 a 1997						
	Po	Út	St	Čt	Pá	So
1. pol. 1990	1	1	1	3,50	1	1,50
2. pol. 1990	1	1	1	3,50	1	1,50
1. pol. 1991	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	3,50
2. pol. 1991	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	3,50
1. pol. 1992	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	3,50
2. pol. 1992	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	3,50
1. pol. 1993	3,20	3,20	3,20	3,20	3,20	4,30
2. pol. 1993	3,50	3,50	3,50	3,50	3,50	4,70
1. pol. 1994	4	4	4	4	4	5
2. pol. 1994	4	4	4	4	4	5
1. pol. 1995	5	5	5	5	6,50	6
2. pol. 1995	5,50	5,50	5,50	5,50	7,50	6,50
1. pol. 1996	6	6	6	6	8	7
2. pol. 1996	6	6	6	6	8	7
1. pol. 1997	6	6	6	6	12	7
2. pol. 1997	6	6	6	6	12	7

Zdroj dat: Lidové noviny (ceny u jednotlivých vydání pochází z ledna a července daného roku)³⁰¹

4.1.2. Lidové noviny za Pavla Šafra (1997–2000)

Dramatický propad prodeje Lidových novin v předchozích letech (viz Graf 1) a další, zejména ekonomické problémy, kdy roční ztráty byly větší než padesát milionů korun³⁰², vyústily 1. srpna 1997 v další změnu šéfredaktora. Jefima Fištejna nahradil Pavel Šafr, který byl v březnu osloven, zda by nepřipravil projekt zásadní reformy Lidových novin³⁰³ a následně byl pověřen řízením deníku³⁰⁴, a jemuž se povedlo pokles prodaného nákladu zastavit³⁰⁵.

Oficiálně se Šafr stal šéfredaktorem až o měsíc později – 10. září 1997³⁰⁶ – a zůstal jím po další tři roky³⁰⁷. Do funkce nastupoval jako redakční krizový manažer a měl za úkol zlepšit prodejní výsledky Lidových novin a otevřít je veřejnosti, čehož chtěl dosáhnout především změnou jejich charakteru. Z uzavřeného povýšeného titulu chtěl vytvořit otevřený

³⁰¹ Jedná se o ceny výtisků ve volném prodeji.

³⁰² ŠAFR, 2015 [Příloha 4].

³⁰³ „V březnu 1997 mě oslovil mediální ředitel vydavatelství Ringier ČR Petr Schönfeld a ředitel LN (zkratka pro Lidové noviny, pozn. autora) Michal Klíma, zda bych pro ně nepřipravil projekt zásadní reformy Lidových novin. Netajili se tím, že LN se nacházejí v těžké krizi a za příčinu oznamovaly zejména poměry v redakci, která se jim jevila značně předimenzovaná a demoralizovaná. Lidé si zvykli na vysoké platy a málo práce. Neexistovalo žádné povědomí novinářů o souvislosti mezi kvalitou listu a jeho výsledky. Odliv čtenářů si neuměli vysvětlit,“ popisuje situaci, která vedla k jeho nástupu do čela Lidových novin, Pavel Šafr. Zdroj: ŠAFR, 2015 [Příloha 4].

³⁰⁴ Databáze ČTK, 2015 [Příloha 7].

³⁰⁵ KLÍMA, 2012 [Příloha 1].

³⁰⁶ Historie Lidových novin v obrazech [online], ©2005 [cit. 13.4.2015].

³⁰⁷ Databáze ČTK, 2015 [Příloha 7].

a chytrý list pro mladou inteligenci, vrátit mu informační hodnotu, kterou v předešlých třech letech téměř ztratil a rozšířit jeho tematickou nabídku. O to se měly postarat nově vzniklé přílohy, jako byla Věda, Média @ Komunikace, Orientace nebo Akademie³⁰⁸.

Musel také o několik desítek snížit i počet zaměstnanců³⁰⁹ a došlo k personální obměně redakce³¹⁰, kdy nepřínosné zaměstnance nahradili schopnější lidé a byly posíleny i některé z redakcí, především domácí zpravodajství. Další redaktoři přišli do Lidových novin i díky nově zavedeným přílohám a později i do redakce webu Lidovky.cz³¹¹, který byl spuštěn v září roku 2000³¹².

O špatné situaci, ve které se Lidové noviny nacházely v roce 1997, svědčí i to, že je chtěl jejich dosavadní vydavatel – švýcarský koncern Ringier – v únoru 1998 zavřít. I když se novému redakčnímu týmu pod Šafrovým vedením podařilo zastavit klesající náklad a v období mezi zářím a prosincem 1997 se jim ho dokonce podařilo výrazně zvýšit (viz Graf 2), nemohl nadále zahraniční majitel hradit finanční ztráty, které list generoval a od listopadu 1997³¹³, což potvrzuje i ČTK³¹⁴ nebo Josef Benda³¹⁵, začal s vedením Lidových novin jednat o jejich zastavení, pokud se nenajde nový vydavatel, který by deník koupil. Šafr se dohodl s majitelem Michaellem Ringierem, že v Evropě najde nového vydavatele³¹⁶.

„Od té doby jsem jedenáct měsíců pracoval intenzivně na zajištění nového vydavatele. Na jednu stranu jsem navenek vedl ambiciózní rozvojový plán, na druhou stranu jsem tajně pracoval na záchraně samotné existence titulu,“ popisuje následné události Šafr. Díky rostoucí velikosti prodaného nákladu navíc Ringier od záměru uzavřít titul ustoupil a poskytl více času na nalezení kupce³¹⁷.

Nakonec se Šafrovi s pomocí Tomáše Vaňka³¹⁸, tehdejšího manažera a pozdějšího ředitele Lidových novin, povedlo přesvědčit dvě vydavatelství – Süddeutscher Verlag GmbH z Mnichova a Standard Verlagsgesellschaft mbH z Vídně – aby podaly návrh

³⁰⁸ ŠAFR, 2015 [Příloha 4].

³⁰⁹ Tamtéž.

³¹⁰ Historie Lidových novin v obrazech [online], ©2005 [cit. 13.4.2015].

³¹¹ ŠAFR, 2015 [Příloha 4].

³¹² Historie Lidových novin v obrazech [online], ©2005 [cit. 13.4.2015].

³¹³ ŠAFR, 2015 [Příloha 4].

³¹⁴ Databáze ČTK, 2015 [Příloha 7].

³¹⁵ BENDA, 2007. Str. 115.

³¹⁶ ŠAFR, 2015 [Příloha 4].

³¹⁷ Tamtéž.

³¹⁸ Tamtéž.

na převzetí Lidových novin, v čemž hrál podstatnou roli právě růst prodaného nákladu a reforma obsahové nabídky, které Šafr jakožto krizový manažer a nový šéfredaktor provedl. Ve chvíli, kdy měla být podepsána smlouva mezi konsorciem těchto dvou firem a Ringierem, nabídl generální ředitel Mafrý Clemens Bauer vyšší kupní cenu, kterou Michael Ringier akceptoval³¹⁹. Šafr k tomu dodává, že to bylo z toho důvodu, že düsseldorfský vydavatel Rheinisch-Bergische Verlagsgesellschaft mbH, pod něhož Mafra patřila, nechtěl na český trh pustit konkurenční Süddeutscher Verlag GmbH³²⁰.

Společnost Rheinisch-Bergische Verlagsgesellschaft mbH tak 29. září 1998 skrze firmu Pressinvest, získala většinový podíl (97 procent) akcií společnosti Lidové noviny, a.s. Ve smlouvě se navíc zavázala k tomu, že bude deník dlouhodobě – nejméně po dobu dvou let – vydávat jako samostatný titul a bude ctít jeho redakční nezávislost³²¹.

Převzetí Lidových novin novým vydavatelem se pozitivně podepsalo i na fungování redakce, které noví majitelé důvěřovali a poskytli jí větší finanční podporu, než dostávala dříve. Navíc bylo členům redakce umožněno navštívit velké zahraniční redakce, kde mohli nasbírat další zkušenosti a zvýšit si svou odbornost³²². V souvislosti se změnou vydavatele se v roce 1990³²³ Lidové noviny stěhovaly z Žižkova do Karlína do budovy na Pobřežní ulici, jež byla pro potřeby redakce praktičtější a umožnila vybudování nového redakčního open space prostoru. V témže roce se navíc podařilo minimalizovat měsíční ztrátu Lidových novin a v některých měsících se deník dostal i do plusu³²⁴.

³¹⁹ ŠAFR, 2015 [Příloha 4].

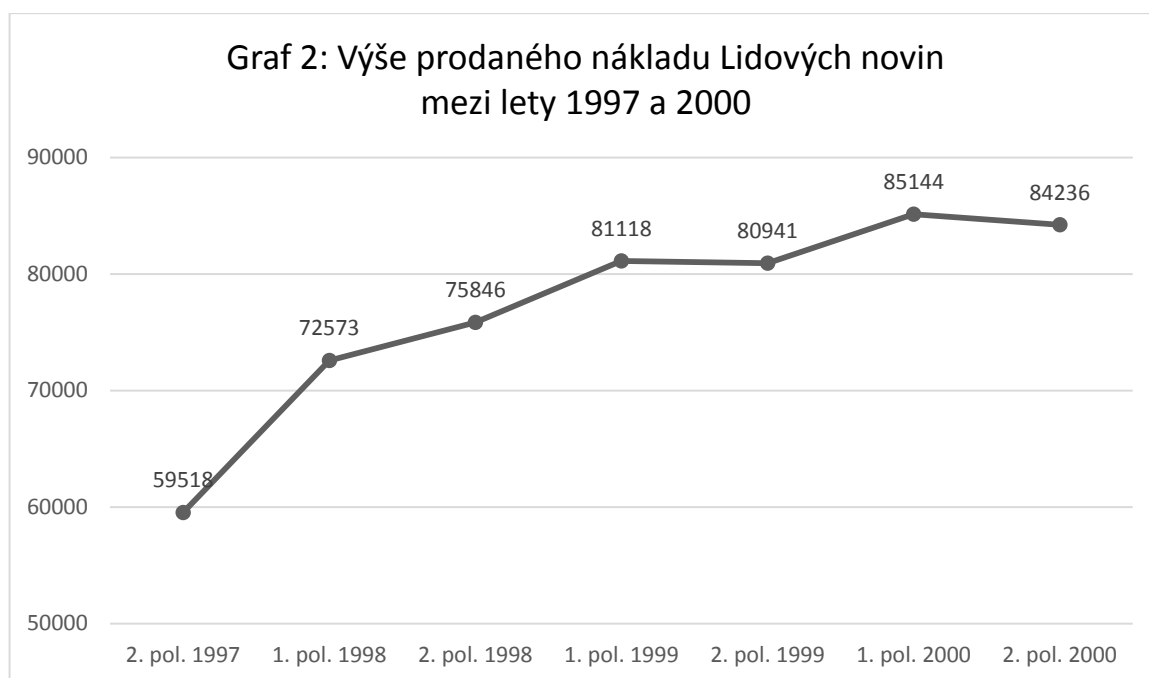
³²⁰ Tamtéž.

³²¹ Databáze ČTK, 2015 [Příloha 7].

³²² ŠAFR, 2015 [Příloha 4].

³²³ Historie Lidových novin v obrazech [online], ©2005 [cit. 13.4.2015].

³²⁴ ŠAFR, 2015 [Příloha 4].

Zdroj dat: ABC ČR (data u jednotlivých pololetí pochází z března a září daného roku)

Po nástupu do Lidových novin začal Šafr realizovat svou obsahovou koncepci³²⁵, která měla vyvést deník z krize, v níž se nacházel. Spustil nové rubriky, z nichž nevýraznější bylo Téma na třetí straně a Horizont – kritická diskuse o stavu společnosti, které během následujících tří let doplnil systémem příloh³²⁶, který tvořily Media @ Komunikace (obr. 30), Zdraví (obr. 31), obnovená Koruna (obr. 32) [později Ekonomika (obr. 34)], Sport (obr. 48), Nedělní Lidové noviny (obr. 28), Akademie (obr. 33), jazykové přílohy – Německý (obr. 26) a Anglický list (obr. 27) – Auto, Kultura (obr. 36), Kulturní servis (obr. 44), Věda (obr. 37), kterou připravil ve spolupráci se Stanislavem Drahným nebo Orientace (obr. 29), na níž se podíleli i Petr Zavadil a Tomáš Zahradníček³²⁷ a mnohé další. Kromě těchto pravidelných příloh vycházela i spousta mimořádných.

Změny se netýkaly jen příloh, ale i pátečního supplementu. Nepříliš zdařilý magazín Lidových novin byl Pavlem Šafrem a Michalem Wernischem kompletně předělán, dostal novou grafickou podobu i obsah, jako byly například rozhovory Aleny Plavcové³²⁸ a od 21. listopadu 1997 byl vydáván pod novým názvem Pátek³²⁹. Proměna se zdařila

³²⁵ S touto koncepcí mu, kromě Orientace, po odborné stránce pomohl Petr Prior, novinář a poradce z Hamburku. Zdroj: ŠAFR, 2015 [Příloha 4].

³²⁶ ŠAFR, 2015 [Příloha 4].

³²⁷ Tamtéž.

³²⁸ Tamtéž.

³²⁹ Historie Lidových novin v obrazech [online], ©2005 [cit. 13.4.2015].

a magazín se stal důležitým hybatelem prodeje Lidových novin, kterým i jeho zásluhou rostl prodaný náklad³³⁰ (viz Graf 2).

Na pozitivní vývoj nákladu měla kromě nového obsahu, rubrik a příloh vliv i grafická úprava (obr. 25–49) a počet stran. V letech 1998–2000 se postupně měnil layout Lidových novin a přibývaly barvy – v roce 1999 se už v novinách objevovaly plnobarevné fotografie (obr. 41–43). S přibýváním obsahu potřeboval deník další prostor, a tak z průměrných šestnácti stran denně v roce 1997 narostl jejich počet o rok později na čtyřicet až čtyřicet, záleželo na konkrétním dnu. Na těchto číslech se počet stran udržel několik následujících let. To všechno se odrazilo i v ceně jednotlivých vydání Lidových novin, která rok od roku rostla (viz Tabulka 2).

Tabulka 2: Cena Lidových novin mezi lety 1997 a 2000						
	Po	Út	St	Čt	Pá	So
2. pol. 1997	6	6	6	6	12	7
1. pol. 1998	6	6	6	6	12	7
2. pol. 1998	6,50	6,50	6,50	6,50	12	7,50
1. pol. 1999	7	7	7	7	12	7,50
2. pol. 1999	7	7	7	7	12	7,50
1. pol. 2000	7	7	7	7	12	7,50
2. pol. 2000	7,50	7,50	7,50	7,50	12,50	8

Zdroj dat: Lidové noviny (ceny u jednotlivých vydání pochází z ledna a července daného roku)³³¹

V létě 1999 dostal Šafr nabídku, aby přešel na stejnou pozici do Mladé fronty Dnes, která patřila stejnému vydavateli, což přijal. Ale než se tak stalo, musel projít ročním školením, během kterého zůstal v Lidových novinách. A než ho 14. prosince 2000 odešel, stihl spustit internetové stránky Lidovky.cz, čímž, jak sám říká, skoro bez peněz doháněl zanedbanou příležitost, jejíž přínos se ukázal až později³³².

4.1.3. Lidové noviny za Veselina Vačkova (2000–2009)

Po Šafovi odchodu nastoupil na jeho místo 15. prosince 2000³³³ dosavadní zástupce šéfredaktora zodpovědný za zpravodajství Veselin Vačkov³³⁴ a jak sám říká, Lidové noviny

³³⁰ ŠAFR, 2015 [Příloha 4].

³³¹ Jedná se o ceny výtisků ve volném prodeji.

³³² ŠAFR, 2015 [Příloha 4].

³³³ Databáze ČTK, 2015 [Příloha 7].

³³⁴ Tou dobou se stal i členem představenstva společnosti Lidové noviny a.s. Zdroj: VAČKOV, 2015 [Příloha 5].

byly v té době „*dynamickým titulem, kterému se dařilo zvyšovat prodaný náklad a rozšiřovat čtenářskou obec*“³³⁵ (viz Graf 3).

Avšak tento růst provázely i negativní jevy, jako byl sklon k infotainmentu a využívání nejrůznějších marketingových prostředků, které ne vždy odpovídaly serióznímu profilu listu. Jednalo se především o čtenářské hry o auta, byty nebo peníze, které chtěl nový šéfredaktor postupně omezit, ale zároveň zachovat pozitivní dynamiku deníku. Spolu s kolegy chtěl Vačkov z Lidových novin udělat lídra v deníkových inovacích – celobarevná vydání, nové rubriky a přílohy, knižní a filmové edice apod.³³⁶ Při jejich vytváření se řídil především očekáváním čtenářů Lidových novin. Chtěl jim nabídnout kvalitní a seriózní obsah se zaměřením na politiku, ekonomiku a kulturu. To všechno se speciálním zájmem o humanitní oblast³³⁷.

Vačkovův nástup do funkce šéfredaktora se na rozdíl od jeho předchůdce nenesl ve znamení prudkých změn, ale postupného zkvalitňování, takže se redakce obměňovala postupně bez hromadných odchodů a příchodů. Počet zaměstnanců Lidových novin byl mezi lety 2000 a 2009 relativně stálý, takže např. zatímco stoupal počet redaktorů zpravodajského serveru Lidovky.cz, klesal počet zaměstnanců v technické části novin, na což měla velký vliv především modernizace³³⁸. Stávající redakční systém v červnu 2004³³⁹ nahradil nový systém Hermes, Lidové noviny přešly na kontinuální zpravodajský cyklus 24/7 a především vzrostla i důležitost internetu. Dalším důvodem fluktuace reaktorů byl jejich relativně nízký věk a od roku 2005 do ekonomické krize v roce 2008 přeplácení ze strany jiných médií³⁴⁰.

Prodaný náklad Lidových novin se během let 2000–2009 (viz Graf 3 a 4), kromě období na přelomu let 2000 a 2001 (viz Graf 3), nevymyká obecnému trendu na trhu celostátních deníků v České republice a Lidové noviny byly podle Vačkova dokonce o něco úspěšnější než jejich konkurenti³⁴¹.

³³⁵ VAČKOV, 2015 [Příloha 5].

³³⁶ Za zdroj inspirace přitom udává seriózní zahraniční deníky, u kterých převládá volný prodej nad předplatným, The Times, Daily Telegraph nebo The Guardian. Zdroj: VAČKOV, 2015 [Příloha 5].

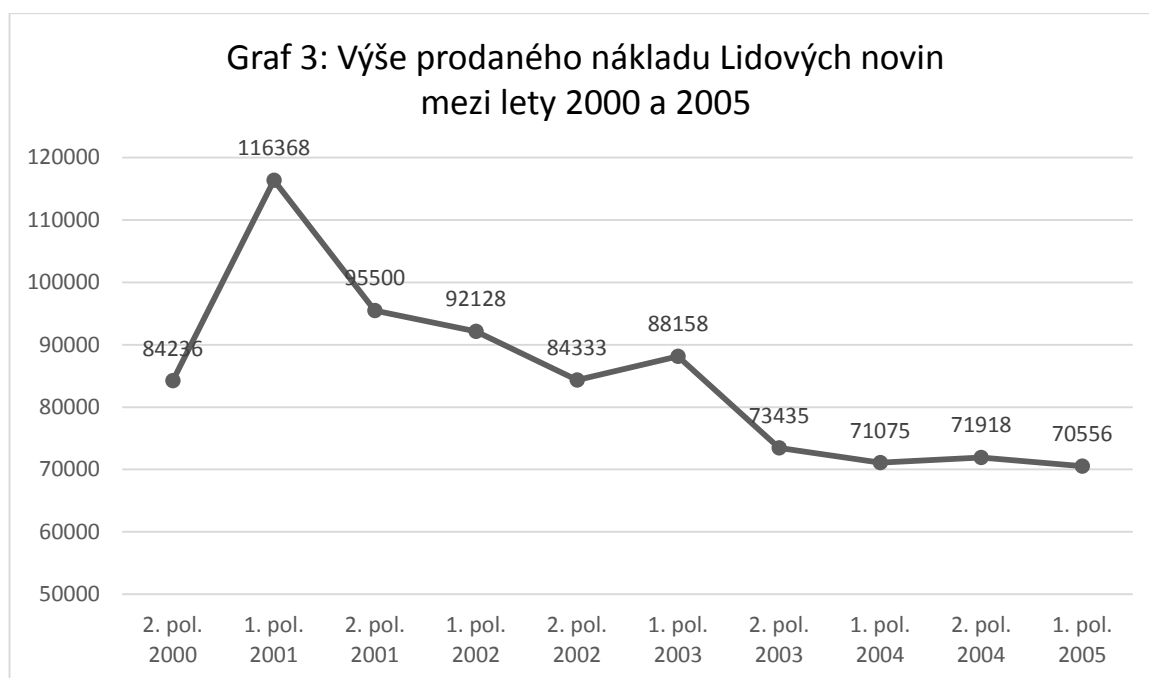
³³⁷ VAČKOV, 2015 [Příloha 5].

³³⁸ Tamtéž.

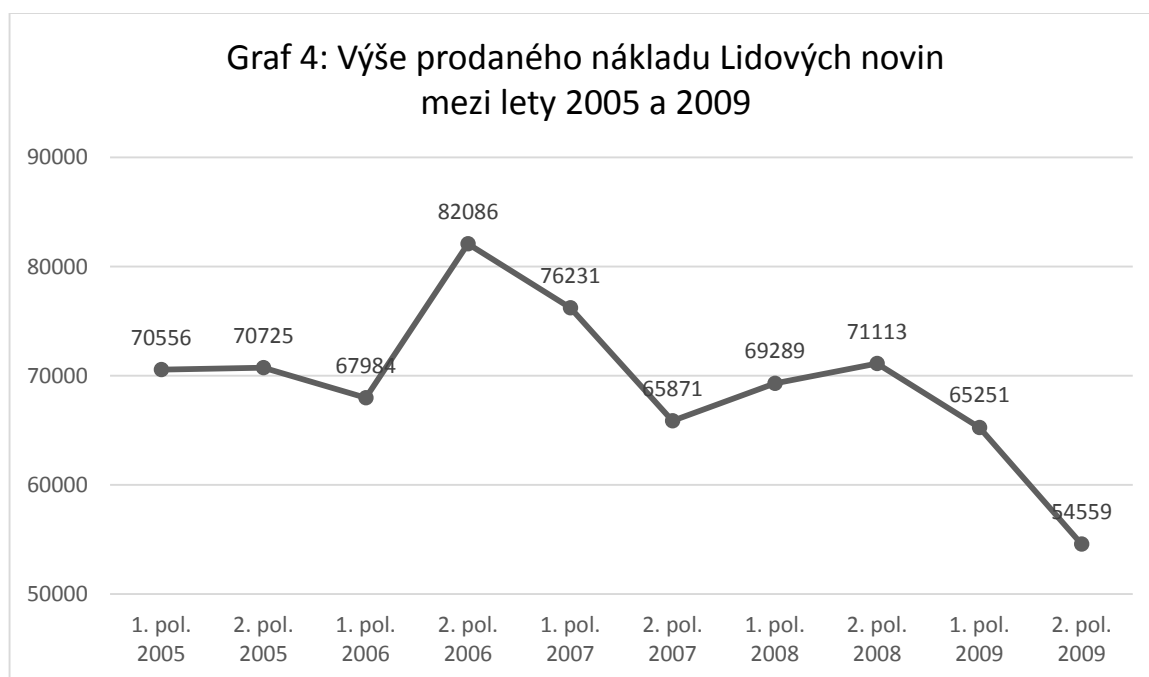
³³⁹ Historie Lidových novin v obrazech [online], ©2005 [cit. 13.4.2015].

³⁴⁰ VAČKOV, 2015 [Příloha 5].

³⁴¹ Tamtéž.

Zdroj dat: ABC ČR (data u jednotlivých pololetí pochází z března a září daného roku)

Zdroj dat: ABC ČR (data u jednotlivých pololetí pochází z března a září daného roku)

Výše zmíněný výkyv byl způsoben především velkými čtenářskými hrami o milion korun či o auta. Ty začaly v říjnu 2000 a vzájemně na sebe navazovaly. To vedlo k dočasnému skokovému nárůstu prodeje³⁴² a po jejich skončení se zase postupně vrátil na úroveň ze září 2000. Dalším významným faktorem byla, pro čtenáře mimořádně

³⁴² Průměrný měsíční prodaný náklad v lednu 2001 byl 136 576 výtisků. Zdroj: ABC ČR [online], ©2015 [cit. 13.4.2015].

zajímavá, krize v České televizi (obr. 51), která na dlouhou dobu zaměstnala redakci Lidových novin. „Mimo jiné proto, že jsme museli odrážet ostrou kritiku tehdejších čelných politiků, jmenovitě Václava Klause a Miloše Zemana,“ vysvětluje Vačkov³⁴³.

Pro německého vydavatele, který do svých českých titulů investoval značné finanční prostředky i know-how, bylo nejdůležitější ekonomické hledisko. Veškerá koncepční rozhodnutí týkající se deníku, jakými byly změny u rubrik a příloh nebo personální obměny redakce, se prováděla pouze s jeho souhlasem. Do obsahové stránky listu však majitel nezasahoval a ponechal redakci značnou nezávislost³⁴⁴.

V srpnu 2002 se musela redakce Lidových novin opět stěhovat. 12. srpna 2002 hrozilo zatopení budovy na Pobřežní ulici, proto se vedení deníku začalo připravovat na nejhorší. Začali odvolávat klíčové zaměstnance z dovolených a Tomáš Vaněk, tehdejší ředitel Lidových novin, domluvil evakuaci serverů a části počítačů do tiskáren MafraPrint v Malešicích³⁴⁵, kde se od 1. května 2001 Lidovky tiskly³⁴⁶. V noci z 12. na 13. srpna se předpověď změnila k horšímu, což znamenalo přestěhování celé redakce³⁴⁷.

V tiskárně se usídlili v zasedací místnosti a přilehlých prostorách, kde zprovoznili tři desítky počítačů i redakční síť a pracovali zde především editoři, korektoři nebo grafici, zatímco redaktoři s fotografie byli v terénu a své výtvary do „redakce“ posílali, popisuje nastalou situaci Vačkov³⁴⁸. Avšak vydávání novin se nezastavilo ani na den a kromě dvouhodinového výpadku celou dobu fungovaly i Lidovky.cz³⁴⁹.

Rozhodnutí o přesunu se ukázalo jako správné, protože celé přízemí karlínské redakce zatopila voda. Redakce zůstala v tiskárně ještě několik dní a poté se přestěhovala do vedlejší budovy, kde měla k dispozici více prostoru³⁵⁰. Avšak tam také dlouho nevydržela a přesunula se do Senovážné ulice, odkud v listopadu 2004 odešla do společného sídla Marfy Anděl Media Centrum v ulici Karl Engliše na Smíchově³⁵¹, kde sídlí dodnes.

Sestěhování vydavatelství Lidové noviny, a.s. do společné budovy, kde budou pod jednou střechou všechny redakce deníků vlastněných společností MAFRA, a.s., bylo

³⁴³ VAČKOV, 2015 [Příloha 5].

³⁴⁴ Tamtéž.

³⁴⁵ Tamtéž.

³⁴⁶ BENDA, 2007. Str. 236.

³⁴⁷ VAČKOV, 2015 [Příloha 5].

³⁴⁸ Tamtéž.

³⁴⁹ Tamtéž.

³⁵⁰ Tamtéž.

³⁵¹ Historie Lidových novin v obrazech [online], ©2005 [cit. 13.4.2015].

plynulým vyústěním integrace obou společností, která probíhala už od roku 1998. O měsíc dříve, 25. října 2004, došlo ke sloučení obchodního oddělení Lidových novin a Mafry, což mělo za následek sjednocení marketingu, inzerce a distribuce obou firem³⁵². Tím se uzavřela první kapitola jejich sloučení, během které si Lidové noviny zachovávaly vlastní obchodní, distribuční a IT oddělení³⁵³.

Změny v Lidových novinách se neodehrávaly jen v jejich zázemí, ale i na papíře (obr. 50–91). 11. května 2001 vyšlo první celobarevné vydání³⁵⁴. Tím Lidovky předběhly konkurenci a staly se prvním celobarevným deníkem (obr. 52) v České republice³⁵⁵. „*Byl to přirozený vývoj, který jsme pozorovali v zahraničí. Velký zájem o barvu měli inzerenti, čtenáři se jí nebránili,*“ popisuje Vačkov³⁵⁶. S tím souvisela i změna grafiky celého listu včetně příloh, která i přes nárůst barev zůstala konzervativní³⁵⁷.

Po několika měsících příprav byly 18. dubna 2005 čtenářům představeny předělané Lidové noviny, které prošly razantními obsahovými i vizuálními změnami³⁵⁸, jejichž cílem bylo deník zmodernizovat a odlišit od ostatních titulů. Novou grafiku listu (obr. 66–81) včetně písma a loga navrhla švýcarská grafička Katja Hösli a o kvalitě její práce svědčí i to, že se s malými obměnami používá dodnes³⁵⁹.

Mezi nejvýraznější obsahové změny patřilo navýšení prostoru pro kulturu, které se nyní, kromě každodenní rubriky, věnovaly dvě nové přílohy (obr. 69, 72). Každý den také začala vycházet stránka o vědě a v rubrice Byznys (obr. 67) nabídly Lidové noviny originální pohled na ekonomiku³⁶⁰. Kromě toho bylo obnoveno samostatné komentářové oddělení, jež bylo zrušeno pár měsíců před Vačkovovým nástupem do funkce. Stav, kdy měli redakční komentáře psát autoři z jednotlivých rubrik, se totiž neosvědčil. Ale jak sám nyní říká, ne všechno se povedlo. Odbourání infotainmentových a marketingových prvků trvalo příliš dlouho a redaktoři se nedostatečně věnovali původnímu zpravodajství a investigaci³⁶¹.

³⁵² BENDA, 2007. Str. 239.

³⁵³ VAČKOV, 2015 [Příloha 5].

³⁵⁴ BENDA, 2007. Str. 236.

³⁵⁵ VAČKOV, 2015 [Příloha 5].

³⁵⁶ Tamtéž.

³⁵⁷ Tamtéž.

³⁵⁸ Lidové noviny celé v novém [online], ©2014 [cit. 13.4.2015].

³⁵⁹ VAČKOV, 2015 [Příloha 5].

³⁶⁰ Lidové noviny celé v novém [online], ©2014 [cit. 13.4.2015].

³⁶¹ VAČKOV, 2015 [Příloha 5].

Mezi nové přílohy patřil Relax (obr. 80) nebo Kulturní revue³⁶² (obr. 69), sobotní příloha Orientace (obr. 70) se rozšířila a v Lidových novinách tak týdně vycházelo celkem jedenáct příloh a magazín Pátek³⁶³. Ten byl od 14. října také modernizován, dostal modernější vzhled a nabídl i nový obsah – kromě tradičního profilového rozhovoru, tématu čísla a reportáže také nové rubriky o lidech a trendech, které ovlivňují náš život³⁶⁴. V květnu 2009 navíc začal vycházet měsíční lifestylový magazín Esprit, který Lidovým novinám přinesl nové inzertní příjmy³⁶⁵. S novým obsahem se postupně zvyšovala i cena, která od roku 2000 do 2009 vzrostla dvojnásobně (viz Tabulka 3).

Tabulka 3: Cena Lidových novin mezi lety 2000 a 2009						
	Po	Út	St	Čt	Pá	So
2. pol. 2000	7,50	7,50	7,50	7,50	12,50	8
1. pol. 2001	8	8	8	8	13	9
2. pol. 2001	8,50	8,50	8,50	8,50	13,50	9,50
1. pol. 2002	8,50	8,50	8,50	8,50	13,50	9,50
2. pol. 2002	9,50	9,50	9,50	9,50	14,50	10
1. pol. 2003	9,50	9,50	9,50	9,50	14,50	10
2. pol. 2003	9,50	9,50	9,50	9,50	14,50	10
1. pol. 2004	9,50	9,50	9,50	9,50	14,50	10
2. pol. 2004	9,50	9,50	9,50	9,50	14,50	10
1. pol. 2005	9,50	9,50	9,50	9,50	14,50	10
2. pol. 2005	10	10	10	10	15	11
1. pol. 2006	10	10	10	10	15	11
2. pol. 2006	11	11	11	11	16	12
1. pol. 2007	12	12	12	12	16	13
2. pol. 2007	12	12	12	12	16	13
1. pol. 2008	13	13	13	13	17	14
2. pol. 2008	13	13	13	13	16	14
1. pol. 2009	14	14	14	14	18	15
2. pol. 2009	14	14	14	14	18	15

Zdroj dat: Lidové noviny (ceny u jednotlivých vydání pochází z ledna a července daného roku)³⁶⁶

Měnil se i zpravodajský portál Lidovky.cz. Spolu se stoupajícím počtem návštěvníků (viz Graf 5) se v roce 2005 změnil vzhled i obsah webu. 1. listopadu se Lidovky.cz oddělily od portálu Centrum.cz, kterého byly poslední dva roky součástí a staly se samostatným projektem mediální skupiny MAFRA, a.s.³⁶⁷

³⁶² Historie Lidových novin v obrazech [online], ©2005 [cit. 13.4.2015].

³⁶³ Lidové noviny celé v novém [online], ©2014 [cit. 13.4.2015].

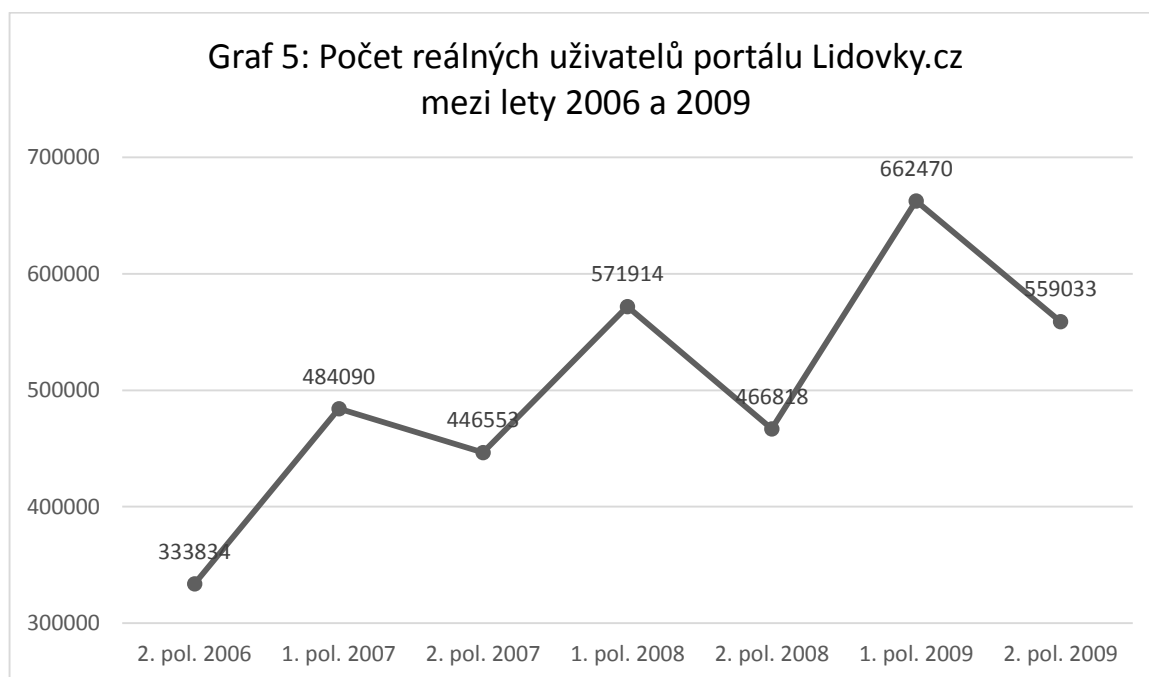
³⁶⁴ Magazín Pátek Lidových novin v novém [online], ©2014 [cit. 13.4.2015].

³⁶⁵ VÁČKOV, 2015 [Příloha 5].

³⁶⁶ Jedná se o ceny výtisků ve volném prodeji.

³⁶⁷ Lidovky.cz na podzim celé v novém [online], ©2014 [cit. 13.4.2015].

Měl se z nich stát web pro náročného čtenáře a plánem bylo, že se zaměří na podobnou cílovou čtenářskou skupinu jako Lidové noviny a budou se orientovat hlavně na vědu, kulturu, diskuze a názory³⁶⁸, v čemž jim měla pomoci i nově navázaná spolupráce s prvním českým internetovým deníkem NeviditelnýPes.cz od Ondřeje Neffa. Navíc měly Lidovky.cz nabídnout čtenářům kromě klasických zpráv a fotografií i zvukové a obrazové záznamy nebo další moderní interaktivní prvky³⁶⁹.

*Zdroj dat: NetMonitor (data u jednotlivých pololetí pochází z března a září daného roku)*³⁷⁰

3. září 2007 prošly Lidovky.cz další inovací, při které se zásadně změnila struktura webu, jeho grafika, přibyla nová rubrika Svět techniky a změn se dočkal i obsah. „*Redakce Lidovek.cz se úplně propojí s redakcí deníku a bude využívat veškerý zpravodajský potenciál Lidových novin. Pro reportéry deníku bude platit pravidlo ‘internet first’, tzn., že se původní zprávy budou zveřejňovat na internetu dříve než v novinách. V deníku pak čtenáři najdou tyto zprávy rozpracované do větší hloubky a zasazené do kontextu,*“ dovysvětlil Vačkov³⁷¹.

Po devíti letech, což z něj dělalo nejdéle sloužícího šéfredaktora v obnovených Lidových novinách, odešel 7. července 2009³⁷², po dohodě s předsedou představenstva Mafra, a.s. Karlem Hansem Arnoldem, Veselin Vačkov z funkce šéfredaktora a stal

³⁶⁸ Lidovky.cz na podzim celé v novém [online], ©2014 [cit. 13.4.2015].

³⁶⁹ Nová éra pro Lidovky.cz [online], ©2014 [cit. 13.4.2015].

³⁷⁰ Starší data o počtu reálných uživatelů nejsou k dispozici.

³⁷¹ Lidovky.cz se rozšiřují a výrazně mění [online], ©2014 [cit. 13.4.2015].

³⁷² Databáze ČTK, 2015 [Příloha 7].

se ředitelem regionů skupiny Mafra. Hlavním důvodem podle Vačkova byl sdílený pocit, že se uzavřela jedna kapitola v historii Lidových novin – integrace s mediální skupinou Mafra a začala ekonomická krize³⁷³.

4.1.4. Lidové noviny za Dalibora Balšíneka (2009–2013)

Dalibor Balšínek, který se v únoru 2009 stal členem představenstva společnosti MAFRA, a.s.³⁷⁴, dostal na starosti kromě internetových aktivit mediální skupiny i rozvoj tištěných Lidových novin i webu Lidovky.cz a 8. července³⁷⁵ téhož roku se z pozice výkonného ředitele a člena představenstva ujal řízení jejich redakce³⁷⁶, čímž se de facto stal po Vačkovově odchodu šéfredaktorem.

Kromě personálních změn, kdy postupně vyměnil všechny zástupce šéfredaktora či vedoucí rubrik³⁷⁷ a přivedl redaktorské posily v podobě nových nebo navrátilých se autorů³⁷⁸, Balšínek 1. ledna 2010 plně začlenil Lidové noviny, a.s. do struktury MAFRA, a.s.³⁷⁹ Ta se tak stala přímým vydavatelem Lidových novin i webu Lidovky.cz a integrace obou společností se definitivně završila³⁸⁰.

Protože se navíc Balšínek staral i o veškeré internetové aktivity Mafry, tak jako první věc po svém nástupu do vedení Lidových novin kompletně předělal Lidovky.cz³⁸¹. To mělo pozitivní vliv na jejich návštěvnost, která začala rychle růst. V září 2009 měly stránky půlmilionu unikátních čtenářů, o tři roky později jich bylo o tři sta tisíc více (viz Graf 7) a v lednu 2013 jejich počet poprvé v historii přesáhl jeden milion³⁸².

³⁷³ VAČKOV, 2015 [Příloha 5].

³⁷⁴ Balšínek nastoupí do Mafry [online], ©2015 [cit. 13.4.2015].

³⁷⁵ Redakci LN povede Balšínek [online], ©2015 [cit. 13.4.2015].

³⁷⁶ Historie Lidových novin [online], ©2013 [cit. 13.4.2015].

³⁷⁷ BALŠÍNEK, 2015 [Příloha 6].

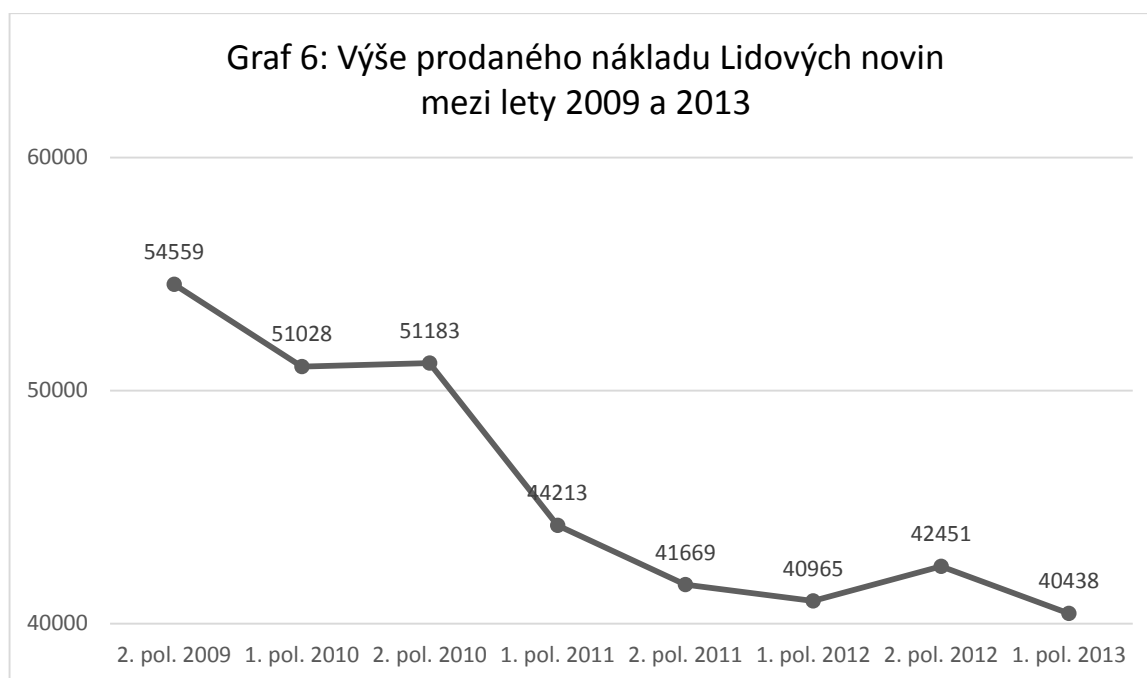
³⁷⁸ Jako například Ondřeje Štindla, Jáchyma Topola, Jiřího Peňáse, Dana Hrubého, Veroniku Bednářovou, Honzu Dědka, Vladimíra Piskáčka, Tomáše Němečka, Petra Kamberského, Jana Zátorského, Kamilu Klausovou nebo Jana Dražana. Zdroj: Historie Lidových novin [online], ©2013 [cit. 13.4.2015].

³⁷⁹ Historie Lidových novin [online], ©2013 [cit. 13.4.2015].

³⁸⁰ BALŠÍNEK, 2015 [Příloha 6].

³⁸¹ Tamtéž.

³⁸² Lidovky.cz zaznamenaly historický rekord: milion čtenářů. Děkujeme! [online], ©2015 [cit. 13.4.2015].

Zdroj dat: ABC ČR (data u jednotlivých pololetí pochází z března a září daného roku)

Pro nové vedení bylo důležité zlepšit ekonomickou situaci deníku, čehož chtěli dosáhnout zejména snížením nákladů, lepším využitím potenciálu dosavadních příloh a suplementů a zavedením nových inovací, a to jak po obsahové, tak i technické stránce. Jak Balšínek zdůrazňuje, ze své pozice člena představenstva Mafry měl oproti svým předchůdcům podstatně větší kompetence³⁸³ a mohl tak dělat svobodnější rozhodnutí.

Jedním z nich bylo i omezení tzv. ostatních prodejů, což znamenalo, že přestal zdarma rozdávat Lidové noviny do škol, kaváren apod. Těchto výtisků se v době jeho nástupu rozdalo více než deset tisíc denně, což bylo z ekonomického hlediska, kdy jejich výrobu musel někdo zaplatit, pro společnost značně nevýhodné. Navíc byl toho názoru, že pro takto utracené peníze existuje mnohem rozumnější využití, a tak jejich tisk razantně omezil³⁸⁴. V lednu 2013 tak na ostatní prodeje připadlo jen necelých tři tisíce výtisků³⁸⁵.

To spolu s dalšími faktory, jako bylo zavedení magazínu Esprit, který vznikl ještě za Vačkovova vedení, vydávání edice bookmagů Lidových novin „101“ (viz níže) nebo nových příloh vedlo k výraznému zlepšení ekonomické situace listu. „*Za mě dosahovaly nejlepších ekonomických výsledků,*“ dodává zpětně na adresu Lidových novin Balšínek³⁸⁶.

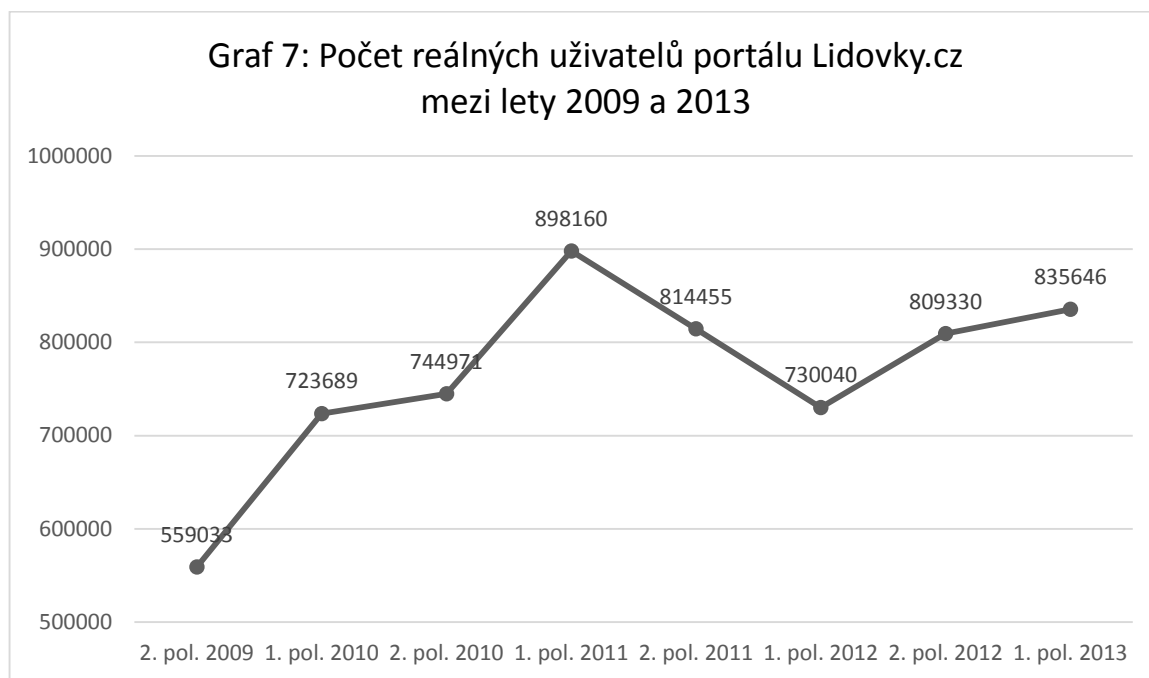
³⁸³ BALŠÍNEK, 2015 [Příloha 6].

³⁸⁴ Tamtéž.

³⁸⁵ ABC ČR [online], ©2015 [cit. 13.4.2015].

³⁸⁶ BALŠÍNEK, 2015 [Příloha 6].

S ekonomikou deníku souvisel i jeho přístup k velikosti prodaného nákladu. Protože podle něj větší náklad nemusí vždycky znamenat ekonomicky zdravější noviny. Tomuto plánu obětoval zhruba rok, kdy provedl v Lidových novinách ekonomické změny, které měly za následek i částečný propad počtu prodaných výtisků. Avšak poté už držel náklad listu na relativně stabilní úrovni (viz Graf 6)³⁸⁷.

Zdroj dat: NetMonitor (data u jednotlivých pololetí pochází z března a září daného roku)

Pomoci Lidovým novinám měla i elektronizace tištěného vydání. 27. června 2011 byla spuštěna aplikace pro zařízení iPhone, iPad a iPodTouch, kde si mohli jejich uživatelé přečíst deník včetně příloh a suplementů, aniž by si koupili jeho fyzickou kopii nebo byli neustále připojení k internetu, jak vyžadovaly Lidovky.cz. Aplikace stejně jako papírové vydání nabídla analýzy, komentáře či eseje, které na bezplatném webu nebyly a přidala i několik dalších funkcí, jako byla volba velikosti písma, rozšířený počet fotografií v galerii, infografiky přizpůsobené velikosti displeje nebo speciální rubriku pro majitele iPhoneů a iPadů³⁸⁸.

„Při přípravě jsme kladli důraz především na kvalitu. Zajímavým bonusem pro uživatele aplikace LN je online funkce 24 hodin nejaktuálnějších důležitých zpráv, které sledují šéfredaktori zpravodajského portálu Lidovky.cz,“ vystvětluje Balšínek s tím,

³⁸⁷ BALŠÍNEK, 2015 [Příloha 6].

³⁸⁸ Lidové noviny vychází na iPhoneu a iPadu [online], ©2014 [cit. 13.4.2015].

že pro stažení jednotlivých vydání bude nutné připojení k internetu, ale následně si je čtenáři budou moci kdykoliv znovu otevřít a přečíst bez něj³⁸⁹.

Elektronická verze Lidových novin byla stejně jako ta klasická zpoplatněna³⁹⁰, což se odrazilo i na jejich prodeji. Několik následujících let si ji denně kupovalo jen několik set čtenářů³⁹¹. To bylo podle Balšínska způsobeno především špatně nastavenou cenou, která byla příliš vysoká a bránila tak jejich masovějšímu prodeji³⁹².

Na jaře 2010 bylo zahájeno vydávání bookmagů Lidových novin, což byla speciální edice magazínů určených k nejrůznějším událostem. První číslo s názvem Vancouver mapovalo zimní olympijské hry. Od druhého čísla 101 nejkrásnějších výletů v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, jež vyšlo v červnu, byl magazín přejmenován na „101“³⁹³ a pod tímto jménem následně vycházel sedmkrát až osmkrát ročně³⁹⁴.

Určitých změn se dočkaly i noviny samotné. Přestože forma deníku včetně grafiky (obr. 92–107) a počtu stran zůstala na podobné úrovni jako v předchozích letech, cena vydání Lidových novin mírně stoupala (viz Tabulka 4) a změnil se i obsah. Od 3. ledna 2011 přibyla k obsahově předělané ekonomické příloze Peníze & Byznys (obr. 94) a její sobotní verzi Peníze & Byznys LITE (obr. 99) nová šestistránková příloha Právo & Justice (obr. 96), kterou vedl Tomáš Němeček. Ta se zaměřovala na justiční kauzy, soudní reportáže či analýzy³⁹⁵. O dva roky později došlo k další proměně obsahu Lidových novin, a každý den začala vycházet alespoň jedna příloha³⁹⁶.

³⁸⁹ Lidové noviny vychází na iPhonu a iPadu [online], ©2014 [cit. 13.4.2015].

³⁹⁰ Tamtéž.

³⁹¹ V září 2011 se jich prodalo průměrně 229 a březnu 2013 373. Zdroj: ABC ČR [online], ©2015 [cit. 13.4.2015].

³⁹² BALŠÍNEK, 2015 [Příloha 6].

³⁹³ Lidové noviny vydávají speciál „101 zimních výletů“ se skipasem do areálu Monínek [online], ©2014 [cit. 13.4.2015].

³⁹⁴ BALŠÍNEK, 2015 [Příloha 6].

³⁹⁵ Nová příloha LN PRÁVO & JUSTICE vychází od pondělí 3.1.2011 [online], ©2014 [cit. 13.4.2015].

³⁹⁶ V roce 2013 došlo k další proměně obsahu novin a především jejich příloh, kdy každý den vycházela alespoň jedna z nich. V pondělí byl součástí Lidovek Sport, v úterý Akademie, ve středu Medicína & Věda, ve čtvrtek Peníze & Byznys Speciál, v pátek Servis LN spolu s magazínem Pátek a v sobotu Právo & Justice.

Tabulka 4: Cena Lidových novin mezi lety 2009 a 2013						
	Po	Út	St	Čt	Pá	So
2. pol. 2009	14	14	14	14	18	15
1. pol. 2010	15	15	15	15	18	18
2. pol. 2010	15	15	15	15	18	18
1. pol. 2011	15	15	15	15	18	18
2. pol. 2011	15	15	15	15	18	18
1. pol. 2012	15	15	15	15	18	18
2. pol. 2012	16	16	16	16	19	19
1. pol. 2013	16	16	16	16	19	19

Zdroj dat: Lidové noviny (ceny u jednotlivých vydání pochází z ledna a července daného roku)³⁹⁷

„Lidové noviny mají největší charisma z českých deníků. Mají nejlepší ekonomické výsledky z tištěných titulů vydavatelství Mafra a jsou nejméně problematickým titulem. Dobře se daří této značce. Co se teď děje, je boj o přežití značky. Jestli bude mít podobu novin nebo digitální značky, není nakonec důležité,“ uvedl 26. června 2013 na semináři o vývoji redakční politiky Lidových novin Balšínek³⁹⁸.

Avšak tentýž den zažily Lidové noviny mnohem podstatnější moment. Celou mediální skupinu MAFRA, a.s., do té doby patřící německé společnosti Rheinisch-Bergische Verlagsgesellschaft mbH, koupil agrochemický holding Agrofert podnikající v sektoru chemie, zemědělství, potravinářství, lesnictví a médií, který vlastní český miliardář, podnikatel a politik Andrej Babiš. Smlouvu o prodeji však musel schválit ještě Úřad pro ochranu hospodářské soutěže³⁹⁹, takže k celkovému převzetí vydavatelství došlo až 10. října 2013⁴⁰⁰. Lidové noviny tak definitivně ztratily po pětadvaceti letech fungování svou nezávislost⁴⁰¹.

Kromě jiného, změna majitele pro Lidové noviny znamenala i jejich návrat do rukou českého vlastníka, kam se vrátily po necelých dvaceti letech. Ale ne všichni se změnou

³⁹⁷ Jedná se o ceny výtisků ve volném prodeji.

³⁹⁸ Seminář o vývoji redakční politiky [online], ©2015 [cit. 13.4.2015].

³⁹⁹ Agrofert Holding kupuje mediální skupinu MAFRA [online], ©2015 [cit. 13.4.2015].

⁴⁰⁰ Databáze ČTK, 2015 [Příloha 7].

⁴⁰¹ KLÍMA, 2015 [Příloha 2].

vlastníka souhlasili, mnoho zaměstnanců deník opustilo⁴⁰² a 13. listopadu 2013 je následoval i Balšínek⁴⁰³.

⁴⁰² Mezi jinými odešel komentátor Daniel Kaiser, redaktori se specializací na právo a soudy Tomáš Němeček a Václav Drchal, analytička Lenka Zlámalová, vedoucí magazínu Pátek Ondřej Suchan, vedoucí domácí redakce Vladimír Křivka, komentátor Martin Weiss nebo jedna ze dvou hlavních editorů Kamila Klausová. Zdroj: Lidové noviny opouští Martin Weiss, Kamila Klausová, Vladimír Křivka, mluví o tom i šéfredaktor Balšínek [online], ©2014 [cit. 13.4.2015].

⁴⁰³ Lidové noviny opouští šéfredaktor Balšínek, nahradí ho Vačkov [online], ©2015 [cit. 13.4.2015].

5. ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo popsat vývoj Lidových novin od 2. dubna 1990 do 26. června 2013, což se mi podařilo splnit. Za pomoci sesbíraných informací jsem odpověděl na všechny výzkumné otázky, jež jsem si na začátku práce položil a poskládal je tak, aby dohromady vytvořily komplexní celek zabývající se Lidovými novinami ve sledovaném období. Za těchto pětadvacet let se jim podařilo úspěšně se etablovat na českém mediálním trhu a na rozdíl od jiných celostátních deníků fungujících po roce 1989 nebyly zrušeny a stále vycházejí, což se dá považovat za jeden z jejich největších úspěchů.

Na stránkách této práce se mi podařilo shrnout všechny aspekty vývoje Lidových novin včetně použité metodologie a kontextu, který tvoří stručné seznámení s historií Lidových novin do roku 1990, vymezení jejich cílové čtenářské skupiny a náhled do situace, která ve sledovaném období panovala na poli celostátních deníků.

V metodologické a teoretické části jsem vycházel především z informací obsažených v jiných odborných zdrojích a s primárními prameny jsem pracoval v omezeném množství, zatímco v praktické části se tento poměr obrátil. Při zkoumání vývoje Lidových novin jsem vycházel především z rozhovorů s lidmi, kteří se během sledovaného období podíleli na jejich fungování nebo s nimi určitým způsobem spolupracovali. Takto získané informace jsem doplnil údaji získanými z archivních vydání deníku, statistik prodaného nákladu, tiskových zpráv, internetových článků a dalších dostupných materiálů. Pokud byla k dispozici, používal jsem i odbornou literaturu. Vzhledem k aktuálnosti tématu ji však byl nedostatek.

Jak jsem již předeslal v úvodu, důležitým doplňkem mé práce jsou i přílohy, na které často odkazuji. Ty tvoří více než stovka fotografií Lidových novin a jejich příloh, jež by měly sloužit jako ilustrace změn, které se v listu mezi lety 1990 a 2013 udály, záznamy uskutečněných rozhovorů a dokumenty, s nimiž jsem při své práci pracoval, a nejsou volně přístupné.

Lidové noviny se už od počátku devadesátých let potýkaly s problémy prameníci z jejich původu a fungování před rokem 1989, kdy vycházely jako samizdat a neměly jasného vlastníka a oficiální vedení, ale zato jejich jméno bylo symbolem nezávislého tisku. Navíc musely rychle po svém vzniku přejít na deníkovou formu a získat si své místo na trhu mezi zavedenými tituly. To se jim podařilo, staly se akciovou společností Lidové noviny,

a.s. a začaly se profesionalizovat. Avšak prvních sedm let bylo kritických – klesal prodaný náklad a šéfredaktoři se rychle střídali. To mělo negativní vliv na celé noviny a zahraniční majitel – švýcarský vydavatelský koncern Ringier – jenž v novinách na konci roku 1993 získal majoritní podíl, který postupně navýšil na sedmadvadesát procent, uvažoval o jejich zrušení. Jediným východiskem, jak noviny zachránit, byl jejich prodej.

K tomu došlo v roce 1998, kdy Lidové noviny koupil německý vydavatelský dům Rheinisch-Bergische Verlagsgesellschaft mbH, který na českém trhu už několik médií vlastnil. Vedení Lidových novin se navíc podařilo výrazně zvýšit počet prodaných výtisků a noviny stabilizovat. Následující období se neslo ve znamení postupné integrace do struktur společnosti MAFRA, a.s. a zavádění nových technologií, jako byly internetové stránky Lidovky.cz nebo elektronické vydávání novin pro přenosná zařízení.

Kromě zázemí se měnily i noviny samotné. Měnila se jejich tematická profilace, počet příloh i suplementů, forma nebo cena. Za sledovaných pětadvacet let prošla grafická úprava lidových novin spoustou zásadních změn, měnilo se písmo, logo a přibýly barvy i fotografie. Spolu s nárůstem obsahu bylo potřeba navýšit počet stran, s čímž souvisel i růst ceny. Objevovaly se a postupně zase i zanikaly nejružnější tematické rubriky či přílohy a začaly vycházet i dva magazíny – volnočasový týdeník Pátek nebo lifestyleový měsíčník Esprit.

Ve své práci jsem se snažil všechny tyto změny zahrnout, popsat a zasadit do souvislostí a vytvořit tak podrobný, chronologicky řazený záznam vývoje Lidových novin od počátku jejich deníkového vydávání z jara 1990 až do roku 2013, kdy celou mediální skupinu MAFRA, a.s. včetně Lidových novin a webu Lidovky.cz koupil český politik a podnikatel Andrej Babiš.

Seznam použitých pramenů

- [1] ABC ČR. Periodický tisk. [online]. abccr.cz: ABC ČR, ©2015 [cit. 13.4.2015]. Dostupné z: <http://www.abccr.cz/overovana-data/periodicky-tisk/>.
- [2] Agrofert Holding kupuje mediální skupinu MAFRA – tisková zpráva [online]. Agrofert.cz: AGROFERT, a.s., ©2015 [cit. 13.4.2015]. Dostupné z: <http://www.agrofert.cz/?2508/agrofert-holding-kupuje-medialni-skupinu-mafra>.
- [3] AUST, Ondřej. Lidové noviny existují 120 let, vycházet mají „stoprocentně“ dál [online]. Mediář.cz: News Media s.r.o., ©2014 [cit. 5.4.2015]. Dostupné z: <http://www.mediar.cz/lidove-noviny-existuji-120-let-vychazet-maji-stoprocentne-dal/>.
- [4] AUST, Ondřej. Lidové noviny opouští Martin Weiss, Kamila Klausová, Vladimír Křivka, mluví o tom i šéfredaktor Balšínek [online]. Mediář.cz: News Media s.r.o., ©2014 [cit. 13.4.2015]. Dostupné z: <http://www.mediar.cz/lidove-noviny-opousti-martin-weiss-kamila-klausova-vladimir-krivka-mluvi-o-tom-i-sefredaktor-balsinek/>.
- [5] ČTK. Balšínek nastoupí do Mafry [online]. E15.cz: Mladá fronta a.s., ©2015 [cit. 13.4.2015]. Dostupné z: <http://strategie.e15.cz/zpravy/balsinek-nastoupi-do-mafry-453687>.
- [6] Čtenáři deníků MF Dnes, Lidové noviny a Metro [online]. iDnes.cz: MAFRA, a.s., ©2012. Dostupné z: http://data.idnes.cz/soubory/mafra_all/A120820_TVE_MFD_1212.PDF.
- [7] Čtenáři serveru Lidovky.cz [online]. iDnes.cz: MAFRA, a.s., ©2012. Dostupné z: http://data.idnes.cz/soubory/mafra_all/A120510_TVE_LIDOVKY_12_03.PDF.
- [8] Databáze ČTK. Tisk v ČR - celostátní deníky - Lidové noviny (LN). [Příloha 7]. 2015.
- [9] Historie Lidových novin [online]. Lidovky.cz: MAFRA, a.s., ©2013 [cit. 5.4.2015]. Dostupné z: <https://predplatne.lidovky.cz/lidove-noviny/historie>.
- [10] Historie Lidových novin v obrazech [online]. Lidovky.cz: Lidové noviny, a.s., ©2005 [cit. 5.4.2015]. Dostupné z: <http://data.lidovky.cz/g/lidovky/lidovenoviny.htm>.
- [11] JIŘIČKA, Jan. Lidové noviny opouští šéfredaktor Balšínek, nahradí ho Vačkov [online]. iDnes.cz: MAFRA, a.s., ©2015 [cit. 13.4.2015]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/v-lidovych-novinach-konci-balsinek-dta-domaci.aspx?c=A131113_122606_domaci_jj.
- [12] KLÍMA, Michal. Obnovení Lidových novin [Příloha 1]. 2012.
- [13] Lidové noviny – Lidovky.cz [online]. iDnes.cz: MAFRA, a.s., ©2013. Dostupné z: http://data.idnes.cz/soubory/mafra_all/A130116_TVE_LNPREZENTACE2013.PDF.
- [14] Lidové noviny 1893 - 2013 [online]. Lidovky.cz: ©2013. Dostupné z: http://data.lidovky.cz/soubory/ln_kultura/A131014_ILA_PANELY1_8.PDF.

- [15] Lidové noviny celé v novém – tisková zpráva [online]. Mafra.cz: MAFRA, a.s., ©2014 [cit. 13.4.2015]. Dostupné z: http://www.mafra.cz/cs/mafra-tiskove-zpravy.asp?c=A050415_5296486_mafra-tiskove-zpravy_bxx.
- [16] Lidové noviny vydávají speciál „101 zimních výletů“ se skipasem do areálu Monínec – tisková zpráva [online]. Mafra.cz: MAFRA, a.s., ©2014 [cit. 13.4.2015]. Dostupné z: http://www.mafra.cz/cs/mafra-tiskove-zpravy.asp?c=A101020_155550_mafra-tiskove-zpravy_kbt.
- [17] Lidové noviny vychází na iPhonu a iPadu – tisková zpráva [online]. Mafra.cz: MAFRA, a.s., ©2014 [cit. 13.4.2015]. Dostupné z: http://www.mafra.cz/cs/mafra-tiskove-zpravy.asp?c=A110627_094601_mafra-tiskove-zpravy_vao.
- [18] Lidovky.cz. Lidovky.cz zaznamenaly historický rekord: milion čtenářů. Děkujeme! [online]. Lidovky.cz: MAFRA, a.s., ©2015 [cit. 13.4.2015]. Dostupné z: http://byznys.lidovky.cz/lidovky-cz-navstivilo-milion-ctenaru-dekujeme-flc/media.aspx?c=A130226_120321_ln-media_pef.
- [19] Lidovky.cz. Seminář o vývoji redakční politiky [online]. Lidovky.cz: MAFRA, a.s., ©2015 [cit. 13.4.2015]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/120let.aspx?p=redakcni_politika.
- [20] Lidovky.cz na podzim celé v novém – tisková zpráva [online]. Mafra.cz: MAFRA, a.s., ©2014 [cit. 13.4.2015]. Dostupné z: http://www.mafra.cz/cs/mafra-tiskove-zpravy.asp?c=A050810_5306814_mafra-tiskove-zpravy_bxx.
- [21] Lidovky.cz se rozšiřují a výrazně mění – tisková zpráva [online]. Mafra.cz: MAFRA, a.s., ©2014 [cit. 13.4.2015]. Dostupné z: http://www.mafra.cz/cs/mafra-tiskove-zpravy.asp?c=A070903_5392778_mafra-tiskove-zpravy_bxx.
- [22] Magazín Pátek Lidových novin v novém – tisková zpráva [online]. Mafra.cz: MAFRA, a.s., ©2014 [cit. 13.4.2015]. Dostupné z: http://www.mafra.cz/cs/mafra-tiskove-zpravy.asp?c=A051019_5309219_mafra-tiskove-zpravy_bxx.
- [23] MAV. Redakci LN povede Balšínek [online]. iHned.cz: Economia, a.s., ©2015 [cit. 13.4.2015]. Dostupné z: <http://mam.ihned.cz/c1-37721760-redakci-ln-povede-balsinek>.
- [24] Nová éra pro Lidovky.cz – tisková zpráva [online]. Mafra.cz: MAFRA, a.s., ©2014 [cit. 13.4.2015]. Dostupné z: http://www.mafra.cz/cs/mafra-tiskove-zpravy.asp?c=A051101_5309751_mafra-tiskove-zpravy_bxx.
- [25] Nová příloha LN PRÁVO & JUSTICE vychází od pondělí 3.1.2011 – tisková zpráva [online]. Mafra.cz: MAFRA, a.s., ©2014 [cit. 13.4.2015]. Dostupné z: http://www.mafra.cz/cs/mafra-tiskove-zpravy.asp?c=A110104_111217_mafra-tiskove-zpravy_vao.
- [26] Rozhovor s Daliborem BALŠÍNEM, bývalým šéfredaktorem Lidových novin v letech 2009-2013 [Příloha 6]. Praha/Ostrava 10. 4. 2015.
- [27] Rozhovor s Martinem Janem STRÁNSKÝM, potomkem původních majitelů Lidových novin [Příloha 3]. Praha/Olomouc 7. 4. 2015.
- [28] Rozhovor s Michalem KLÍMOU, bývalým ředitelem a předsedou představenstva Nakladatelství a vydavatelství Lidové noviny a později společnosti Lidové noviny, a.s. [Příloha 2]. Praha/Olomouc 8. 4. 2015.

- [29] Rozhovor s Pavlem ŠAFREM, bývalým šéfredaktorem Lidových novin v letech 1997-2000 [Příloha 4]. Praha/Ostrava 11. 4. 2015.
- [30] Rozhovor s Veselinem VAČKOVEM, bývalým šéfredaktorem Lidových novin v letech 2000-2009 [Příloha 5]. Praha/Ostrava 12. 4. 2015.

Seznam použité literatury

- [1] BENDA, Josef. Vlastnictví periodického tisku v České republice v letech 1989-2016. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1387-1. 273 s.
- [2] BEDNAŘÍK, Petr, JIRÁK, Jan, KÖPPLOVÁ, Barbara. Dějiny českých médií: od počátku do současnosti. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3028-8. 439 s.
- [3] HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2. 407 s.
- [4] KONČELÍK, Jakub, VEČEŘA, Pavel, ORSÁG, Petr. Dějiny českých médií 20. století. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-698-8. 310 s.
- [5] PERNES, Jiří. Svět Lidových novin 1893-1993: stoletá kapitola z dějin české žurnalistiky, kultury a politiky. Praha: Lidové noviny, 1993. ISBN 80-7106-056-9. 143 s.
- [6] ŠANDEROVÁ, Jadwiga. Jak číst a psát odborný text ve společenských vědách. Praha: Sociologické nakladatelství, 2005. ISBN 80-86429-40-7. 209 s.
- [7] TRAMPOTA, Tomáš, VOJTĚCHOVSKÁ, Martina. Metody výzkumu médií. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-683-4. 293 s.
- [8] VANĚK, Miroslav a kol. Orální historie: metodické a „technické“ postupy. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2003. ISBN 80-244-0718-3. 78 s.
- [9] VEČEŘA, Pavel. Národní souručenství. In: MALÍŘ, Jiří, MAREK, Pavel (a kol.). Politické strany. Vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861-2004. II. díl: období 1938-2004. Brno: Doplněk, 2005. ISBN 80-7239-179-8. S. 1030-1826.
- [10] VERNER, Pavel. Historie mediální komunikace. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2013. ISBN 978-80-7452-027-3. 192 s.

Seznam grafů použitých v textu

- Graf 1: Výše prodaného nákladu Lidových novin mezi lety 1993 a 1997 38
- Graf 2: Výše prodaného nákladu Lidových novin mezi lety 1997 a 2000 47
- Graf 3: Výše prodaného nákladu Lidových novin mezi lety 2000 a 2005 50
- Graf 4: Výše prodaného nákladu Lidových novin mezi lety 2005 a 2009 50
- Graf 5: Počet reálných uživatelů portálu Lidovky.cz mezi lety 2006 a 2009 ... 54
- Graf 6: Výše prodaného nákladu Lidových novin mezi lety 2009 a 2013 56
- Graf 7: Počet reálných uživatelů portálu Lidovky.cz mezi lety 2009 a 2013 ... 57

Seznam tabulek použitých v textu

- Tabulka 1: Cena Lidových novin mezi lety 1990 a 1997	44
- Tabulka 2: Cena Lidových novin mezi lety 1997 a 2000	48
- Tabulka 3: Cena Lidových novin mezi lety 2000 a 2009	53
- Tabulka 4: Cena Lidových novin mezi lety 2009 a 2013	59

Seznam příloh

- Příloha 1 – KLÍMA, Michal. Obnovení Lidových novin. 2012.
- Příloha 2 – Rozhovor s Michalem KLÍMOU, bývalým ředitelem a předsedou představenstva Nakladatelství a vydavatelství Lidové noviny a později společnosti Lidové noviny, a.s. Praha/Olomouc 8. 4. 2015 (audiozáznam, dostupný pouze na přiloženém CD).
- Příloha 3 – Rozhovor s Martinem Janem STRÁNSKÝM, potomkem původních majitelů Lidových novin. Praha/Olomouc 7. 4. 2015 (audiozáznam, dostupný pouze na přiloženém CD).
- Příloha 4 – Rozhovor s Pavlem ŠAFREM, bývalým šéfredaktorem Lidových novin v letech 1997-2000. Praha/Ostrava 11. 4. 2015.
- Příloha 5 – Rozhovor s Veselinem VAČKOVEM, bývalým šéfredaktorem Lidových novin v letech 2000-2009. Praha/Ostrava 12. 4. 2015.
- Příloha 6 – Rozhovor s Daliborem BALŠÍNKEM, bývalým šéfredaktorem Lidových novin v letech 2009-2013. Praha/Ostrava 10. 4. 2015 (audiozáznam, dostupný pouze na přiloženém CD).
- Příloha 7 – Databáze ČTK. Tisk v ČR - celostátní deníky - Lidové noviny (LN). 2015.

Obrazové přílohy

(dostupné pouze na přiloženém CD)

- obr. 1 – titulní strana Lidových novin z 3. března 1990 (III/17)
- obr. 2 – informační příloha Lidových novin ze září 1990
- obr. 3 – titulní strana Lidových novin z 1. března 1991 (IV/51)
- obr. 4 – příloha Nedělní Lidové noviny z 2. března 1991
- obr. 5 – program televize a rozhlasu TV+R z 1. června 1991
- obr. 6 – sportovní příloha Lidových novin Finále z 2. září 1991
- obr. 7 – ekonomická příloha Lidových novin Finanční noviny ze 4. prosince 1991
- obr. 8 – titulní strana Lidových novin z 3. ledna 1994 (VII/1)
- obr. 9 – příloha Lidových novin pro Moravu a Slezsko Moravské listy ze 4. ledna 1994
- obr. 10 – ekonomická příloha Lidových novin Finanční noviny z 5. ledna 1994
- obr. 11 – kulturní příloha Lidových novin Národní 9 z 6. ledna 1994

- obr. 12 – příloha Nedělní Lidové noviny z 8. ledna 1994
- obr. 13 – hospodářská a finanční příloha Lidových novin Koruna z 1. července 1994
- obr. 14 – kulturní příloha Lidových novin Národní 9 z 2. ledna 1992
- obr. 15 – zvláštní příloha Lidových novin ke vzniku českého státu Na cestě... ze 4. ledna 1992
- obr. 16 – příloha Lidových novin pro Moravu a Slezsko Moravské listy z 5. ledna 1993
- obr. 17 – titulní strana Lidových noviny z 1. července 1993 (VI/151)
- obr. 18 – příloha Lidových novin TV&R z 3. července 1993
- obr. 19 – sportovní příloha Lidových novin Finále z 5. července 1993
- obr. 20 – titulní strana Lidových noviny z 2. ledna 1995 (VIII/1)
- obr. 21 – titulní strana Lidových noviny z 2. ledna 1996 (VIII/1)
- obr. 22 – příloha Nedělní Lidové noviny z 6. ledna 1996
- obr. 23 – příloha Lidových novin o pracovním trhu a pracovních příležitostech Perspektiva z 3. července 1996
- obr. 24 – kulturní příloha Lidových novin Národní ze 4. ledna 1997
- obr. 25 – titulní strana Lidových noviny z 2. ledna 1998 (XI/1)
- obr. 26 – německá příloha Lidových novin Německý list z 2. ledna 1998
- obr. 27 – anglická příloha Lidových novin Anglický list z 2. ledna 1998
- obr. 28 – příloha Nedělní Lidové noviny z 3. ledna 1998
- obr. 29 – příloha Lidových novin pro civilizaci a myšlení Orientace z 3. ledna 1998
- obr. 30 – příloha Lidových novin o světě informační společnosti Media @ komunikace z 5. ledna 1998
- obr. 31 – příloha Lidových novin pro zdravotnictví a zdravý životní styl Zdraví z 6. ledna 1998
- obr. 32 – příloha Lidových novin pro rodinné finance Koruna ze 7. ledna 1998
- obr. 33 – příloha Lidových novin pro školství a vědu Akademie z 9. ledna 1998
- obr. 34 – hospodářská příloha Lidových novin Ekonomika z 1. července 1998
- obr. 35 – příloha Lidových novin pro rodinné finance Koruna z 1. července 1998
- obr. 36 – příloha Lidových novin/přehled kulturních pořadů v celé České republice Kultura z 2. července 1998
- obr. 37 – příloha Lidových novin ze světa vědy a nových technologií Věda ze 4. července 1998

- obr. 38 – příloha Lidových novin pro civilizaci a myšlení Orientace ze 4. července 1998
- obr. 39 – příloha Lidových novin o světě informační společnosti Media @ komunikace ze 7. července 1998
- obr. 40 – příloha Lidových novin pro zdravotnictví a zdravý životní styl Zdraví ze 7. července 1998
- obr. 41 – příloha Lidových novin ze světa vědy, výzkumu a nových technologií Věda z 2. ledna 1999
- obr. 42 – příloha Lidových novin pro civilizaci a myšlení Orientace z 2. ledna 1999
- obr. 43 – víkendová příloha Lidových novin Nedělní LN z 2. ledna 1999
- obr. 44 – týdenní přehled kulturních pořadů v celé ČR Kulturní servis z 6. ledna 2000
- obr. 45 – příloha Lidových novin Věda z 1. července 2000
- obr. 46 – příloha Lidových novin pro civilizaci a myšlení Orientace z 1. července 2000
- obr. 47 – víkendová příloha Lidových novin Neděle z 1. července 2000
- obr. 48 – týdenní sportovní příloha Lidových novin Sport z 3. července 2000
- obr. 49 – příloha Lidových novin Kultura speciál + Program kulturních pořadů ze 4. července 2000
- obr. 50 – titulní strana Lidových noviny z 2. ledna 2001 (XIV/1)
- obr. 51 – mimořádná příloha Lidových novin Televizní válka ze 4. ledna 2001
- obr. 52 – titulní strana Lidových noviny z 2. července 2001 (XIV/153)
- obr. 53 – víkendová příloha Lidových novin Neděle ze 7. července 2001
- obr. 54 – příloha Lidových novin Orientace ze 7. července 2001
- obr. 55 – příloha Lidových novin Věda ze 7. července 2001
- obr. 56 – příloha Lidových novin Zaměstnání z 2. ledna 2002
- obr. 57 – příloha Lidových novin Sport z 2. ledna 2002
- obr. 58 – příloha Lidových novin Kultura z 3. ledna 2002
- obr. 59 – příloha Lidových novin Sportovní noviny ze 7. ledna 2002
- obr. 60 – příloha Lidových novin Kultura & Media ze 7. ledna 2002
- obr. 61 – příloha Lidových novin o moderním bydlení a životním stylu Bydlení ze 7. ledna 2003
- obr. 62 – příloha Lidových novin Sport z 5. ledna 2004
- obr. 63 – příloha Lidových novin pro motoristy Auto ze 7. ledna 2004

- obr. 64 – příloha Lidových novin Ekonomika z 8. ledna 2004
- obr. 65 – příloha Lidových novin Kultura speciál z 8. ledna 2004
- obr. 66 – titulní strana Lidových noviny z 1. července 2005 (XVIII/154)
- obr. 67 – příloha Lidových novin Byznys z 1. července 2005
- obr. 68 – příloha Lidových novin Sport z 1. července 2005
- obr. 69 – příloha Lidových novin Kulturní revue z 2. července 2005
- obr. 70 – příloha Lidových novin Orientace z 2. července 2005
- obr. 71 – příloha Lidových novin Věda z 2. července 2005
- obr. 72 – příloha Lidových novin Kulturní premiéry z 5. ledna 2006
- obr. 73 – příloha Lidových novin Speciál Zdraví z 10. ledna 2006
- obr. 74 – příloha Lidových novin Bydlení z 10. ledna 2006
- obr. 75 – příloha Lidových novin Moderní kariéra z 11. ledna 2006
- obr. 76 – příloha Lidových novin Auto z 11. ledna 2006
- obr. 77 – příloha Lidových novin Akademie z 5. ledna 2007
- obr. 78 – příloha Lidových novin pro studium cizích jazyků Anglický list z 5. ledna 2007
- obr. 79 – příloha Lidových novin pro studium cizích jazyků Německý list z 5. ledna 2007
- obr. 80 – příloha Lidových novin Relax z 6. ledna 2007
- obr. 81 – příloha Lidových novin Zdraví z 9. ledna 2007
- obr. 82 – příloha Lidových novin Akademie ze 7. ledna 2008
- obr. 83 – příloha Lidových novin pro studium cizích jazyků Anglický list ze 7. ledna 2008
- obr. 84 – příloha Lidových novin pro studium cizích jazyků Německý list ze 7. ledna 2008
- obr. 85 – příloha Lidových novin Bydlení z 8. ledna 2008
- obr. 86 – příloha Lidových novin Zdraví z 8. ledna 2008
- obr. 87 – příloha Lidových novin Více peněz z 9. ledna 2008
- obr. 88 – příloha Lidových novin Kulturní premiéry z 10. ledna 2008
- obr. 89 – příloha Lidových novin Moderní kariéra z 11. ledna 2008
- obr. 90 – příloha Lidových novin Auto z 11. ledna 2008
- obr. 91 – příloha Lidových novin Relax z 12. července 2008
- obr. 92 – titulní strana Lidových noviny z 12. července 2010 (XXIII/159)
- obr. 93 – titulní strana Lidových noviny z 10. ledna 2011 (XXIV/7)

- obr. 94 – příloha Lidových novin Peníze & Byznys z 10. ledna 2011
- obr. 95 – příloha Lidových novin Sport z 10. ledna 2011
- obr. 96 – příloha Lidových novin Právo & Justice z 10. ledna 2011
- obr. 97 – příloha Lidových novin Akademie z 11. ledna 2011
- obr. 98 – příloha Lidových novin Věda & Výzkum z 11. ledna 2011
- obr. 99 – příloha Lidových novin Peníze & Byznys Lite z 15. ledna 2011
- obr. 100 – příloha Lidových novin Orientace z 15. ledna 2011
- obr. 101 – příloha Lidových novin Relax z 15. ledna 2011
- obr. 102 – příloha Lidových novin Orientace z 16. července 2011
- obr. 103 – titulní strana Lidových noviny z 11. července 2011 (XXIV/160)
- obr. 104 – příloha Lidových novin Medicína & Věda z 11. ledna 2012
- obr. 105 – příloha Lidových novin Servis LN – Zima u moře z 12. ledna 2012
- obr. 106 – příloha Lidových novin Peníze & Byznys Lite z 14. ledna 2012
- obr. 107 – příloha Lidových novin Relax z 14. ledna 2013

Přílohy

Příloha 1

Obnovení Lidových novin

Prosinec 1989 – leden 1990

Začátkem prosince 1989 bylo jasné, že prosincové číslo měsíčníku Lidové noviny už vyjde jinak než jako dosud v několika stovkách xeroxových kopií. Stále ovšem platily komunistické zákony, podle nichž směly tisk vydávat pouze státní organizace a jejich vydávání musel povolit úřad pro tisk a informace. V čele Federálního úřadu pro tisk a informace však mezitím stanul slovenský disident Miro Kusý. Tak se zrodil nápad, že úřad nejen tisk Lidovek povolí, ale stane se i jejich dočasným vydavatelem. Paradox doby: Úřad, který komunisté zřídili k potlačování tiskových svobod, se stal vydavatelem prvních svobodných a nezávislých novin od roku 1948.

Zatímco se připravovalo prosincové číslo, sestavovali Jiří Ruml a Rudolf Zeman redakci pro deník, který měl co nejdříve začít vycházet. Cíl byl velmi ambiciózní – už od prvního lednového týdne začít vydávat LN v novinovém formátu dvakrát týdně a od dubna přejít na denní vydávání od pondělí do soboty. Vznikla dost nesourodá redakce, tvořená redaktory a spolupracovníky samizdatových Lidovek a novináři, kteří dosud pracovali v oficiálních médiích. Největší taková skupina přišla z deníku Svobodné slovo. Brzy se ukázalo, že spolupráce disidentů s vysokým morálním kreditem, ale často bez hlubších deníkářských zkušeností, s rutinními novináři, kteří ještě nedávno pracovali v redakcích tvořících součást oficiální propagandy, nebude jednoduchá. Tvářemi Lidových novin se stali vedle Rumla a Zemana další po sovětské invazi zakázaní novináři Jiří Hanák a Jaroslav Jírů i mladí novináři, kteří začínali v samizdatových Lidovkách Jan Dobrovský a Vladimír Mlynář.

Už o konce listopadu 1989 pracoval současně tým, v němž byli mj. Jiří Weiner jako odborník na polygrafické záležitosti, Michal Klíma s kompetencí počítačového odborníka a Petr Tomíšek, který měl řídit distribuci. Připravovali vydávání novin po technologické a logistické stránce. Bylo třeba navrhnout, jak budou noviny vznikat - kde budou sázeny, lámány a tištěny. Pro začátek bylo jasné, že LN využijí původní sazárnu Zemědělských novin, v níž byly historické sázecí stroje na horké olovo, z nichž některé jistě pamatovaly

ještě Národní listy. Návštěvy ze zahraničí byly později z těchto muzeálních exponátů nadšené. Jakýsi americký novinář v důchodu dokonce prohlásil, že na stejném sázecím stroji sázel noviny jeho dědeček. Prý netušil, že ten krásný stroj ještě někdy v životě uvidí v provozu. V zahraničí se totiž v osmdesátých letech již noviny sázely na počítačích. Bylo jasné, že je třeba navrhnout a pořídit počítačovou sazbu i pro Lidové noviny.

I na přelomu roku 1989 a 1990 samozřejmě stále platil zákon, podle něhož noviny musely mít oficiálního zřizovatele. Jedinou v té době existující organizací, která pro LN přicházela v úvahu, bylo Občanské fórum v prosinci zaregistrované jako oficiální organizace. To se tedy stalo zřizovatelem nově založeného Nakladatelství a vydavatelství Lidové noviny. Oficiální zřizovací listina podepsaná za Koordinační centrum Občanského fóra mj. Petrem Pithartem a Radimem Paloušem nese datum 18. 12. 1989. Zápis v rejstříku byl proveden už 20. 12. 1989. Jiří Ruml se dohodl s Rudolfem Zemanem, že bude do prvních svobodných voleb šéfredaktorem, zatímco Zeman povede vydavatelství. Po volbách v nichž měl Ruml v úmyslu kandidovat, ho Zeman na pozici šéfredaktora vystřídá.

Šťastnou náhodou se právě na podzim 1989 dokončovala nová budova Rudého práva v ulici Na Florenci - pozdější Česká typografie, v roce 2012 stržená. Do ní se částečně přestěhovala redakce Zemědělských novin a uvolnila tím redakční kanceláře v domě Václavské náměstí 47 na rohu s ulicí Opletalovou - jde o dům, o jehož zbourání se vede spor. 14. prosince 1989 udělil Národní výbor hlavního města Prahy "souhlas k umístění Lidových novin, hospodářské zařízení Občanského fóra na území Prahy". Lidové noviny se tak mohly nastěhovat do uvolněných redakčních místností, v nichž zůstal i původní nábytek a redaktoři tedy mohli rovnou začít pracovat. Později Zemědělské noviny vyklidily i navazující místnosti v domě v Opletalově ulici, kde byla dříve tiskárna a redakce Národních listů. Tak mohli redaktoři LN říkat, že chodí po schodech, po nichž šlapal Jan Neruda.

Vedení vydavatelství v prvních dnech Lidových novin sídlilo na Václavském náměstí spolu s redakcí. Brzy však byly tyto prostory pro rozrůstající se podnik malé. Naštěstí se právě uvolnily kanceláře po generálním ředitelství hutí v ulici Politických vězňů - dnes je tam Pasáž Jiřího Grossmana, tehdy to byl naprosto zanedbaný dvůr. Kanceláře byly plné ošuntělého socialistického kancelářského nábytku, ale pro vydavatelství bez kapitálu to byla vítaná pomoc. Vydavatelství tam sídlilo až do přestěhování celé firmy do původního předválečného sídla Lidových novin a nakladatelství Borový na Národní 9 a 11 a nakladatelství i s časopisy do budovy na rohu Hellichovy ulice a Újezdu.

Na vzdory rozšířené představě, že se Lidové noviny těšily mimořádné materiální podpoře nových vládců, opak byl pravdou. Lidové noviny nezískaly od státu prakticky nic. Při rozjezdu novin však pomohly nevelké příspěvky dárců ze zahraničí. Samizdatovým Lidovým novinám pomáhal ze Ženevy Tom Luke, pracovník OSN a český rodák. Založil nadaci Association for Lidove Noviny. Sbíral peníze na podporu samizdatových LN a po listopadu 1989 začal aktivně podporovat obnovované Lidovky. Zahraniční konto bylo mimořádně potřebné, protože devizová politika byla stále v rukou státu. Moderní kancelářská a výpočetní technika na trhu nebyla a koruna nebyla směnitelná. Pro nákupy kopírek, faxů či diktafonů byla zahraniční měna nezbytná. Nejvýznamnější pomoc, kterou LN získaly, přišla později od skupiny krajanů z Toronta. Uvažovali o tom, jak podpořit rozvoj československé demokracie. Ovlivnila je návštěva Michala Klímy na jaře 1990, který jim vykládal, jak Lidovým novinám schází technologické vybavení. Iniciativy se ujal Jiří Brady, známý později z příběhu o Hanině kufříku. Založil dobročinné sdružení Kanadští přátelé Lidových novin a zahájil sbírku s cílem shromáždit 100 000 kanadských dolarů. To se mu opravdu podařilo, i když členové sdružení, kteří viděli do účetnictví, prozradili, že rozhodující část této sumy věnoval Brady sám.

I. půlrok 1990

Pro řízení podniku vznikla tzv. ředitelská rada, v níž kromě ředitele Rudolfa Zemana byli i Jiří Weiner jako výrobně - obchodní náměstek, Petr Masopust, ekonomický náměstek, Michal Klíma, technický náměstek, právník Karel Šturm a redaktori Jan Dobrovský a Vladimír Mlynář. Toto vedení mělo firmu v jejím počátcích řídit, ale ve skutečnosti byl jeho vliv omezený. Vydavatelství se vytvářelo spíše živelně na základě mnoha často protichůdných neformálních vazeb.

Nakladatelství a vydavatelství Lidové noviny brzy soustředilo vedle novin i celou řadu dalších aktivit. Dušan Kubálek začal připravovat knižní ediční řadu Knihovna Lidových novin, která se stala zárodkem Nakladatelství Lidové noviny. Skupina redaktorů měsíčníku Melodie přišla s nápadem na hudební čtrnáctideník. Tak vznikl Rock&Pop v jehož čele stál publicista Jiří Černý. Jan Lopatka začal vydávat Kritický sborník, Jiří Koubek surrealistickou revue Analogon. Studenti ještě v euforii z toho, že porazili režim, přišli s nápadem vydávat čtrnáctideník Studentské listy. Jejich šéfredaktorem se stal Pažout – Pavel Žáček, pozdější šéf Ústavu pro studium totalitních režimů. Z emigrace přišel A. J. Liehm s překladovým čtvrtletníkem 150 000 slov a českou edicí revue Lettre

Internazionale. Jiří Pelikán svěřil Lidovým novinám vydávání dvouměsíčníku Listy. Historici obnovili za normalizace zakázaný časopis Dějiny a současnost. Spisovatelé chystali obnovení týdeníku Literární noviny, které se měly stát čtvrtetní přílohou deníku. Tvůrci Originálního videojournalu i s Olgou Havlovou přišli s tím, že chtějí dále existovat pod hlavičkou Nakladatelství a vydavatelství Lidové noviny stejně jako Jan Kavan se svou Východoevropskou informační agenturou. Během několika týdnů vznikl podnik s množstvím produktů, za něž by se nemuselo stydět renomované zaběhnuté nakladatelství. Bohužel nikdo neřešil ekonomickou stránku věci. V euforii ze svobody se automaticky předpokládalo, že všechny projekty budou úspěšné.

Vydavatelství vzniklo neuvěřitelnou rychlostí a pro všechny uvedené publikace a aktivity poskytovalo zázemí a servis. Protože chyběl základní kapitál, fungovala zpočátku ekonomika na základě dohody s tiskárnami, že odloží fakturaci a současně s Poštovní novinovou službou, že bude platit za odebrané výtisky předem. Poštovní novinová služba, tehdejší monopolní dodavatel do stánek i předplatitelům, s vydavateli uzavíral smlouvu o tzv. pevné remitendě, což v praxi znamenalo, že PNS účtovala remitendu ve výši 3 % bez ohledu na to, kolik výtisků se skutečně prodalo, resp. neprodalo. Přestože byla poptávka po LN zejména ze začátku vysoká, není pochyb o tom, že i vlivem mimořádně špatně fungující prodejní sítě bylo skutečně neprodané množství mnohem vyšší. Tato smlouva platící po několik let významně pomohla Lidovým novinám existovat, ale současně neumožnila přesně zjistit kolik se skutečně výtisků LN prodávalo.

Brzy na jaře 1990 bylo jasné, že nezávislé noviny nemohou fungovat pod Občanským fórem, které se fakticky měnilo na politickou stranu. Vznikl ovšem právní problém, jak existující firmu od OF oddělit. Právníci LN Karel Šturm a Hynek Mottl vymysleli originální řešení nepochybně proveditelné jen díky stále ještě panujícím revolučním podmínkám. Občanské fórum bylo registrováno podle stále platných komunistických zákonů jako společenská organizace (dnes bychom řekli občanské sdružení). Právníci přišli s tím, že existuje možnost převést podnik, který zřizuje společenská organizace, na jinou společenskou organizaci. Tak skupina několika desítek lidí, redaktorů a spolupracovníků samizdatových LN založila Společnost pro Lidové noviny. Sdružení, které se mělo stát novým zřizovatelem, tedy v dnešní terminologii vlastníkem, Nakladatelství a vydavatelství Lidové noviny. Ministerstvo vnitra České socialistické republiky zaregistrovalo Společnost pro Lidové noviny 10. května 1990. Předsedou jejího výboru se stal spolupracovník samizdatových Lidovek filozof Ladislav Hejdlánek. Zbývala maličkost - převést celý podnik

se všemi zaměstnanci, obchodními smlouvami, vydávanými tituly. Dnes by taková transakce zaměstnala týmy právníků a účetních. Tehdy vznikl jediný list papíru, který měl třicet řádek včetně hlavičky. Byl to delimitační protokol bezúplatně převádějící Nakladatelství a vydavatelství Lidové noviny “s veškerým majetkem, právy a závazky, jakož i se všemi pracovníky na Společnost pro Lidové noviny”. Pod bramborové razítko Občanského fóra se hned 11. května 1990 podepsali Jan Urban a Petr Kučera. Za Společnost pro Lidové noviny podepsali převod Jiří Ruml a Rudolf Zeman. V revoluční atmosféře si nikdo nevšiml, že se Občanské fórum tímto převodem zbavilo největšího majetku, který mělo. Naštěstí OF nejspíše nevedlo žádné účetnictví, takže nikomu nechyběl. Přesto vedení Lidových novin ještě několik let žilo v obavě, že převod dodatečně někdo zpochybní. Nikoho to však naštěstí nenapadlo. Asi proto, že o tom málokdo věděl.

V dubnu 1990 začaly Lidové noviny vycházet jako deník od pondělí do soboty. Staly se tak prvními nezávislým deníkem v Československu od roku 1948. Lidovky byly tak jako před válkou deníkem československým - distribuovaly se i na Slovensku a texty slovenských autorů tiskly ve slovenštině. Navzdory tomu těžiště jejich prodeje bylo v Čechách a na Moravě. Tištěny byly v Praze a v Brně, kde měly i moravskou redakci. Distribuce fungovala mimořádně špatně - neexistovala optimalizace prodeje. Noviny byly většinou vyprodané hned po ránu, takže se často stávalo, že nebyly k dostání. Těžiště prodeje bylo ve větších městech. Během komunistického režimu byl novinový papír na příděl a tento systém ještě nějakou dobu trval, protože jeho součástí byla státní dotace papíru. Teprve po liberalizaci cen se prodej papíru uvolnil a současně se zvýšila cena novin. Zpočátku Lidové noviny neměly dostatek papíru, proto s vděčností přijaly dodávku vagónu papíru od rakouských vydavatelů.

Od samého počátku byla redakce LN na Václavském náměstí součástí oficiálních návštěv politiků z celého světa. Mnozí se chtěli setkat s Václavem Havlem a pak navštívit Lidové noviny, které se v zahraničí těšily vynikající pověsti po polské Gazetě Wyborcze druhých svobodných novin v bývalém sovětském bloku. Přijížděli američtí senátoři, přední novináři, členové různých světových výborů a ve velkém počtu zástupci organizací deklarujících podporu svobodným médiím. Ti všichni žádali audienci u šéfredaktora Rumla. Prohlédli si redakci, podivili se ekonomickému zázraku - založení novin bez kapitálu, zeptali se, jakou Lidové noviny potřebují pomoc a odjeli. Pomoc od těchto návštěv ve valné většině nepřišla žádná. Výjimkou bylo několik počítačů, tiskáren a podobných zařízení. Představovaly nepatrný zlomek potřeb celého podniku, ale i tak pomohly třeba v menších

redakcích, jako byly Studentské listy. U nich nechávaly návštěvy občas i peníze - teenageři ze Studentských listů totiž měly u vchodu do redakce v Bolzanově ulici (na stejném patře sídlil Respekt) krabici od bot, do níž návštěvy vhažovaly příspěvky. Když někdo potřeboval peníze, sáhl si do krabice. Tenhle revoluční výdobytek sneslo vedení Lidových novin jen několik měsíců - pak přišli jeho zástupci, peníze zabavili a vložili na bankovní účet a majetek zinventarizovali.

Premíra návštěv vyústila v drobný skandál, když šéfredaktor Jiří Ruml odmítl přijmout přední americkou vydavatelku - majitelku listu Washington Post Catherine Graham. Americkému velvyslanectví vzkázal, že už na cizí novináře nemá čas. Pochopitelně netušil, že se Catherine Graham těší v Americe mimořádné vážností a je například jednou z několika Američanů, kteří mohou i o půlnoci volat amerického prezidenta. Ostatně to byla ona, která odmítla Nixonovu žádost o ututlání aféry Watergate a osobně zaručila novinářům Woodwardovi a Bernsteinovi, že mohou svobodně o celé věci psát. Omyl se samozřejmě vysvětlil a Catherine Graham Lidové noviny navštívila.

II. půlrok 1990 – 1997

V prvních svobodných volbách byl Jiří Ruml zvolen poslancem a podle dohody se stal šéfredaktorem deníku Rudolf Zeman. Místo ředitele nabídl Michalu Klímovi, který se tak od července 1990 stal ředitelem Nakladatelství a vydavatelství Lidové noviny. Pod jeho vedením se firma stala akciovou společností a později v roce 1994 našla zahraničního investora - švýcarské vydavatelství Ringier. Ředitelem Lidových novin byl až do října roku 1997.

Jak se měnily ekonomické poměry, bylo jasné, že se Lidové noviny nemohou zůstat hospodářským zařízením Společnosti pro Lidové noviny a musí se stát akciovou společností. To bylo možné, když byl přijat první zákon o akciových společnostech v dubnu 1990. Přechod na akciovou společnost vedení zpracovalo v roce 1991 a akciovou společností se základním kapitálem 15 miliónů korun se staly Lidové noviny k 1. 1. 1992.

Jediným akcionářem zůstala Společnost pro Lidové noviny. Dalším krokem proto byl prodej akcií. Představa zakladatelů LN byla, že akcie získají oni resp. širší okruh lidí, kteří s Lidovkami spolupracovali v samizdatu. Odmítnut byl návrh, aby se akcie rozdaly. Naopak byl vytvořen model vícekolové aukce spočívající v nalezení ceny, za níž bude 1000 akcií v nominální hodnotě 10 000 Kč prodáno. Třetinu akcií si ponechávala Společnost

pro Lidové noviny, aby si i nadále udržela vliv. V prvním kole byly nabídnuty akcie za 5000 Kčs. Za tuto cenu poptávka více než dvojnásobně převýšila nabídku, takže akcie nebyly prodány a byly znovu nabídnuty tentokrát za 7000 Kčs. Za tuto cenu se již akcie prodaly. Nakladatelství Lidové noviny tak získalo několik desítek akcionářů, kteří měli od 1 do 22 akcií. První představenstvo tvořili předseda Richard Urx, za vedení redakce Rudolf Zeman a Jaroslav Veis a vedení vydavatelství Michal Klíma, Jiří Weiner, Petr Masopust a Jan Bašus.

Od samého počátku projevovali zahraniční vydavatelé zájem o podíl na vlastnictví Lidových novin. Byli mezi nimi největší světové vydavatelské koncerny jako Maxwell a Murdoch. Zakladatelé LN ovšem o prodeji zpočátku nechtěli ani slyšet. Teprve když ostatní noviny začaly získávat zahraniční majitele, vznikla v Lidovkách reálná obava, že bez zahraničního vlastníka nedokážou čelit konkurenci. Představenstvo akciové společnosti proto začalo projednávat postup prodeje. Bohužel v tu dobu už zájem největších vydavatelů pominul. Představenstvo najalo jako zahraničního zprostředkovatele investiční banku Hambros z Londýna, která připravila memorandum o prodeji a obeslala možné zájemce. V užším výběru měli o LN zájem dva vydavatelé - švýcarský koncern Ringier, který v Česku vydával Blesk, Reflex, Týdeník Televize a další tituly a německý regionální vydavatel Mittelrhein Verlag, vlastníci Zemské noviny (dříve Zemědělské noviny), novinové tiskárny a distribuční síť. Přístup obou zájemců byl rozdílný. Zatímco Němci nabízeli menší částku pro akcionáře, ale slibovali investici do novin, Švýcaři nabídli vyšší částku akcionářům. Po dlouhé diskusi prosadili liberální ekonomové v LN Karel Kříž a Josef Kotrba nabídku Ringiera, když celkem lapidárně ostatním akcionářům vysvětlili, že investice do novin nemá být brána v úvahu, protože nový akcionář tím vlastně bude investovat už do svého majetku. Představenstvo tedy schválilo prodej vydavatelství společnosti Ringier. Smlouva o prodeji byla podepsána 18. prosince 1993. Tím skončila čtyřletá existence Lidových novin jako firmy vlastněné svými zakladateli a nastala nová éra fungování v rámci zahraničního koncernu.

Pád komunismu ve východní Evropě se odehrál ve stejnou dobu, kdy se do života lidí ve vyspělých zemích začaly prosazovat osobní počítače. Vydavatelské domy na Západě v té době fungovaly s redakčními systémy na centrálních počítačích tzv. mainframech. Tyto systémy byly velmi drahé, přitom jejich efektivita byla nižší než u osobních počítačů spojených do sítě. Zástupci firem prodávajících tyto redakční systémy tušili, že jejich doba končí, a tak ve východoevropské revoluci vytušili šanci. Přijížděli, přesvědčovali

a předháněli se v nabízených slevách. Vedení Lidových novin však od počátku chtělo pro noviny osobní počítače. Macintoshe se za komunismu do Československa nedovážely, nebyla tu tedy s nimi zkušenost. Navíc byly výrazně dražší než počítače PC. Pécéčka ale nebyla vhodná pro grafickou práci - systém Windows ještě neexistoval, operační systém MS DOS neměl na rozdíl od počítačů Apple grafické ovládání. Optimální řešení spočívalo v kombinaci pécéček, na nichž by redaktoři psali texty s Macy, na nichž by vznikal layout. Problémem ovšem bylo, že Macy a pécéčka byly tehdy dva zcela oddělené světy a ani zahraniční odborníci nechtěli garantovat, že toto řešení bude fungovat. Nicméně pro Lidové noviny to bylo jediné věcně a finančně schůdné řešení. Vedení Lidových novin se proto rozhodlo sestavit tým, který by připravil Macy pro práci v češtině a s češtinou. Najatí experti přeložili systém, připravili české fonty a vymysleli komunikaci pécéček s Macy. Lidové noviny se staly prvním českým deníkem připravovaným na počítačích. Navíc se světově unikátním řešením, kdy se na Macintoshích zpracovávaly soubory vytvořené na pécéčkách. Do sítě ovšem tyhle počítače spojit nešly. Redaktoři proto ukládaly články na diskety, které s papírovou průvodkou předávaly sazbě. Bylo to jednoduché řešení, ale fungovalo spolehlivě. Plánovaný přechod na počítačovou sazbu však byl urychlen událostmi, které s vydavatelským systémem nesouvisely. Totiž válkou v Perském zálivu. Když Spojené státy 2. srpna 1990 spustily ofenzívu v Iráku, který před tím napadl Kuvajt, rozhodly se Lidové noviny vydat zvláštní vydání. Počítačový systém sice ještě nebyl hotový a lamači nebyli vyškoleni, ale řešení se našlo. Za právě nakoupené Macintoshe usedli programátoři připravující systém a noviny vysázeli a zalomili. Do té doby skeptičtí redaktoři LN na vlastní oči viděli efektivnost počítačové sazby. To byl začátek definitivního konce starých sázecích strojů v horké sazbě v Opletalově ulici. Dlouhou dobu byly Lidovky jakýmsi bezplatným školicím střediskem pro počítačové grafiky, protože kterékoliv další vydavatelství přecházelo na počítačovou přípravu stran, snažilo se získat grafiky, kteří se vyučili na počítačové sazbě v Lidových novinách.

Deník Lidové noviny se po celou první polovinu devadesátých let zmítal vnitřními spory o podobu a orientaci novin a také spory s vedením vydavatelství spojenými zejména s řešením trvale klesajícího nákladu. Výsledkem bylo rychlé střídání šéfredaktorů a také odchody klíčových novinářů. Rudolfa Zemana po roce jeho působení vystřídal Jaroslav Veis, přičemž ovšem Zeman zůstal v pozici editora fakticky Veisova nadřízeného. Po Veisovi nastoupil v roce 1992 Tomáš Smetánka a po něm v roce 1993 Jaromír Štětina. Ten byl šéfredaktorem v době prodeje novin koncernu Ringier. Nastoupil s ambiciózním plánem

otočit trend klesajícího nákladu, ale to se mu nepodařilo. Ringier pak v roce 1994 přivedl do pozice šéfredaktora bývalého šéfredaktora Mladé fronty Dnes Libora Ševčíka. Když se ani pod jeho vedením nepodařilo zastavit klesající náklad, dostal v roce 1996 šanci Jefim Fištejn z Rádia Svoboda. V roce 1997, posledním roce, kdy ještě LN vlastnil Ringier, nastoupil do šéfredaktorského křesla Pavel Šafr. Ten byl prvním šéfredaktorem, kterému se opravdu podařilo pokles Lidových novin zastavit. Pod jeho vedením začal náklad dokonce stoupat. Šafr zůstal v pozici šéfredaktora do roku 2000.

Málem se stal šéfredaktorem Lidových novin i Pavel Tigrid. Delegation ve složení ředitel Michal Klíma, zástupci redakce Jaroslav Veis, Karel Kříž a Jiří Závozda ho po jeho odchodu z prezidentské kanceláře odjela přemlouvat do jeho domu v Héricy u Paříže. Po cestě málem přišli o život, když jim na dálnici u Mnichova praskly naráz dvě pneumatiky vypůjčeného auta a to nekontrolovaně dostalo smyk, otočilo se o 180 stupňů a narazilo do středního svodidla. Pavel Tigrid po celovečerním přemlouvání nad mnoha lahvemi francouzského vína, které nosil ze sklepa, v podstatě souhlasil. Ráno, kdy se k delegaci připojil ještě ministr zahraničí Jiří Dienstbier, překvapil rezolutním odmítnutím. Říkalo se, že měl v noci telefonický rozhovor se svým přítelem Ivanem Medkem, který mu to rozmluvil. Nicméně Tigrid nakonec v Lidových novinách krátkou dobu pracoval v pozici poradce vedení redakce. Brzy však odešel.

V létě 1994 se Lidové noviny, a. s. dohodly s vydavatelem deníku Lidová demokracie, kterým byl v té době již dva roky podnikatel Fidelis Schlée, koupily od něj jeho deník a sloučily ho s Lidovkami. Cílem bylo posílit čtenářskou obec a zvýšit prodaný náklad. To se krátkodobě podařilo, nicméně konzervativní a věkově starší čtenářstvo původně lidovecké Lidové demokracie nebylo připravené na liberální obsah LN. Nové převážně katolické čtenáře přivítaly Lidovky hned po několik dnech rozsáhlým článkem zastávajícím se potratů. Tak Lidovky čtenáře Lidové demokracie zase brzy ztratily.

Finanční situace Lidových novin byla na začátku uspokojivá. Deník vydělával peníze i v dalších letech zejména po té, co pod vedením Ervína Matese vzniklo inzertní oddělení. Sídlo v nádherných prostorách v Melantrichově ulici. Všechny aktivity, které se sdružily kolem deníku, však ekonomiku vydavatelství neúnosně finančně zatěžovaly. Tehdejší úroveň účetnictví nedávala možnost přesně vyhodnotit ziskovost respektive ztrátovost jednotlivých aktivit, ale bylo zřejmé, že celkové příjmy nestačí na krytí všech nákladů. Proto vedení vydavatelství vedlo ostré spory s redakcemi o počty lidí i o jiné náklady. I když

se nepodařilo řešit problémy tak rychle, aby vydavatelství bylo v zisku, přesto jsou Lidové noviny jediným deníkem (vedle bulvárního Blesku), mezi asi deseti, které v devadesátých letech vznikly, jenž přežil a stal se neodmyslitelnou součástí českého novinového trhu konce dvacátého a počátku jedenadvacátého století. Díky možnosti získávat inspiraci ze zahraničí začaly Lidové noviny jako první v Československu provádět aktivní marketing a prodej předplatného. Různé systémy dárků, předplatného na zkoušku, předplatného jako vánoční dárek nebo denní propagační letáky na prodejny, to byly metody dosud neznámé, které jako první v Československu zaváděly Lidové noviny.

Před válkou sídlily Lidové noviny v domech na Národní 9 a 11, které patřily podnikům Jaroslava Stránského. Po roce 1948 zabral Národní 11 Svaz spisovatelů a na Národní 9 se nakladatelství Borový změnilo na Československý spisovatel. Vedení Lidových novin začalo jednat s vedením nakladatelství i s Českým literárním fondem o možnosti se do budovy nastěhovat brzy po svém vzniku. Příležitost k tomu byla, protože nakladatelství projevovalo v nových ekonomických a nakladatelských poměrech mimořádnou nepružnost, takže se rychle dostalo do ekonomických problémů a Svaz spisovatelů zanikl. Po měsících vyjednávání se podařilo uzavřít smlouvy a Lidové noviny se na konci roku 1991 vrátily do míst své největší slávy. Mezitím se také rozběhl proces restitucí, objevil se vnuk původního majitele a požádal o domy v restituci. Lidové noviny se z mravních důvodů postavily na jeho stranu a pomohly mu nejen v právním zastupování, ale zejména intervenovaly u ministra kultury, aby se zasadil o vydání domu Národní 11, který před rokem 1948 nebyl v majetku Stránského jako fyzické osoby, ale byl v majetku firmy Stránským vlastněné. Na obchodní společnosti se však restituce nevztahovaly, ale Martin Stránský díky Lidovým novinám získal výjimku a dostal zpět domy oba. Stal se dědicem domů na základě kuriózní okolnosti. Jaroslav Stránský v závěti vyjmenoval všechnen svůj majetek - většinou drobné předměty a dědice, které je mají zdědit. V závěru závěti napsal, že pokud by se snad ještě našlo něco, co v závěti není výslovně jmenováno, zdědí to jeho vnuk Martin. No a “něco” se téměř dvacet let po jeho smrti našlo - domy v Praze na Národní třídě.

Dvoranu domu Národní 9 Lidové noviny zrekonstruovaly a zřídily tu první redakční “open space” v Československu. V domech na Národní sídlily Lidové noviny na základě výhodné smlouvy uzavřené s Martinem Stránským až do roku 1996. Pak následovaly ostatní firmy koncernu Ringier na Žižkov, kde před tím koupily a zrestaurovaly dům v Žerotínově 38.

Lidové noviny sehrály v začátku historie obnovené svobody v Československu nezastupitelnou roli. Vytvořily prostor pro svobodnou a nezávislou publicistiku. Objevily se v nich nejen osobnosti, které po dobu dvaceti let sovětské okupace nesměly v ČSSR publikovat, ale i autoři zakázaní po celé období komunismu, lidé, kteří byli vyhnáni do exilu a byli známí jen z vysílání rádia Svobodná Evropa a exilového tisku. V první polovině devadesátých let v redakci LN začínalo svou profesionální kariéru mnoho mladých novinářů, kteří později pracovali a do dnes pracují ve všech českých médiích nejen tištěných, ale i v televizi a rozhlasu. Byl mezi nimi i současný šéf LN Dalibor Balšínek. Lidové noviny byly prvním deníkem v Československu po čtyřiceti letech, který neměl vydavatele, jenž by mu předepisoval směr a styl psaní. Redakční obsah byl plně v rukou redakčního týmu. Ale nejen to. Lidové noviny se v začátku devadesátých let také výrazně zasloužily o rozvoj vydavatelského prostředí. Zasazovaly se o férovou privatizaci tiskáren a distribuce tisku stejně jako o nezávislost ČTK. Stály u založení Unie vydavatelů denního tisku - první vydavatelské asociace v bývalém sovětském bloku. Jako první zaváděly na českém trhu dosud neznámé metody podpory prodeje. Byly prvním deníkem u nás, který přijal svůj etický kodex a pravidla čistoty komerční publicistiky. A v neposlední řadě byly i průkopníkem technologického rozvoje. Redakce Lidových novin měla jako první osobní počítače a počítačovou sazbu. To vše v situaci, kdy osobní počítače v zemi prakticky neexistovaly a tudíž bylo potřeba vybudovat pro ně veškerou podporu od nuly stejně jako opatřit softwarové vybavení. Nakladatelství a vydavatelství Lidové noviny se stalo prostředím, v němž se zrodilo a rozvinulo mnoho nových časopisů a novinářských aktivit a v němž začínali mnozí dnes známí a úspěšní novináři. To vše LN dosáhly bez významné vnější podpory a bez systematického transferu know-how ze zahraničí. Obnovení Lidových novin tak bylo nejen převratnou novinářskou událostí, ale i velkým podnikatelským úspěchem.

Michal Klíma, září 2012

Rozhovor s Pavlem Šafrem

11. dubna 2015

1. Co si myslíte o fungování Lidových novin před Vaším nástupem do funkce šéfredaktora?

Lidové noviny byly v těžké krizi, která spočívala v dramatickém propadu prodeje (v době mého nástupu v červenci 1997 byl průměrný týdenní prodej 58.500). Ekonomická situace listu byla kritická. Roční ztráta přesahovala 50 milionů korun.

2. Jak probíhal Váš nástup do funkce šéfredaktora? Nejdříve jste byl měsíc pověřen řízením Lidových novin, proč? A je to obvyklé?

V březnu 1997 mě oslovil mediální ředitel vydavatelství Ringier ČR Petr Schönfeld a ředitel LN Michal Klíma, zda bych pro ně nepřipravil projekt zásadní reformy Lidových novin. Netajili se tím, že LN se nacházejí v těžké krizi a za příčinu oznamovaly zejména poměry v redakci, která se jim jevila značně předimenzovaná a demoralizovaná. Lidé si zvykli na vysoké platy a málo práce. Neexistovalo žádné povědomí novinářů o souvislosti mezi kvalitou listu a jeho výsledky. Odliv čtenářů si neuměli vysvětlit.

Skutečnost, že jsem byl jmenován nejprve jako zástupce šéfredaktora pověřený řízením, byla součástí strategie krizového managementu. Od první chvíle, kdy byl přijat generálním ředitelem firmy Ringier panem Christianem Mullerem můj plán záchrany LN, bylo jasné, že budu vykonávat funkci šéfredaktora.

3. S jakými ambicemi jste nastupoval od funkce šéfredaktora? Jaké byly Vaše plány a co jste nakonec po svém příchodu změnil jako první?

Vzal jsem na sebe mimořádně těžký úkol krizového redakčního managementu. Šel jsem do velkého osobního rizika. Cílem bylo jasně zvýšit prodejní výsledky, změnit charakter listu z uzavřeného snobského titulu na titul otevřený a inteligentní, a hlavně s mnohem bohatší nabídkou. Cílem bylo otevřít titul mladé inteligenci. Proto jsem vybudoval přílohy Věda, Akademie, Média, Orientace. Zároveň jsem ale musel razantně snížit počet zaměstnanců. A věděl jsem, že právě toto opatření mi přinese desítky nepřátel. Bylo to ale pro záchranu titulu nezbytné.

4. Jak pod Vaším vedením fungovala redakce Lidových novin? Proběhly výrazné změny oproti Vaším předchůdcům nebo jste se snažil pokračovat v tom, co oni začali?

S vedením vydavatelství bylo jasně stanoveno, že propustím desítky zaměstnanců, změním charakter titulu tak, že mu vrátím informační hodnotu, kterou v posledních třech letech téměř zcela ztratil.

5. Jak hodnotíte své působení v Lidových novinách? Povedlo se Vám výrazně zvednout náklad, spustil jste internetovou verzi Lidovky.cz a mnoho dalšího, ale co byly podle Vás ty největší změny, které se za Vašeho vedení v novinách udály? A co se Vám naopak nepovedlo?

Obdržel jsem od Unie vydavatelů *Cenu šéfredaktora roku 1998*. Především jsem ale zabránil v únoru 1998 zavření listu tím, že jsem osobně slíbil majiteli Michaelu Ringierovi v Curychu, že najdu v Evropě pro Lidové noviny nového vydavatele. Navzdory tomu, že jsme s novým redakčním týmem v období září až prosinec výrazně zvýšili prodaný náklad, švýcarský majitel již nemohl hradit nadále ztráty, které list generoval a od listopadu začal se mnou jednat o zastavení titulu, pakliže rychle nenajdeme kupce. Od té doby jsem 11 měsíců pracoval intenzivně na zajištění nového vydavatele. Na jednu stranu jsem navenek vedl ambiciózní rozvojový plán, na druhou stranu jsem tajně pracoval na záchraně samotné existence titulu. Díky prodanému nákladu Ringier ustoupil od záměru zastavit titul a dal i čas, abych se postaral o nové vydavatelství pro LN. V tomto snažení mě nejvíce provázel Tomáš Vaněk, tehdy manažer redakce LN a později nový ředitel LN.

Lidové noviny jsem zachránil před zánikem tím, že jsem přesvědčil vydavatelství Suddeutsche Verlag (Swingenstein) v Mnichově a vydavatelství Der Standard (Oscar Bronner) ve Vídni, aby podaly návrh na převzetí Lidových novin za slušnou kupní cenu. Tyto kontakty mi zprostředkoval jednak vysokoškolský učitel politolog Bohumil Doležal (Mnichov) a jednak Karel Schwarzenberg (Vídeň). Podstatnou roli v jejich ochotě vydávat LN byl aktuálně zvýšený prodej a reforma obsahové nabídky.

Ve chvíli, kdy měla být podepsána smlouva s konsorciem mnichovského a vídeňského vydavatelství, vstoupil do jednání generální ředitel Mafrý Clemens Bauer a nabídl Michaelu Ringierovi (jednání vedl Martin Kahl) vyšší kupní cenu. Ringier to akceptoval. Přesto, že mnou zajištěný kupec nakonec nebyl v Curychu akceptován, obdržel jsem za prodej listu vysokou provizi, protože jsem zachránil firmě Ringier tento majetek i ohroženou pověst z případného zavření LN. Za tuto provizi jsem své rodině postavil rodinný dům. Firma Mafra

(dusseldorfská RBVG) převzala LN proto, aby nepustila na český trh konkurenční Suddeutsche Verlag (Vydavatel Suddeutsche Zeitung).

6. Jaká byly komunikace s majiteli? Vměšovali se Vám do práce a řízení redakce nebo Vám nechali volnou ruku?

Majitelé velice oceňovali mé úsilí o záchranu listu a ponechali mi téměř absolutní volnost po té, co se přesvědčili, že provádím takový krizový management, který přináší zlepšení situace. V době po odchodu ředitele LN Michala Klímy jsem navíc rozhodoval i o obchodních záležitostech firmy, přivedl jsem nového ředitele inzerce a spolu s Tomášem Vaňkem jsme v roce 1999 dosáhli minimalizace měsíční ztráty. Byly i měsíce, kdy jsme vykázali zisk. Tomu odpovídalo i chování nových majitelů. V létě 1999 mě nový představitel majitele generální ředitel Mafry Clemens Bauer při dobré večeři oslovil s nabídkou přechodu do MF DNES s tím, že mě na tuto akci bude rok připravovat a školit. Tuto nabídku jsem přijal. V prosinci 2000 jsem se stal šéfredaktorem MF DNES na základě úspěchu v Lidových novinách a po velmi intenzivním školení v oblasti managementu.

7. Jak se za vašeho vedení měnil počet redaktorů a jejich posty? Ubývalo jich, nebo naopak přibývalo? Posiloval jste některé části redakce na úkor jiných? Na čem to bylo závislé a jaké byly nejčastější důvody odchodů redaktorů?

Přesná čísla si nepamatuji. Razantně jsem snížil početní stav a zároveň jsem nahrazoval nepřínosné zaměstnance kvalitnějšími. Posiloval jsem, co se týče kvality lidí, domácí zpravodajství a vytvořil jsem nové přílohy s novými pracovními místy. Vytvořil jsem internetovou redakci. Založil jsem Lidovky.cz.

8. Jaký máte názor na velikost nákladu za Vašeho šéfredaktorského období? V čem podle Vás byly hlavní příčiny jeho změn? Prosinec 1997: průměrně 75 754 a listopad 2000: průměrně 117 846 (vycházím z údajů ABC ČR).

Když jsem nastoupil, byl prodaný náklad 58.500.

9. Jakým směrem se za vašeho úřadování ve funkci šéfredaktora měly Lidové noviny ubírat? Dařilo se Vám tento směr držet?

Ano. Naprosto. Jsem pyšný také na zavedení magazínu Pátku LN, který jsem vytvořil společně s Michalem Wernischem na troskách předchozího magazínu, na Orientaci, kterou jsem vytvořil s Petrem Zavadilem a Tomášem Zahradníčkem, na přílohu Věda, kterou jsem vytvořil se Stanislavem Drahným.

10. Když jste se ujal vedení, došlo k obměně redakce (vycházím z informací na <http://data.lidovky.cz/g/lidovky/lidovenoviny.htm>). Co to mělo na svědomí? Byl to Váš záměr, nebo to s Vaším nástupem do funkce nesouviselo?

Razantní snížení zaměstnanců a obměna redakce zachránila existenci Lidových novin. Jinak by je Michael Ringier v únoru 1998 musel zavřít.

11. V listopadu 1997 získal páteční magazín jméno Pátek. Provedl jste v něm ještě nějaké další změny? Případně proč?

Byl to po všech stránkách zcela nový magazín. Díky rozhovorům Aleny Plavcové a díky moderní vizualitě se magazín Pátek stal motorem našeho prodeje.

12. Zavedl jste v Lidových novinách i přílohy Orientace a Věda, co Vás k tomu vedlo? Splnily tyto přílohy Vaše očekávání?

Systém příloh (Media, Zdraví, Akademie, Věda, jazykové přílohy a Orientace) spolu s novými rubrikami (Téma na str. 3, Horizont - kritická diskuse o stavu společnosti) byly součástí mé koncepce schválené před nástupem do pozice šéfredaktora a byla to část strategie obnovy listu po období dlouhého úpadku. S přesnou koncepcí nabídky mi po odborné stránce pomohl Petr Prior, novinář a poradce z Hamburku. Orientaci jsem ovšem připravil sám.

13. Změnilo se nějak výrazně fungování Lidových novin poté, co jejich většinový podíl získala společnost Pressinvest, kterou vlastnila německá vydavatelská skupina Rheinisch-Bergische Verlagsgesellschaft (září 1998)? Případně jak?

Noví majitelé mnohem více věřili v naše schopnosti a velmi důkladně nás podporovali finančně. Zejména jsme získali možnost objíždět velké zahraniční redakce a zvyšovat naši odbornost.

14. Jak probíhalo stěhování redakce z Žižkova na Karlín (1999)? Proč k němu došlo?

Budovu v Pobřežní ulici jsme vybrali s Tomášem Vaňkem, protože byla mnohem praktičtější a umožnila vybudování nového redakčního prostoru ve stylu open space. Jinak důvod byl prostý. Změnili jsme majitele.

15. Plánovali jste spuštění internetových stránek Lidovky.cz dlouho nebo to přišlo náhle? Jaké byly důvody vzniku webu? Jak to s odstupem času hodnotíte, bylo to rozumné rozhodnutí spustit právě v té době?

Doháněli jsme zanedbanou příležitost. Přitom téměř bez peněz. Bylo to zcela zásadní, přínos se ukázal postupně.

16. Jaké byly okolnosti Vašeho odchodu z funkce šéfredaktora Lidových novin? Hrál v tom roli jen Váš odchod do Mladé fronty Dnes?

Do funkce šéfredaktora MF DNES a člena představenstva Mafry jsem nastoupil díky tomu, že jsem zachránil Lidové noviny před zavřením, zvýšil jsem jejich prodej a snížil jejich ztráty. Přitom jsem získal nové čtenářské skupiny z řad mladé inteligence. Proto mě Clemens Bauer a akcionáři v Německu (Arnold, Becková), připravovali déle než rok na přechod z LN do MFD. To je pak ale již jiná historie.

Na celou akci s LN se dívám s těmi nejlepšími vzpomínkami. Podařila se nesmírně těžká práce. A stálo při mě velké množství skvělých lidí, kterým jsem se mohl odvděčit dlouhodobými pracovními příležitostmi.

Rozhovor s Veselinem Vačkovem

12. dubna 2015

1. Co si myslíte o fungování Lidových novin před Vaším nástupem do funkce šéfredaktora?

Přebíral jsem LN zhruba rok poté, co je koupila společnost MAFRA, která byla tehdy vlastněna německým vydavatelským koncernem RBVG. Lidové noviny byly dynamickým titulem, kterému se dařilo zvyšovat prodaný náklad a rozšiřovat čtenářskou obec. Odvrácenou stranou tohoto úspěchu byl sklon k infotainmentu a využívání marketingových prostředků, které ne vždy odpovídaly serióznímu profilu listu (např. čtenářských her o auta, byty, či finanční částky).

2. Jak probíhal Váš nástup do funkce šéfredaktora? Jaké jste měl ambice a plány? Co jste nakonec po svém příchodu změnil jako první?

Na post šéfredaktora jsem nastoupil z pozice zástupce šéfredaktora zodpovědného za zpravodajství. Nástup tudíž neznamenal pro redakci ani pro mě prudkou změnu. První věc, kterou jsem musel vyřešit, bylo obnovení samostatného komentářového oddělení. Experiment, který začal pár měsíců před tím a podle kterého měli redakční komentáře psát autoři z jednotlivých rubrik, vůbec nefungoval. Vzápětí začala krize v České televizi, která mě a mé kolegy zaneprázdnila na dlouhou dobu dopředu. Mimo jiné proto, že jsme museli odrážet ostrou kritiku tehdejších čelných politiků, jmenovitě Václava Klause a Miloše Zemana. Čtenářský zájem byl ale mimořádný.

3. Jak pod Vaším vedením fungovala redakce Lidových novin? Proběhly výrazné změny oproti Vaším předchůdcům nebo jste se snažil pokračovat v tom, co oni začali?

V personálních otázkách jsem byl zastáncem postupného zkvalitňování, nikoli efektních, rychlých kroků. Redakce se obměňovala bez hromadných odchodů a příchodů. Vedle zkušených novinářů, kteří v LN už byli, nebo do nich nastoupili, pracoval silný „dorost“. Z tehdejších mladých kolegů se rekrutovali dnes klíčové postavy v ČT, ČRo a v dalších novinách a webech.

Pokud jde o koncepci, vytkl jsem si za cíl zachovat pozitivní dynamiku LN a zároveň postupně omezit zábavné prvky. Spolu s kolegy jsme se snažili udělat z LN lídrem

v deníkových inovacích (zavedením barevného tisku, nových rubrik, příloh a formátů, knižní a filmové edice, atd.). Vzorem nám byly přitom především britské seriózní deníky The Times, Daily Telegraph, The Guardian a další, jež působily na trhu, kde – stejně jako na tom českém – volný prodej převládal nad předplatným.

Snažili jsme se přitom „naslouchat značce“ LN, tj. plnit očekávání čtenářů a nabízet jim kvalitní a seriózní deník pro politiku, ekonomiku a kulturu se speciálním zájmem o humanitní oblast (vědu, vzdělání, medicínu, právo atd.).

4. Jak hodnotíte své působení v Lidových novinách? Noviny pod vaším vedením prošly modernizací, zavedl jste nové přílohy a mnoho dalšího, ale co byly podle Vás ty největší změny, které se za Vašeho vedení v novinách udály? A co se Vám naopak nepovedlo?

Doba byla pro deníky relativně příznivá, což mně a mým kolegům umožnilo Lidové noviny stabilizovat a modernizovat. Ustály „zaručené“ spekulace o tom, že majitelé LN údajně zavřou, sloučí s MF DNES, nebo prodají. LN se profilovaly jako vlivný deník vzdělaných lidí. Zachytili jsme nástup internetu a vybudovali zpravodajský server Lidovky.cz.

Zpětně hodnotím jako nedostatečný důraz na původní zpravodajství a investigaci, což je směr, který razím v LN nyní po svém návratu jako ředitel redakce v roce 2013. Také odbourání infotainmentových a marketingových prvků mohlo probíhat rychleji.

5. Jaká byla komunikace s majiteli? Vměšovali se Vám do práce a řízení redakce nebo Vám nechali volnou ruku?

Jako šéfredaktor a člen představenstva akciové společnosti Lidové noviny a.s. jsem byl v pravidelném kontaktu s nejvyšším managementem společností MAFRA a RBVG. Jednalo se o zkušené německé vydavatele sice regionálních, ale přesto významných německých novin Rheinische Post.

Německý vydavatel investoval značné finanční prostředky a know-how do svých titulů a očekával návratnost. Ekonomické hledisko bylo proto primární. Platilo to i v případě rámcových koncepcí deníků. Všechna rozhodnutí na úrovni koncepce, tzn. zavádění a rušení příloh a rubrik, jejich rozšiřování či zmenšování, personální posilování atd. se dělali se souhlasem vydavatele a s ohledem na ekonomiku titulu.

Pokud jde o každodenní fungování, redakce se těšila velké nezávislosti a rozhodování o zařazení či nezařazení určité zprávy, o jejím rozsahu a prominentnosti byla zcela v rukách šéfredaktora a jím pověřených členů redakce.

Nezávislost redakcí měla dva hlavní zdroje: zaprvé německou demokratickou vydavatelskou kulturu a zadruhé skutečnost, že němečtí vydavatelé nebyli součástí českého establishmentu a o českou politiku se zajímali jen v omezené míře. V době ekonomického růstu tato druhá skutečnost působila převážně pozitivně, neboť vydavatelství bylo dostatečně ekonomicky silné, aby nemuselo dělat kompromisy směrem k politikům a zadavatelům inzerce. V době ekonomického poklesu po roce 2008 byla situace už komplikovanější a „odtažitost“ vydavatele ve vztahu k české společnosti projevila i své záporné stránky. Nakonec zjednodušila rozhodnutí o odchodu německých vydavatelů z trhu.

6. Jak se za vašeho vedení měnil počet redaktorů a jejich posty? Ubývalo jich, nebo naopak přibývalo? Posiloval jste některé části redakce na úkor jiných? Na čem to bylo závislé a jaké byly nejčastější důvody odchodů redaktorů?

Počet redaktorů byl téměř konstantní, neprobíhalo žádné velké propouštění. Postupně stoupal počet redaktorů na on-linu, naopak klesl počet lidí v technické části. Na každodenní chod redakce měly největší dopad především technologické změny (např. zavedení redakčního systému Hermes, rozmach internetu a přechod na kontinuální zpravodajský cyklus 24/7).

Hlavními důvody fluktuace byly relativně nízký věk (novináři chtěli zkusit něco jiného) a zvláště po roce 2005 tzv. přeplácení ze strany jiných médií. Do začátku krize v roce 2008 platy v denících a na zpravodajských serverech kontinuálně rostly, v některých případech neúměrně ekonomickému výkonu jednotlivých mediálních organizací.

7. Jaký máte názor na velikost nákladu za Vašeho šéfredaktorského období? V čem podle Vás byly hlavní příčiny jeho změn? Leden 2001: průměrně 136 575, leden 2005: průměrně 71 068 a leden 2009: průměrně 62 495 (vycházím z údajů ABC ČR).

Hodnota z ledna 2001 je zavádějící, neboť je ovlivněna dvěma mimořádnými faktory: krizí v České televizi (viz výše) a především velkými čtenářskými hrami o milion korun či auta. Čtenářské hry začaly v říjnu 2000 a řetězily se jedna za druhou. Vedly ke skokovému, leč dočasnému zvýšení prodejů. Reálný prodaný náklad LN byl tehdy na úrovni cca 84 tisíc výtisků (v září, poslední měsíc bez hry, vykázaly LN prodeje ve výši 84236 ks dle ABC ČR). Po skončení her náklad výrazně poklesl a vrátil se na hodnoty před nimi.

Pokud tedy odečteme mimořádné vlivy, zjistíme, že se vývoj nákladu LN v období 2000-2009 nevymyká obecnému trendu na trhu deníků a že LN byly dokonce o něco úspěšnější než jejich hlavní konkurenti.

8. Jakým směrem se za vašeho úřadování ve funkci šéfredaktora měly Lidové noviny ubírat? Dařilo se Vám tento směr držet?

Viz 3. a 4.

9. V roce 2001 se Lidové noviny objevily celé v barvě, co k tomu vedlo?

LN přešly na celobarevné vydání jako první deník v Česku. Byl to přirozený vývoj, který jsme pozorovali v zahraničí. Velký zájem o barvu měli inzerenti, čtenáři se jí nebránili. Zachovali jsme ale konzervativní grafiku a některé stránky (např. komentáře) jsou černobílé dodnes.

10. V srpnu 2002 zasáhla redakci Lidových novin povodeň, jak na tuto událost vzpomínáte?

Odpovím trochu delší vzpomínkou staršího data:

„V pondělí 12. srpna 2002 panovala v redakci LN v karlínské Pobřežní ulici od rána napjatá atmosféra. Nejvíce znepokojen byl tehdejší vedoucí domácího zpravodajství Michal Musil, který bedlivě sledoval zprávy z povodí Vltavy, a celý den opakoval, že nás to „spláchne“. Většina kolegů si z něj utahovala, protože oficiální předpověď zněla, že přijde pouze dvacetiletá voda, která by redakci neměla ohrozit. S tehdejším ředitelem Tomášem Vaňkem jsme se ale odpoledne začali připravovat na nejhorší. Zatímco já jsem odvolával klíčové kolegy z dovolené, Tomáš domluvil, že můžeme evakuovat servery a část počítačů do tiskáren Mafra Print v Malešicích. Mezitím vláda vyhlásila pro Prahu stav ohrožení, ale magistrát a povodí nadále tvrdily, že hrozí jen dvacetiletá voda. Po 23.00 hodině jsme poslali poslední vydání do tisku a odjel jsem domů. Chystal jsem se do postele, když jsem o půlnoci slyšel v rádiu, že už hrozí čtyřicetiletá voda. To by znamenalo přes půl metru vody v Pobřežní. Vyrázil jsem zpátky do Karlína a spolu s techniky, redakčním řidičem a dalšími kolegy jsme osobními auty zahájili stěhování do Malešic. Do rána v zasedačce ředitele tiskáren a v přilehlých prostorách stálo 30 počítačů a fungovala redakční síť. Měli jsme k dispozici kolem 80 metrů čtverečních, kde se střídali editoři, korektori a grafici, zatímco reportéři a fotografové byli v terénu a posílali zprávy a fotky z internetových kaváren. Mezitím Vltava redakci v Karlíně opravdu „spláchla“: voda ve výšce skoro čtyř metrů zalila celé přízemí

budovy. V tiskárně jsme zůstali do konce týdne, pak jsme se přestěhovali do vedlejší budovy, kde jsme měli k dispozici 200 metrů čtverečních. Vydávání LN nebylo přerušeno ani na den, až na dvouhodinový výpadek nepřestal fungovat ani server Lidovky.cz.“

11. Během Vašeho šéfredaktorského období se celá redakce několikrát stěhovala, nejprve kvůli již zmiňovaným záplavám a pak ještě jednou v listopadu 2004 do Anděl Media Centrum na Smíchově. Jak stěhování probíhalo, obešlo se bez větších problémů?

Stěhování je poměrně velký zásah do fungování redakce, ale vždy jsme ho zvládli, aniž by to čtenáři poznali.

12. V říjnu 2004 přešlo obchodní oddělení Lidových novin pod společnost Mafra, měla tato změna nějaký vliv na fungování novin? Případně jaký?

Integrace společnosti Lidové noviny a.s do skupiny Mafra probíhala ve dvou fázích. Od roku 1998 do roku 2004 si Lidové noviny zachovávali vlastní obchodní, distribuční a IT oddělení. Po sestěhování do jedné budovy bylo logické, že tato oddělení se stala součástí odpovídajících útvarů mnohem větší MAFRY. Redakce LN/Lidovky.cz a MF DNES/iDNES.cz zůstaly naprosto odděleny. K slučování některých oddělení (zahraničí, sport, foto) došlo mnohem později (2013) v rámci úsporných opatření. Zvláště sloučení zahraničních rubrik se ale ukázalo jako chybný krok, který jsme napravili v roce 2014.

13. V dubnu 2005 prošly Lidové noviny modernizací. Kromě nové grafické úpravy se objevily i nové rubriky a přílohy, jako je Relax nebo Kulturní Revue (vychází z informací na <http://data.lidovky.cz/g/lidovky/lidovenoviny.htm>). Co Vás k těmto změnám vedlo? A splnily Vaše očekávání?

V životě novin přicházejí okamžiky, kdy se potenciál postupných vylepšování vyčerpá. Měli jsme tento dojem v roce 2004, když jsme se rozhodli pro tzv. relaunch. Cílem bylo zmodernizovat vizuální jazyk LN a odlišit je od ostatních deníků zvláště pak od „sesterské“ MF DNES. Novou grafickou podobu včetně písma a loga připravila švýcarská grafička Katja Hoesli, se kterou jsem úzce spolupracoval přibližně rok. O kvalitě její práce svědčí to, že s malými obměnami LN vycházejí v této grafice dodnes.

14. V květnu 2009 jste jednou měsíčně začali vydávat stylový magazín Esprit. Jak jste se na to připravovali? Splnil Vaše očekávání?

Rozhodnutí obohatit LN o Esprit se ukázalo jako velmi správné. Esprit je dnes důležitým titulem v segmentu lifestylu. Přinesl LN úplně nové inzertní příjmy a čtenářům kvalitní volnočasové čtení.

15. Jaké byly okolnosti Vašeho odchodu z funkce šéfredaktora Lidových novin?

V roce 2009 jsem byl v čele LN už devět let, což ze mě dělalo nejdéle sloužícího šéfredaktora LN od jejich obnovení. Z funkce jsem odešel po dohodě s předsedou představenstva MAFRA a.s. Karlem Hansem Arnoldem. Hlavním důvodem byl sdílený pocit, že se uzavřela jedna kapitola v historii LN (zakončila se integrace s mediální skupinou Mafra, začala ekonomická krize). Předal jsem noviny svému nástupci v dobrém stavu a přijal jsem nabídku pana Arnolda stát se ředitelem regionů skupiny.

Titulek:	Tisk v ČR - celostátní deníky - Lidové noviny (LN)
Kategorie:	Média
Datum poslední úpravy:	6.12.2013

Lidové noviny

www.lidovky.cz

Vznik:

- 16.12.1893 vyšlo první číslo LN; 9.2.1952 LN zastaveny, od tohoto dne vycházely jako Literární noviny; 11.9.1987 vydání nultého čísla LN v samizdatu (měsíčník); v prosinci 1989 LN vycházely legálně dvakrát týdně; 2.4.1990 vyšlo první číslo obnoveného deníku Lidové noviny

Vydavatel:

- Mafra, a.s., 2009– (dříve Lidové noviny, a.s.)

Bývalí majitelé:

- Ringier - 51 procent; 1993–září 1998 (13.11.1993 - valná hromada a.s. LN rozhodla o odprodeji 51 procent svých akcií nizozemské společnosti Ringier Taurus, dceřiné společnosti vydavatelského švýcarského koncernu Ringier)
- Axel Springer Verlag AG - 49 procent; do září 1998 (leden 1996 - Axel Springer Verlag AG, největší německý vydavatelský koncern, odkoupil od společnosti Kirch Group její 49 procentní podíl ve společnosti Ringier Taurus, která je většinovým vlastníkem společnosti Ringier ČR)
- Pressinvest (97 procent), 29.9.1998-2009 (29.9.1998 - Společnost Ringier-Springer B.V. prodala většinový podíl (97 procent) v a.s. Lidové noviny firmě Pressinvest (tu vlastní německá vydavatelská firma Rheinisch-Bergische Verlagsgesellschaft mbH, která má většinovou kapitálovou účast kromě Rovnosti a Svobody také v MF Dnes. (ČTK/30.9.1998)
- od roku 2009 vydává LN přímo Mafra

Šéfredaktor:

- István LÉKO, od 1.12.2013

Bývalí šéfredaktoři:

- Jiří RUML, leden 1988-30.6.1990
- Rudolf ZEMAN, 1.7.1990-1991
- Jaroslav VEIS, červenec 1991-1992
- Tomáš SMETÁNKA, květen 1992-3.6.1993
- Jaromír ŠTĚTINA, 3.6.1993-12.1.1994
- Jiří KRYŠPÍN, pověřen řízením, 13.1.1994-3.3.1994
- Libor ŠEVČÍK, 3.3.1994-15.3.1996
- Jefim FIŠTEJN, 1.4.1996-31.7.1997
- Pavel ŠAFR, 10.9.1997-14.12.2000 (1.8.-9.9.1997 pověřen řízením)
- Veselin VAČKOV, 15.12.2000-7.7.2009
- Dalibor BALŠÍNEK, (původně pověřen řízením), 8.7.2009-13.11.2013
- Veselin VAČKOV, pověřen vedením, 13.11.-30.11.2013

Náklad:

- únor 1990: 500.000 (FÚTI)
- leden 1991: 170.000-250.000 (LN)
- září 1994: 95.000 (LN)
- březen 1995: 107.756
- srpen 1996: 86.790 (prodáno 66.903)
- listopad 1997: 79.159 (prodáno 62.823)
- červen 1998: 99.082 (prodáno 75.795)
- červenec 1999: 106.230 (prodáno 79.487)
- červen 2000: 111.902 (prodáno 84.266)
- červen 2001: 122.631 (prodáno 89.641)
- červen 2002: 115.670 (prodáno 85.372)
- červen 2003: 109.528 (prodáno 78.504)
- červen 2004: 104.952 (prodáno 72.270)
- červen 2005: 109.099 (prodáno 71.255)
- červen 2006: 111.018 (prodáno 73.324)
- červen 2007: 111.826 (prodáno 70.680)
- červen 2008: 111.863 (prodáno 76.104)
- červen 2009: 93.127 (prodáno 62.703)

- červen 2010: 75.985 (prodáno 50.479)
- červen 2011: 65.943 (prodáno 43.518)

Vývoj:

- 16.12.1893 - vyšlo první číslo LN
- 8.2.1952 - vyšlo poslední číslo poválečných LN (LN/2.12.1993)
- 9.2.1952 - LN zastaveny, od tohoto dne vycházely jako Literární noviny (ČTK/22.5.1968)
- 18.6.1968 - ministerstvo kultury a informatiky vyslovalo souhlas k vydávání deníku pod starým názvem Lidové noviny (ČTK/20.6.1968), podle SvSl z 29.11.1968 nezačal vycházet
- 27.5.1987 - 1. orientační schůzka vydavatelů samizdatových Lidových novin před vydáním nultého čísla
- 11.9.1987 - vydání nultého čísla LN v samizdatu (měsíčník)
- 11.1.1988 - zaslán výtisk prvního čísla na Federální úřad pro tisk a informace (FÚTI)
 - dostali registrační formulář s pokynem hledat vydavatele - tento stav přetrvával až do listopadu 1989 - LN nikdy žádost o registraci nepodaly a stále hledaly vydavatele.(Respekt/15.11.1999)
- prosinec 1989 - LN vycházejí legálně dvakrát týdně
- 2.4.1990 - vyšlo první číslo obnoveného deníku Lidové noviny (Reflex/15/1995)
- duben 1990 - vychází Literární noviny jako příloha LN (Tvar/29.3.1990)
- 13.11.1993 - valná hromada a.s. LN rozhodla o odprodeji 51 procent svých akcií nizozemské společnosti Ringier Taurus, dceřiné společnosti vydavatelského švýcarského koncernu Ringier (akcionáři a.s. LN původně: 22 procent vlastní Společnost pro Lidové noviny, která sdružuje 69 osobností, které se podílely na činnosti předlistopadových Lidových novin, 68 procent akcií vlastní a.s. Ringier ČR, zbytek vlastní drobní akcionáři)
- 23.7.1994 - na základě vzájemné dohody budou vycházet LN i pro čtenáře Lidové demokracie, které tímto datem zanikly
- leden 1996 - Axel Springer Verlag AG, největší německý vydavatelský koncern, odkoupil od společnosti Kirch Group její 49procentní podíl ve společnosti Ringier Taurus, která je většinovým vlastníkem společnosti Ringier ČR (ČTK/15.-17.1.1996).
- 3.7.1996 - stěhování redakce, vydavatelství a ředitelství společnosti na Žižkov.

- 4.10.1996 - první číslo magazínu, který bude vycházet každý pátek jako neprodejná příloha deníku.
- 25.11.1997 - vlastníci a.s. Ringier ČR (Ringier-Springer) oznámili svůj záměr prodat LN, mj. proto, aby domácí tisk nebyl výhradně v rukách zahraničních investorů.
- 29.9.1998 - Společnost Ringier-Springer B.V. prodala většinový podíl (97 procent) v a.s. Lidové noviny firmě Pressinvest. Tato vydavatelská společnost vydává dva regionální deníky na Moravě - Rovnost a Svobodu. Firmu Pressinvest vlastní německá vydavatelská firma Rheinisch-Bergische Verlagsgesellschaft mbH, která má většinovou kapitálovou účast kromě Rovnosti a Svobody také v MF Dnes. Společnost Pressinvest získala většinový podíl ve firmě Lidové noviny na základě smluvního závazku, že bude deník Lidové noviny dlouhodobě - minimálně po dobu několika let - vydávat jako samostatný titul a bude ctít jeho redakční nezávislost. (ČTK/30.9.1998)
- 25.10.2004 - Obchodní oddělení LN přechází pod společnost Mafra, vydavatele MfD. Distribuci, inzerci, marketing a správu vydavatelství a zodpovědnost za tyto činnosti tak přebírá jednotné vedení mediální skupiny Mafra.
- konec roku 2009 - Lidové noviny i jejich internetový portál přestala vydávat stejnojmenná firma Lidové noviny a jejich provoz přešel na vydavatelství Mafra.
- 26.6.2013 - Miliardář Andrej Babiš koupil tuzemskou mediální skupinu MAFRA, která vydává celostátní deníky Mladá fronta DNES a Lidové noviny a provozuje řadu dalších médií. Převzetí dokončil 10. října 2013.